

ANKARA
HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**KARŞILAŞTIRMALI VAKA ÇALIŞMASI EKSENİNDE
ÜLKELERİN İNSANİ YARDIM POLİTİKALARI:
AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ, ÇİN VE RUSYA
ÖRNEKLERİ**

Gulshan ZEYNALLI

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Şenay Eray SARITAŞ

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
SİYASET VE SOSYAL BİLİMLER BİLİM DALI**

TEMMUZ 2023

**KARŞILAŞTIRMALI VAKA ÇALIŞMASI EKSENİNDE ÜLKELERİN
İNSANİ YARDIM POLİTİKALARI: AMERİKA BİRLEŞİK
DEVLETLERİ, ÇİN VE RUSYA ÖRNEKLERİ**

Gulshan ZEYNALLI

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
SİYASET VE SOSYAL BİLİMLER BİLİM DALI**

**ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

TEMMUZ 2023

TEZ ONAY SAYFASI

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Siyaset ve Sosyal Bilimler Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Gulshan ZEYNALLI tarafından hazırlanan “Karşılaştırmalı Vaka Çalışması Ekseninde Ülkelerin İnsani Yardım Politikaları: Amerika Birleşik Devletleri, Çin ve Rusya Örnekleri” başlıklı tez çalışması 25/07/2023 tarih ve 14:00 saatinde yapılan tez savunma sınavında aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak **KABUL** edilmiştir.

	Kabul	Ret
Başkan, Doç. Dr. Ayşe Çolpan YALDIZ AYBÜ	☒	☐
Danışman, Doç. Dr. Şenay Eray SARITAŞ AHBVÜ	☒	☐
Üye, Doç. Dr. Hatice KOÇ AHBVÜ	☒	☐

ETİK BEYAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Gulshan ZEYNALLI

25/07/2023

KARŞILAŞTIRMALI VAKA ÇALIŞMASI EKSENİNDE ÜLKELERİN İNSANİ
YARDIM POLİTİKALARI: AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ, ÇİN VE RUSYA
ÖRNEKLERİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Gulshan ZEYNALLI

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Temmuz 2023

ÖZET

İnsani yardımın dünya üzerindeki önemi ve gerekliliği açıktır. Doğal ve ya insani krizler sonucunda oluşmuş zorluklara karşı insanlara destek olmak, insani değerlere ve insan haklarına saygı göstermenin bir göstergesidir. Bu çalışmada da ilk önce insani yardımın tarihi, tanımı, kavramsallaştırılması açıklanmıştır. Ayrıca, uluslararası teoriler ekseninde realizm ve liberalizmin insani yardıma yaklaşımı tartışılmıştır. Daha sonra ise üç farklı bölgeden olan ülkenin (Amerika, Çin ve Rusya) insani yardım politikaları araştırılarak, politikaları belirleyen aktörler, uygulayan kurumlar, insani yardımın bütçesi ve kaynakları, yardımların türleri, yardım yapılan bölgeler, yapılan yardımların miktarı açıklanmıştır. Politikaları daha iyi anlama amacıyla ülkelerin izledikleri politik çerçeve doğrultusunda örnekler seçilmiştir. Üç ülkenin insani yardım çalışmaları önceden belirlenmiş kalemler üzerinden karşılaştırılmıştır ve sonuçta değerlendirilmiştir.

Bilim Kodu : 117112
Anahtar Kelimeler : İnsani yardım, dış yardım, Amerika Birleşik Devletleri, Çin, Rusya.
Sayfa Adedi : 87
Tez Danışmanı : Doç. Dr. Şenay Eray SARITAŞ

HUMANITARIAN AID POLICIES OF COUNTRIES ON THE AXIS OF
COMPARATIVE CASE STUDY: EXAMPLES OF UNITED STATES OF AMERICA,
CHINA AND RUSSIA
(M. Sc. Thesis)

Gulshan ZEYNALLI

ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY
THE INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES

July 2023

ABSTRACT

The importance and necessity of humanitarian aid in the world is clear. Supporting people in the face of difficulties that have arisen as a result of natural or humanitarian crises is an indication of respecting human values and human rights. In this study, firstly, the history, definition and conceptualization of humanitarian aid are explained. In addition, the approach of realism and liberalism to humanitarian aid has been discussed in the axis of international theories. Then, the humanitarian aid policies of the countries (America, China, Russia) from three different regions were researched, the actors determining the policies, the institutions implementing the policies, the budget and resources of the humanitarian aid, the types of aid, the regions where the aid was given, and the amount of the aids was explained. In order to better understand the policies, examples were selected in line with the political framework followed by the countries. The humanitarian aid efforts of the three countries were compared over predetermined items and ultimately evaluated.

Science Code : 117112
Keywords : Humanitarian aid, foreign aid, United States of America, China, Russia.
Number of page : 87
Supervisor : Assoc. Dr. Şenay Eray SARITAŞ

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim, özellikle de tezzkonusu seçimi ve yazımı sürecinde rehberlik eden, hiç bir yardımını esirgemeyen değerli danışman hocam Doç. Dr. Şenay Eray SARITAŞ'a en samimi duygularıyla teşekkür eder, sevgi ve saygılarımı sunarım. Bu araştırma sürecinde danıştığım konularda yardımlarını esirgemeyen, bilgi ve tecrübeleriyle bana yol gösteren Sayın Dr. Selman Salim KESGİN hocama minnettarlığımı belirtmek isterim. Ayrıca, bu heyecanlı serüvende beni yalnız bırakmayan, stresimi paylaşıp bana destek olan arkadaşlarıma ve aileme teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLoların LİSTESİ.....	x
RESİMLERİN LİSTESİ	xi
GRAFİKLERİN LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR	xiii
1. GİRİŞ.....	1
2. İNSANİ YARDIMIN TANIMI VE ÖNEMİ	5
2.1. İnsani Yardımın Tanımı ve Tarihi	5
2.1.1. İnsani Yardım Tanımı	5
2.1.2. İnsani Yardımın Kısa Tarihi.....	7
2.1.3. Dış Yardım ve İnsani Yardım	8
2.2. İnsani Yardımın Temel İlkeleri.....	9
2.3. İnsani Yardımın Aktörleri.....	11
2.4. İnsani Yardıma Olan Yaklaşımlar	13
2.4.1. Realist Teori	13
2.4.2. Liberalist Teori	14
3. AMERİKA’NIN İNSANİ YARDIM ÇALIŞMALARI.....	15
3.1. Amerika’nın İnsani Yardım Politikalarının Tarihi	15
3.1.1. 20. Yüzyıl Amerika’nın İnsani Yardım Politikası.....	15
3.1.2. Soğuk Savaş Sonrası Amerika’nın İnsani Yardım Politikası	17

3.2. Amerika'nın İnsani Yardım Kuruluşları ve Fonları	18
3.2.1. Amerika Birleşik Devletleri Uluslararası Kalkınma Ajansı (USAID)	18
3.2.2. Amerikan Kızılhaç Komitesi	20
3.2.3. Milenyum Kalkınma Hedefleri Fonu (MMC)	23
3.2.4. Dünya Gıda Programı (WFP)	25
3.3. Amerika'nın İnsani Yardım Bütçesi ve Kaynakları	26
3.4. Amerika'nın İnsani Yardım Çalışmalarına Örnekler	29
3.4.1. Amerika Birleşik Devletleri Başkanı'nın AIDS'le Mücadele Acil Durum Planı (PEPFAR)	29
3.4.2. Feed The Future (Ftf)	31
3.4.3. Saving Mothers, Giving Life (SMGL)	33
4. ÇİN'İN İNSANİ YARDIM ÇALIŞMALARI	37
4.1. Çin'in İnsani Yardım Politikalarının Tarihi	37
4.1.1. Çin Yardımı Tarihinin Keşif Dönemi	37
4.1.2. Çin Yardımı Tarihinin Reform Dönemi	40
4.1.3. Çin Yardımı Tarihinin İnovasyon Dönemi	41
4.2. Çin'in İnsani Yardım Kuruluşları ve Fonları	42
4.2.1. Çin Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı (CIDCA)	42
4.2.2. Çin Kızılhaç Derneği (RCSC) ve Çin Kızılhaç Vakfı	44
4.2.3. Çin'in Yardım Fonları	45
4.2.4. Çin'in Kalkınma Vakıfları	46
4.3. Çin'in İnsani Yardım Bütçesi ve Kaynakları	47
4.4. Çin'in İnsani Yardım Çalışmaları Örnekleri	53
4.4.1. Ebola Salgını	54
4.4.2. Nepal Depremi	56
4.4.3. Covid – 19 Salgını	56

5. RUSYA’NIN İNSANİ YARDIM ÇALIŞMALARI	59
5.1. Rusya’nın İnsani Yardım Politikalarının Tarihi	59
5.1.1. Sovyetler Dönemi Dış Yardımlar	59
5.1.2. Rusya Federasyonu Dönemi İnsani Yardımlar.....	60
5.2. Rusya’nın İnsani Yardım Kuruluşları ve Fonları	63
5.2.1. Rusya Federasyonu Sivil Savunma, Acil Durumlar ve Doğal Afetlerin Sonuçlarının Ortadan Kaldırılması Bakanlığı (EMERCOM)	63
5.2.2. Rus Kızılayı.....	65
5.3. Rusya’nın İnsani Yardım Bütçesi ve Kaynakları	66
5.4. Rusya’nın İnsani Yardım Çalışmalarına Örnekler.....	69
5.4.1. Endonezya Depremi	69
5.4.2. 2011 Tohoku Depremi.....	70
5.4.3. Donetsk ve Lugansk Halk Cumhuriyetleri’ne Yardım (Rusya – Ukrayna Savaşı)	70
6. SONUÇ	73
KAYNAKÇA.....	77
ÖZGEÇMİŞ	87

TABLÖLARIN LİSTESİ

Tablo	Sayfa
Tablo 3.1. Amerikanın dış yardım alanları FA.gov ve FTS sistemlerinin karşılaştırması (2001-2023).....	27
Tablo 3.2. Amerikan yardımının hedef bölgeleri (2001 - 2023)	28
Tablo 3.3. Amerika'nın yardım yapan kurumları ve işbirliği yaptığı uluslararası kuruluşlar (2001- 2023).....	28
Tablo 3.4. FtF Hedef ülkeleri (2023).....	32
Tablo 4.1. Çin'in fonladığı alanlar ve İşbirliği yaptığı kurumlar (2001-2023)	53
Tablo 5.1. SSCB'nin anlaşma imzaladığı ülkeler	60
Tablo 5.2. Rusya'nın insani yardımı ve alıcı ülkeleri (2007 - 2013).....	67
Tablo 5.3. Rusya'nın yardım fonları (2001-2023)	68

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim	Sayfa
Resim 3.1. PEPFAR sonuçları (2022).....	30
Resim 3.2. PEPFAR yıllık bütçeleri (2004-2024).....	31
Resim 3.3. FtF yıllık raporu (2011 – 2021).....	33
Resim 3.4. SMGL final raporu	36

GRAFİKLERİN LİSTESİ

Grafik	Sayfa
Grafik 3.1. Amerika’nın federal bütçesi ve insani yardım bütçesi (2001- 2023).....	26
Grafik 4.1. Çin’in yardım kategorileri (2013-2016).....	49
Grafik 4.2. Çin’in yardımlarının bölgelere göre dağılımı(2010-2012; 2013-2018) .	50
Grafik 4.3. Mali ödenek gelir ve harcamalarının toplam bütçesi (2022).....	51
Grafik 4.4. SSCAF fonlarının amaca göre dağılımı (2013-2018)	52
Grafik 4.5. Çin insani yardım hacmi 2004-2014 (milyon ABD doları)	54

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ANLAP	Sorumluluk ve Performans için Aktif Öğrenme Ağı (Active Learning Network for Accountability and Performance)
BM	Birleşmiş Milletler
DAC	Kalkınma Yardımı Komitesi (Development Assistance Committee)
ECHO	Avrupa Topluluğu İnsani Yardım Bürosu (European Community Humanitarian aid Office)
EMERCOM	Rusya Federasyonu Acil Durumlar Bakanlığı (Министерство по чрезвычайным ситуациям)
FTS	Finansal Takip Hizmeti (Financial Tracking Service)
GHD	İyi İnsani Bağış (The Good Humanitarian Donorship)
ICRC	Uluslararası Kızılhaç Komitesi (International Committee of the Red Cross)
IFRC	Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu (The International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies)
IOM	BM Göç Ajansı (International Organization of Migration)
NFI	Gıda Dışı Ürünler (Non-Food Items)
NGO	Sivil Toplum Kuruluşu (Non-Governmental Organization)

Kısaltmalar	Açıklamalar
OCHA	Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi (The United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs)
ODA	Resmî Kalkınma Yardımı (Official Development Assistance)
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (Organisation for Economic Co-operation and Development)
RMB	Çin Yuanı (RenMinBi)
SIDA	İsveç Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı (The Swedish International Development Cooperation Agency)
STK	Sivil Toplum Kuruluşları
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (United Nations Development Programme)
UNHCR	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (United Nations High Commissioner for Refugees)
UNICEF	Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (United Nations Children's Fund)
USAID	Amerika Birleşik Devletleri Uluslararası Kalkınma Ajansı (United States Agency for International Development)
WFP	Dünya Gıda Programı (World Food Programme)
WHO	Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization)

1. GİRİŞ

İnsan hayatını doğrudan ilgilendirdiği için insani yardım olgusu tarihin her döneminde son derece önemli olmuştur. 21. yüzyılda ise insani yardıma olan ihtiyacın artmasının ana nedenleri olarak hem insani hem de doğal afetleri gösterebiliriz. Dünya tarihi farklı krizlerle karşılaşmış, günümüz dünyasında da bu krizlerin türleri genişlemiş, böylece de bu alana dikkati artırmıştır. Krizlerin çoğalması kendisiyle birlikte insani yardım topluluklarının da sayısının artmasına, ülkelerin yardım yöntemlerinin çeşitlilik göstermesine sebebiyet vermiştir. Modern dönemde mevcut insani krizlere baktığımızda doğal afetlerin yanı sıra Somali, Afganistan, Irak gibi kronik karmaşık acil durumlara da şahitlik etmekteyiz. Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerinde yaşanan iç savaşlar ve terör faaliyetleri nedeniyle bu bölgede milyonlarca insan insani krizlerden ciddi şekilde etkilenmiştir. Bu krizler bölgesel gibi görünse de etkileri küreseldir. Yaşanmış veya hala sürmekte olan insani ve doğal afetler yüzünden milyonlarca insanın yardıma muhtaç bir halde olması hem devlet hem de sivil toplum kuruluşlarının insani yardım harcamalarının miktarının artmasına sebep olmuştur. İnsani yardımın nakdi ve ayni olarak farklı çeşitleri ülkeler tarafından tercih edilmektedir. Birleşmiş Milletler verilerine göre 2021 yılı itibari ile insani yardıma ihtiyaç duyan insan sayısı 274 milyon olmuştur. Yardımlar için gereken miktar ise 41 milyar Amerikan dolarıdır (UNOCHA, 2022).

2003 senesinde kabul edilmiş Stockholm Toplantısı Bildirisi'ne göre, insani yardım operasyonlarına insaniyet, ayrımcılık yapmama, tarafsızlık ve bağımsızlık gibi temel prensipler rehberlik eder. İnsani yardım, nerede olursa olsun insan hayatını kurtarma ve çekilen acıları hafifletme, yardımın ırk, din, grup ayrımı yapmadan sadece ihtiyacın karşılanması, yardımlar vasıtasıyla savaşan grupların hiçbirine avantaj sağlamama, insani yardımın uygulandığı alanlarda her türlü politik, ekonomik, askeri hedeflere hizmet etmeme amacı gütmelidir. En basit anlamıyla insani yardım, ihtiyaç sahiplerine, acil olarak gıda, barınak ve tıbbi destek sağlamaktır (Margesson, 2013 akt. KÖSEOĞLU, 4).

Bu genel girişin ardından özel olarak çalışmanın kapsamına bakıldığında başlıktan da anlaşılacağı üzere tezde vaka çalışması yapılacaktır. Çalışmanın birinci kısmında genel olarak insani yardım kavramı ele alınırken, iki, üç ve dördüncü kısımlarında daha özel olarak insani yardım alanında norm yapıcı güç ve liderler

konumunda bulunan 3 devletin - Amerika Birleşik Devletleri, Çin ve Rusya'nın insani yardım uygulamalarındaki rolü incelenecektir.

İnsani yardım, afet ve ilk yardım konseptinden çıkıp uzun vadeli yardım ve yatırımları da içine alarak değişime uğramaktadır. İnsani yardım harcamaları artsa da, bununla birlikte yardım gerektiren olayların da sayısı artmaktadır. Bu artımın sebebinin ne olduğunu araştırdığımızda dünya genelinde gerçekleşen insani yardım etme uygulamaları için bir birinden oldukça farklı bölgeler, uygulamalar ve aktörler tercih edildiği görülmektedir. Hem ulusal hem de uluslararası politikada yer alan bu uygulamalar literatür içerisinde de kalkınma yaklaşımı, eleştirel yaklaşım gibi yaklaşımlarla farklı açılardan analiz edilmiştir. Ancak bu konuda dünyadaki ana akım politika uygulayıcıları tercihinden yürütülen insani yardım uygulamalarında belirli kalemler ekseninde karşılaştırılarak analiz edildiğinde yürütülen politikaların “ne” olduğu, “amaçları” ve bu amaç odağında “nasıl” yürütüldüğü daha net ve bütüncül bir biçimde ortaya çıkar.

Bu nedenle yapılmakta olan bu tez çalışmasında dünya’da yürütülen insani yardım politikaları “neler” olduğu, “hangi amaçlara” sahip olduğu ve bu amaçlara ulaşabilmek için nasıl “uygulanması politikaları” yürütüldüğü, dünya genelindeki ana akım politikaları üç ülke ile ele alınmıştır. Bunlar : ABD, Çin ve Rusyadır. Aşağıdaki kalemler baz alınarak çalışmada bu üç ülkenin karşılaştırılması yapılacaktır:

- Politika yapıcı aktörler
- Uygulayıcı aktörler
- Finansörler ve miktarları
- Uluslararası ortaklıklar ve iş birlikleri
- Amaçlar
- Yararlanıcı bölgeler

20. yüzyıldan başlayarak çok geniş bir faaliyete dönüşen insani yardım uygulamaları dünyanın tüm ülkelerinin direkt ya da dolaylı yoldan dikkatini çekmeyi başarmıştır. Devletlerin aktörler olarak bu uygulamalardaki rolünün ne olduğunu, nasıl adımlar attığını, bu adımların sonucunun nasıl olduğunu, ister devletlerin kendesine, isterse de uygulanan topraklar açısından etkisinin ne olduğunu araştırmayı amaçlayan tez, insani yardımın devletler tarafından nasıl, hangi kalemler ekseninde ele alındığına dikkat çekmeye çalışacaktır.

Karşılaştırılması planlanan 3 büyük devletin dünyadaki konumu ve insani yardım alanındaki çalışmaları göz önünde bulundurulduğunda insani yardım uygulamalarının onlar için hangi açılardan önemli olduğuna dikkat çekmek tezin önemini oluşturmaktadır.

İnsani yardım uygulamalarında ana akım politikalarını yönlendiren 3 ülke: ABD, Çin ve Rusyanın ulusal ve uluslararası insani yardım uygulamaları tezin örnekler kümesi olarak belirlenmiştir.

Belirlenen kalemlerde her üç ülkenin politika belgeleri, uluslararası kurum ve kuruluş belgeleri ve istatistikleri, gazete küpürleri ve bu konuda hazırlanan uzman raporları ikincil veri analiz yöntemi aracılığıyla içerik analizi yapılarak datalar toplanacaktır. Nicel araştırma odağında yürütülen bu çalışmada üç farklı ülkeden toplanan dataları belirlenen kalemler ekseninde karşılaştırılarak vaka analizleri yapılarak araştırma sorusu cevaplanmaya çalışılacaktır.

İnsani yardımların genel olarak, Batı ilkeleri ve değerlerine dayandığını görüyoruz, ama batılı olmayan toplumlara ulaştırılmaya çalışılmaktadır. Bu yüzden çalışma, insani yardım enstitüsünü yeniden düşünmeyi, Batı (Amerika), Uzak Doğu (Çin) ve ikinin arasında bir mevkide (Rusya) olan ülkelerin yardım çalışmalarını açıklayıp karşılaştırarak onları farklı bir bakış açısıyla keşfetmeyi hedeflemektedir.

2. İNSANİ YARDIMIN TANIMI VE ÖNEMİ

2.1. İnsani Yardımın Tanımı ve Tarihi

2.1.1. İnsani Yardım Tanımı

İnsanlık tarihi boyunca ister insanlardan kaynaklı, isterse de insanlardan bağımsız olmuş olaylar sonucunda toplumda yardıma ihtiyacı olan ve o insanlara yardım eden kitleler olarak ayırım yaşanmıştır. Savaş, çatışma, sürgün insan eliyle yaratılan krizler, deprem, sel, yangın, kuraklık doğal afet olarak kabul edilmektedir (Abhaya S Prasad, Louis Hugo Francescutti, 2017, p. 215).

İnsani yardım için atılan adımların öneminin artmasını, küreselleşmesini, bazı ülkelerde durumun her dönemde nasıl zor ve yardımın gerekli olduğunu BM raporlarındaki verilere bakarak anlayabiliriz. Örneğin 1994 BM raporuna göre (UNDP, 1994, p. 28) sanayi ülkelerinde her 400 insana bir doktor, gelişmekte olan ülkelere bu durum 7,000 kişiye 1 doktor olurken, Sahra-altı Afrika ülkelerinde bu sayı 36,000 insana bir doktor şeklindedir. Ayrıca, gelişmekte olan ülkeler arasında sağlık harcamalarında da belirgin eşitsizliklerle karşılaşmaktadır. Örneğin, Güney Kore kişi başı senelik \$377 sağlık harcaması yaparken, bu rakam Bangladeş için kişi başı sadece \$7 olarak belirlenmiştir. Lakin 2020 verilerine baktığımızda görüyoruz ki kişi başı sağlık harcamasının değişimi Güney Kore için \$2,643, Bangladeş için ise \$51 olmuştur ((WHO), 2020). Böyle bir farkın olması, dünyadaki eşitsizlik makasının daha da açılmasına sebep olmaktadır.

Dünyanın çeşitli bölgelerinde ister doğal yollarla isterse de insan eliyle oluşan krizler, milyonlarca insanın zarar görmesine, temel insani ihtiyaçlarına erişememesine sebep olmuş ve halen sebep olmaktadır (TOK, 2020, s. 30). İnsanların temel ihtiyaçlarına erişememesi ve başkasının yardımına gerek duyulması insani yardım kavramının oluşmasına sebebiyet vermiştir. İnsani yardıma basitçe tanım vermeye çalışırsak, “insanlara krizler sonucunda temel ihtiyaçlarını karşılayamaması durumunda yapılan yardımlardır” diyebiliriz.

İnsani yardımın siyasi, hukuki, ekonomik, sosyal, kültürel, psikolojik vb. birçok boyutu bulunmaktadır ve burdan yola çıkılarak insani yardımlar hakkında farklı açılardan farklı şekillerde birçok tanımlar yapılmaktadır. İnsani yardım kavramının tanımlamalarına bakacak olursak, Birleşmiş Milletler’in bu doğrultuda tanımlaması

“Herhangi bir krizden etkilenmiş olan toplumlara yönelik yapılan, hayat kurtarma ve acıları azaltma amacı güden yardım türü” şeklindedir (United Nations, 1991). Avrupa Birliği, insani yardım kavramını *“insan kaynaklı veya doğal afetlerden etkilenen insanlara, en savunmasız mağdurlara ırk, etnik grup, din, cinsiyet, yaş, milliyet veya siyasi görüşe bakılmaksızın tarafsız bir şekilde yapılan yardımlar”* olarak açıklamıştır (ECHO, 2022). Küresel İnsani Yardım (GHA) kalkınma girişimi tarafından *"acil durumlar sırasında ve sonrasında hayat kurtarmak, acıyı hafifletmek ve insan onurunu sürdürmek ve korumak için tasarlanmış yardım ve eylem"* olarak tanımlanan insani yardımdır (Global Humanitarian Assistance, 2021).

Uluslararası kuruluşların yanı sıra farklı ülkelerin kalkınma ajansları tarafından insani yardım farklı şekilde açıklanmıştır. Humanitarian Coalition (Coalition, 2021) için insani yardım, acil durumlar sırasında ve hemen sonrasında hayat kurtarmayı ve insanların acılarını hafifletmeyi amaçlayan yardımı ifade eder.

İsveç Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı (SIDA)'ya göre insani yardımın amacı, en acil ihtiyacı olan insanlara öncelik vermenin yanı sıra hayat kurtarmak ve çatışmalardan veya doğal afetlerden etkilenen insanların acılarını azaltmak, toplulukları ve onların bir krizden sonra koruma ve toparlanma kapasitelerini güçlendirmektir (Affairs, 2017).

“İnsani yardım” teriminin tanımının temel taahhütleri acil yardım sağlanması ve temel insan haklarının korunmasıdır (Sørensen, 2003). Dünyadaki afetler dolayısıyla insani yardımın şekilleri ve boyutu değişim geçirmiştir ve bu değişimi Barnett 3 döneme ayırıyor: İlk dönemi 19. yüzyıl elitistlerinin özel insani yardımını laissez-faire (Bırakın Yapsınlar) Liberalizmi diye kabul etmektedir. Bu dönemde insani yardımın kapsamını belirlemeye çalışılmış, STK'ların kurulup uzak ülkelere yardımlar yapılmaya başlanmış, yapılan yardımlar küçük ölçekte olmuş ve bir sistem olmadan yapılmıştır. İkinci dönem Taylorizm ve kitle toplumu ile bağdaştırılan düzenli insani yardım olarak kabul edilip 1900-1970 aralığını kapsamaktadır. Bu dönemde devletlerin insani yardıma yöneldiği, yardım organizasyonlarına katılma ve yardımları teslim etme faaliyetlerinde öncü istekleri görülmektedir (Barnett, 2011 akt. Esra L. Özsoy). Üçüncü dönem 1968'den günümüze kadarlık yarım yüzyılın karakteristiği olan, post-maddi değerler ile neo-liberal kamu-özel girişimciliğinin bir karışımının

ortaya çıkardığı dışavurumcu insancılıktır (Norbert Götz Georgina Brewis Steffen Werther, 2020, s. 40).

2.1.2. İnsani Yardımın Kısa Tarihi

İnsanların zor zamanlarda bir birine yardım etmesi insani içgüdü olduğundan dolayı, tarih boyunca insani yardımın pek çok örneğinin bulunması gayet normaldir. 19. yüzyıldan başlayarak ise bu yardımın daha da dikkat çekmeye başladığını ve gün geçtikçe daha fazla lügatımızda yer edindiğini görmekteyiz.

İnsancılık efsanesi genel olarak 1859 yılında olmuş Solferino savaşı ile başlıyor. Fransız doktor olan Henri Dunant 1859 yılında çıktığı Avrupa yolculuğunda bu savaşın şahidi olması sonucunda yazdığı “A Memory of Solferino” kitabında savaşta dehşet saçan olayları anlatmıştır (Dunant, 1959). Onun savaş sonrasındaki çalışmaları ve önerileri sonucunda 1863’te Uluslararası Yaralılara Yardım Komitesi kurulmuştur ve o ICRC’nin selefi olarak kabul görmektedir. Bu Komite 16 ülkeden delegelerin katılımı ile bir konferans düzenleyerek “Savaşta Ordularda Yaralıların Durumunun İyileştirilmesine İlişkin Cenevre Sözleşmesi”ni imzalamıştır ve bununla da hukuksal olarak insani yardımın ilk adımları atılmıştır. Bu, modern uluslararası insancıl hukukun temeli olarak kabul edilmektedir. Dunant’ın ister savaş isterse de sonrasındaki faaliyetleri değerlendirilerek 1901 senesinde kendisine Nobel Barış Ödülü verilmiştir (Sørensen, 2003).

20. yüzyıl, insani yardım kavramının tüm dünyanın dikkatini çekebilmesi açısından insani yardıma ihtiyaç duyulan olaylarla dolu bir yüzyıl olmuştur. İlk olarak tüm dünya devletlerini etkileyen iki dünya savaşını örnek gösterebiliriz. İki dünya savaşı sırasında ICRC çalışanları savaş esirlerinin hapisanesini ziyaret etmiş ve esirlerle aileleri arasında bir bağ kurulmasında fazlasıyla mesai harcamışlardır. Birinci Dünya Savaşından başlayarak ICRC Cenevre Sözleşmelerinin düzenlenmesi için ilk adımları atmaya başlamıştır. İkinci Dünya Savaşı sırasında, savaş bölgesindeki sivilleri koruma yükümlülüğü daha da artmıştır (Dunant, 1959, s. 131). Bu savaşlarda insani yardımın önemi bir daha ortaya çıkmış ve birçok yeni kuruluşlar oluşturularak bu alanda çalışmalara başlanmıştır. Hukuksal alanda da insani yardım yeni bir boyutta değerlendirilmeye başlanmış, Cenevre Sözleşmeleri daha da genişlendirilerek

eklemelerle dört sözleşme olarak düzenlenmiştir.¹ Daha bir adım olarak ise 1948 yılında Birleşik Milletler Genel Kurulu İnsan Hakları Evrensel Bildiri'si kabul etmiştir (UN, 1948).

1950'lerden itibaren ulusal ve uluslararası birçok kurum oluşturulmuş ve küresel bir faaliyete başlanmıştır. 1990'lara kadar devam eden Soğuk Savaş döneminde atılan adımların sonucunda ve 90'lar sonrasında insani krizler, iç savaşlar, bölgelerdeki çatışmalar devam ettiğinden insani yardım faaliyetini artık daha küresel ve koordineli planlanmaya ihtiyaç duyulmuştur. 1991 yılında BM Genel Kurulu 46/182 sayılı karar kabul ederek insani yardımın temel ilkelerini belirlemiş ve İnsani Yardım Departmanı (Department of Humanitarian Affairs (DHA)) ve 1998 yılında United Nations Organization of Coordination of Humanitarian Affairs (UNOCHA) olarak yeniden düzenlenmiştir (OCHA, 1998; United Nations, 1991).

2.1.3. Dış Yardım ve İnsani Yardım

Dış yardım kavramı günümüz dünyasında o kadar fazla kullanılmaktadır ki hiç birimiz onun tarihinin ne kadar yeni olduğunun farkında değiliz. Şöyle ki İkinci Dünya Savaşı sonrasında bugünkü şekliyle bildiğimiz dış yardım terimi yoktu. Devletler arasında insani yardım denemeleri için programlar olsa da, günümüzde olduğu gibi çeşitli alanları kapsayan küresel nitelikte değildi (Lancaster, 2007). Savaş sonrasında değişen uluslararası ilişkilerde dış yardımı tanımlayan Hans Morgenthau, onu askeri gücün veya geleneksel diplomasinin yapamayacağı amaçları gerçekleştirme yöntemi olarak modern çağın dış politika pratiğine getirdiği gerçek bir yenilik olarak değerlendirmiştir. Morgenthau makalesinde, dış yardımın türlerinden bahsederken altı tür açıklıyor, bunlar: İnsani dış yardım, geçim yardımı, askeri dış yardım, rüşvet, prestijli dış yardım ve ekonomik kalkınma yardımı. Akademisyenin düşüncesine göre insani yardım, devletlerin sel, kıtlık ve salgın hastalıklar gibi doğal afetle karşılaşmış ülkelere başka ülkeler tarafından yapılan yardımı kapsamaktadır ve listelenmiş türlerden sadece insani yardım politik değildir (Morgenthau, 1962).

¹ 1-Savaş Halindeki Silahlı Kuvvetlerin Hasta ve Yaralılarının Vaziyetlerinin İyileştirilmesine İlişkin Cenevre Sözleşmesi (I. Cenevre Sözleşmesi); 2-Silahlı Kuvvetlerin Denizdeki Hasta, Yaralı ve Kazazedelerinin Vaziyetlerinin İyileştirilmesine İlişkin Cenevre Sözleşmesi (II. Cenevre Sözleşmesi); 3-Savaş Esirlerine Yapılacak Muamele ile İlgili Cenevre Sözleşmesi (III. Cenevre Sözleşmesi). 4- 12 Ağustos 1949 tarihli Savaş Zamanında Sivillerin Korunmasına İlişkin Cenevre Sözleşmesi (IV. Cenevre Sözleşmesi) Türkiye bu sözleşmeleri 10 Şubat 1954 tarihinde onaylayarak sözleşmelerin tarafı haline gelmiştir (Geneva Agreements, 1954).

Dış yardımı, basitçe bir ülkenin diğerine bir şekilde yardım etmesi için gönderdiği para, hizmet veya fiziksel malları kapsayan bir terim olarak düşünebiliriz. Günümüzde dış yardım tipik olarak dört genel kategoriye ayrılır: insani yardım, kalkınma yardımı, askeri yardım, siyasi ve ekonomik yardım (CFR, 2017-2023). Bazı devletler de, insani yardımı diğer dış yardım politikaları ile birlikte uygulamayı tercih etmektedir. DAC ülkeleri, ABD, İngiltere, Avustralya, Almanya ve Fransa gibi özel insani yardım politikaları oluşturmuştur. Ancak çoğu DAC üyesi olmayan ülkeler (örneğin Çin) bir insani yardım politikası oluşturmamış, insani yardımı dış yardım, özellikle de kalkınma yardımlarıyla birlikte yapmaktadır (UNDP(China), China Humanitarian aid, 2015).

2.2. İnsani Yardımın Temel İlkeleri

İnsani ilkeler, insani yardımın ne olduğunu (herhangi bir olumsuz ayrım olmaksızın ihtiyacı olanlara hayat kurtaran yardımı sağlamak) tanımlar, onu siyasi, dini, ideolojik veya askeri nitelikteki diğer faaliyetlerden ayırırlar. İnsani ilkelere bağlı kalmak, yardıma erişimi ve yardımın kabulünü kolaylaştırır ve insani yardım çalışanlarının işlerini yürütmelerine yardımcı olur (Commission, 2007).

Uluslararası insancıl hukuktan türetilen bu ilkeler, Birleşmiş Milletler tarafından 46/182 ve 58/114 sayılı Genel Kurul Kararlarında ele alınmıştır (UNHCR, 1994). AB düzeyinde, insani ilkeler, Aralık 2007’de AB Konseyi, Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Komisyonu tarafından imzalanan Avrupa İnsani Yardım Konsensüsünde yer almaktadır. Mutabakat, AB insani yardım politikasına rehberlik eden, ortak bir vizyon ve ilkelerin yanı sıra pratik bir yaklaşım sağlayan temel çerçevedir. Avrupa Komisyonu’nun Sivil Koruma ve İnsani Yardım Operasyonları Dairesi (ECHO) tarafından gerçekleştirilen eylemlerin insani ilkelere uygun olmasını ve en çok ihtiyaç duyanlara insani yardımın ulaşmasını sağlar (Commission, 2007).

İnsani yardımın temel ilkeleri olarak, insancılık, bağımsızlık, tarafsızlık ve bağımsızlık kabul edilmiştir. Bu ilkelerin AB Mutabakatı ve Birleşmiş Milletlerin Genel Kurul Kararında tanımlanması şöyledir (Commission, 2007; United Nations, 1991):

İnsancılık ilkesi – nerede olursa olsun insanların çektiği ızdırabı önlemek yada hafifletmek, kırılgan durumda olan insanlara özel dikkat göstererek yaşamı ve sağlığı korumayı hedeflemektedir. İnsani yardımın temel motivasyonu, kişisel haysiyete saygı

duyarak ve onu geri kazanarak hayat kurtarmaktır ki, yardımlar sağlanırken insan onurunu kırııcı uygulamalardan kaçınılması gerekliliği ilke kapsamında dikkat çekilen noktalardan birisidir.

Bağısızlık ilkesi - insani yardım yapılırken, bölgede ortaya çıkan krizin doğurduğu ihtiyaçlar dışında yardımların yapılmaması, yani asıl konudan sapılmaması ve bölgeye yapılan yardımların hiçbir şekilde taraf gözetmeksizin ancak ve sadece ihtiyaç sahibi olan kişilere yapılmasını sağlamaktadır.

Bağımsızlık ilkesi - insani yardım hedeflerinin, her türlü siyasi, ekonomik, askeri veya diğer hedeflerden ayrı tutulmasıdır. Bu ilke, insani yardım faaliyetlerinin tek amacının doğal veya insani krizler sonucu ortaya çıkan acıları dindirmek veya hafifletmek olmasını garanti altına almaktadır.

Tarafsızlık ilkesi - insani yardımın yalnızca ihtiyaca dayalı olduğu ve ırk, milliyet, cinsiyet, dini inanç, siyasi görüş veya sınıfa bakılmaksızın en acil vakalara öncelik verildiği anlamına gelir. Bu ilkeye göre, donörler ve insani yardım kuruluşları; krizlerin değerlendirilmesi, yardım faaliyetlerinin planlanması ve yardımların dağıtımı gibi aşamalarda çatışmanın herhangi bir tarafının lehine veya aleyhine olacak şekilde faaliyette bulunmamaya özen göstermelidirler.

Dünyadaki en geniş insani yardım ağına sahip olan Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi'nde ise temel ilkelerin sayısı yedidir. Yukarıda belirttiğimiz dört ilkeye, gönüllü hizmet, birlik ve evrensellik ilkelerini eklemiştir (ICRC, The Fundamental principles of The International Red Cross And Red Crescent Movement, 2015).

Gönüllü servis ilkesi – hiçbir şekilde kazanç arzusuyla yönlendirilmeyen gönüllü yardım anlamına gelir. Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay hareketi, gönüllüleri aracılığıyla yerel topluluklara dayanır, yerel bağlamlar ve ihtiyacı olan insanlara yardım etmenin en uygun yolu hakkında bilgi aktarımını kolaylaştırarak dünyanın her yerinden insanların yardım almasını sağlar.

Birlik ilkesi – bir ülkede sadece bir Kızılhaç veya bir Kızılay Derneği olabileceğinden dolayı insani yardımın tüm ülke genelinde yapılmasını hedefleyerek ırk, cinsiyet, sınıf, din, siyasi görüş veya başka herhangi bir kriter gözetmeksizin tüm etnik ve sosyal gruplardan gönüllü ve personel ile çalışmayı gerektirir. Bu ilke,

Derneklerin ülkeler ve topluluklar arasında birleştirici bir güç olarak hizmet etmesini ve anlayış ve barışı teşvik etmesini sağlamaktadır.

Evrensellik ilkesi – acının evrenselliğinin, evrensel tepkiyi gerektirdiğini savunur. Dernekler dünyanın hemen her ülkesinde mevcut olduğundan, krizlere yanıt vermede birbirlerine yardımcı olmak, dayanışma ve karşılıklı saygı içinde birbirlerinin gelişimini desteklemek için ortak bir sorumlulukları olduğunu vurgulamaktadır.

2.3. İnsani Yardımın Aktörleri

İnsani yardımın günümüzde çok geniş bir alanı kapsaması onun devletlerden başka aktörler tarafından da yürütülmesini gerektirmektedir. İnsani yardımın aktörlerine genel olarak bakarsak, bu aktörler, devlet, yerel, ulusal ve uluslararası sivil yardım kuruluşları, bağışçılar ve insani yardım çalışanlarıdır (Çokadar, 2021). Bu aktörlerin hiçbirisi insani yardım krizinde gereken tüm ihtiyaçları tek başına karşılayamayacağından, kriz anında her aktörün uzmanlık alanında yardım göstermesi en iyi fayda sağlama yoludur (Pfanner, 2007 akt. (TOK, 2020)).

İlk aktör, devlet, insani krizlere müdahalede ana aktör olarak kabul edilmektedir. 46/182 sayılı Birleşik Milletler kararına göre, her devlet, doğal afet başta olmak üzere kendi topraklarında meydana gelen bütün acil durumlara müdahale etmekle yükümlü olduğundan insani yardım faaliyetlerinin başlatılmasında, yürütülmesinde ve koordinasyonunda birincil role sahiptir (United Nations, 1991).

İkinci aktör olarak Sivil Toplum Kuruluşlarını ele alabiliriz. 2016 yılında STK'ların insani yardım faaliyetlerine harcadıkları toplam para yaklaşık 65 milyar dolar olarak hesaplanmıştır ancak bu yine de artan ihtiyaçlar ile mevcut kaynaklar arasında yüzde 43'lük bir farkın oluşmasını engelleyememiştir (OCHA, OCHA Annual Report, 2016). Bu rakam kurumların insani yardım faaliyetlerinde aktör olduğunu açıkça göstermektedir. Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu ve dünyadaki 186 Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri ile birlikte Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi'nin bir parçası olan Uluslararası Kızılhaç Komitesi en eski insani yardım örgütü sayılabilir. ICRC, savaş ve silahlı şiddet mağdurlarının yaşam ve onurunun korunması ve mağdurlara yardım sağlanmasını kendine misyon edinmiştir (ICRC, 2010). ICRC, yetkisi 1949 Cenevre Konferansı'na dayanan, savaş ve çatışmalardan etkilenen insanlara yardım etmek için 1863'te kurulmuş bağımsız ve

tarafsız bir kuruluştur. Uluslararası Kızılay ve Kızılhaç Federasyonu bugün 100'den fazla ülkede 16 milyondan fazla gönüllü ve 20.000 çalışanla faaliyet göstermektedir (ICRC, 2020). Diğer uluslararası örgütlerin temel ilkelerinin ve programlarının kabul edilmesinde bir referans rolünü oynamaktadır (UNHCR, 1994). Diğer bir insani yardım kurumu olarak Birleşik Milletler, BM Mülteci Yüksek Kurulu (UNHCR), BM Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), BM Göç Ajansı (IOM), BM Kalkınma Programı (UNDP) ve Dünya Gıda Programı (WFP) gibi kuruluşlarıyla insani yardım çalışmalarını yürütmektedir. İnsani yardım faaliyetleri yürüten bu kuruluşların genel koordinasyonu, BM'nin bu alanda en yetkin kuruluşu olan BM İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi (OCHA) tarafından takip edilmektedir (TOK, 2020).

Bir diğer önemli aktör ise insani yardım çalışanlarıdır. İnsani yardım çalışanı 2004 BM "Glossary of Humanitarian Terms in Relation to the Protection of Civilians in Armed Conflict" Rapor'una göre, insani yardım kuruluşlarının faaliyetlerini yürütmek üzere uluslararası veya ulusal olarak işe alınan veya yararlanıcı topluluktan resmi veya gayri resmi olarak tutulan tüm çalışanlar olarak tanımlanıyor (OCHA U. N., 2004). İnsani yardım alanında çalışmalar yapan kuruluşların ortak ağı olan Hesap Verilebilirlik ve Performans Ölçme İçin Aktif Veritabanı'nın (ALNAP) raporuna göre 2022 yılı itibari ile herhangi bir insani yardım kuruluşunda aktif olarak çalışan insani yardım çalışanlarının toplamı 632.000'dir. Veriler, kriz koşullarında çalışan insani yardım personelinin sayısının 2013'ten bu yana %40 arttığını gösteriyor. Ulusal personel, acil durumlardaki bu 632.000 kişilik işgücünün %90'ından fazlasını oluşturuyor (ANLAP, 2022).

Son önemli aktör olarak bağışçılar gösterebiliriz. İnsani yardım faaliyetleri gönüllü çalışmalar ile yapılırsa da, insanlara ihtiyaçlarının karşılanmasında donörlerin önemli rolünü unutamayız. Modern dönemde kapitalist bir sistemde paranın önemi insani yardımların kalite ve sürekliliğinde kendini göstermektedir. Bağışçılar arasında bireyler, devletler, kurum ve kuruluşları saymak mümkündür.

İnsani yardım faaliyetleri temelde işbirliğine dayalı faaliyetler olduğundan faaliyetlerin düzenli ve etkili bir şekilde yürütülebilmesi için yukarıda verilen aktörlerin birbirleri ile uyumlu bir şekilde çalışmaları gerekmektedir. Bu aktörlerin insani yardım sürecine birbirleri ile uyum içinde katılımı, insani yardım bağışçılarının, insani yardım faaliyetlerini yürüten aktöre yapmış oldukları bağışların bu aktörler

tarafından insani krizlerin yaşandığı bölgelere aktarılmalari ve bu bölgelerde bulunan insani yardım çalışanları vasıtasıyla yardımların ihtiyaç sahiplerine iletilmesi şeklinde bir süreçten geçiyordur (TOK, 2020)

Yukarıda saydığımız aktörlere ek olarak yerel aktörlerin önemini de unutmamamız gerekmektedir, uluslararası yardım kuruluşları kendi yardımlarını gönderinceye kadar krizlere ilk tepki veren ve yardım elini uzatanlar sahadaki yerel kurumlar oluyor. 1991 yılında alınan BM kararlarında (46/182) kabul edilmiş olsa da Afet Yardımında Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi ve “Sivil Toplum Kuruluşları (STK) için Davranış Kuralları” (1994), “İyi İnsani Bağış için İlkeler” (2007) gibi belgeler, uygulamada yerel aktörlerin yeterince yer almadığını göstermiştir. İnsani yardımın daha verimli hâle getirilmesi için yerel aktörlerin daha etkin olması gerektiği ve bu alandaki eşitsizliklerin giderilmesi çağrıları bir süredir gündemde yer almaktadır (Çokadar, 2021).

2.4. İnsani Yardıma Olan Yaklaşımlar

2.4.1. Realist Teori

Realizm, uluslararası ilişkilerde devleti tek rasyonel aktör olarak kabul ettiğinden dolayı uluslararası politika devletlerin etkileşim alanı sayılmaktadır. Realizmde “çıkar” uluslararası politik arenada devletin temel dış politikasını oluşturmaktadır. En temel çıkar olarak da devletin bekasını sağlamak kabul edilmektedir (Çaman, 2006, s. 41 akt. (KEKLİK, 2011, s. 36)).

Uluslararası sistemde devletin amacının varlığını korumak olduğu, diğer devletlerle yapısı gereği işbirliğine eğilimli olmadıklarını ve bunun sebebini de realizm ile açıklayan Mearshimer (Mearsheimer, 1990), her adımda devletlerin "beni kazancım ne?" mantığıyla hareket ettiğini bu yüzden de işbirliğine sıcak bakmadığını savunuyor (Mearsheimer, 1990 akt. (AYTAÇ, 2013, p. 23)). Realist yaklaşımla bakacak olursak, devletlerin insani yardım yapmalarının kendi çıkarları amacıyla yapıldığı düşünülebilir. Ayrıca insani yardım ve insani müdahale kavramları zaman zaman benzer olarak kabul edildiğinden ikisinin aynılaştırılarak insani yardım politikasının kar amaçlı olduğu düşünülmesi beklendik bir durumdur. İnsani müdahale kavramı, basitce söyleyecek olursak, bir devletin bir başka devletin halkını insan hakları ihlallerinden korumak amacıyla yaptığı silahlı müdahaleler olarak

anlaşılmaktadır(Knut Ipsen, 1999 akt. (Demirel, 2013, s. 153)). Başka bir örnek ise Ellery Stowell, insani müdahaleyi “başka bir devletin vatandaşlarını, egemenin varsayılan otoritesini sürekli olarak kötüye kullanması sonucu ortaya çıkan durumdan korumak için kuvvete baş vurmak” olarak tanımlamaktadır (Sean D. Murphy , 1996 akt. (KIRDIM, 2021, s. 41)). Bu tanımlamalara baktığımızda insani yardım ve insani müdahale kavramlarının uygun olduğu ve çıkar karşılığında yapılması ihtimalinin düşünülmesi olağan bir ihtimal olarak kabul edilmektedir.

Günümüzde insani yardım, kalkınma yardımları ve barışın kurulması prosedürünün birlikde uygulanması fikrinin ortaya atılması ve tartışılması günceldir (BANK, 2022). Bu birleşime gelen temel eleştirilerden birisi de insani yardımın diğer iki yardım türü ile birlikde uygulanması onun siyaseleşmesi demektir ki, bu da çıkar için yardımların yapılması ihtimalini arttırmaktadır (Dr Marina Caparini and Anders Reagan, 2019).

2.4.2. Liberalist Teori

Liberalizm öncelikli aktör olarak bireyleri ele almaktadır ve devletin yönetiminin sınırlarının insan hakları için kısıtlanması durumunu normal bir hal olarak kabul etmektedir (Örgel, 2018 akt. (AYTAÇ, 2013)). Liberal okul, insan doğasını iyimser, işbirliğine eğilimli, uzlaşmacı olarak kabul ettiğinden dolayı, olası bir çatışma durumu devletler arasındaki işbirliğiyle çözülebileceğini desteklemektedir (KEKLİK, 2011, p. 45).

İnsan haklarını temel olarak ele alan liberalist düşünürler insani yardım operasyonlarını mağdur durumda olan halkın durumun iyileştirilmesi için devletlerin uyguladığı dış politika olarak kabul etmektedirler.

3. AMERİKA’NIN İNSANİ YARDIM ÇALIŞMALARI

3.1. Amerika’nın İnsani Yardım Politikalarının Tarihi

3.1.1. 20. Yüzyıl Amerika’nın İnsani Yardım Politikası

Amerika diğer ele alacağımız ülkeler kadar köklü bir tarihe sahip olmasa da, insani yardım alanında çok geniş bir tecrübe geçmişine sahiptir. Amerikanın insani yardım alanında çalışmalarına baktığımız zaman tüm dünyanın insani yardımın gerekliliğini düşündüğü 20. yüzyılda, farkedilebilecek düzeyde genişçaplı adımlar attığını görmekteyiz. Dış yardımın bir türü olarak kabul edilen insani yardım sahasında neler yaptığını anlamamız için Amerika’nın dış yardımları ilk dikkat etmemiz gereken detaydır. Dış politikasında Avrupa ve diğer ülkelerdeki savaş, çatışma ve başka problemler olması durumunda karışmama tarafdarı olan devlet yönetimi Dünya Savaşları sonucunda oluşabilecek siyasi tehlikeleri önlemek amacıyla, bu politikadan vazgeçip bazı yasalar kabul ederek müdahalelerde bulunmuşlardır. Bu yasalardan birisi olarak 1941 yılında kabul edilmiş Verme ve Kiralama Yasası’nı (Lend and Lease Act) örnek verebiliriz. 1945’e kadar devam eden bu yasada ülkenin resmi tarafsızlık konumunu ihlal etmeden Avrupa’daki savaş çabalarına mühimmat, tank, uçak, kamyon ve yiyecek gibi maddi yardımları yönlendirmek amaçlandırmıştır. Sonuç olarak, toplamda Amerikanın savaşta harcaması tahminen 50 milyar Amerika doları olmuştur (Britannica, 2023).

Ödünç Verme ve Kiralama Yasası hem yurtiçinde hem de yurtdışında siyasi zorluklarla uğraşmak zorunda kalmıştır. Yurtiçinde Ödünç Verme ve Kiralama Yasası, kabul edilmesinden sonra aylarca tartışmalara sebep olmuştur. Örneğin, Ağustos ve Eylül 1941’de ABD gazeteleri, ABD’deki İngiliz misyonunun Verme ve Kiralama Yasası ödeneklerini pahalı yemek ve şarap için harcadıklarına dair geniş çapta iddialar yazmıştır. Roosevelt yönetimi sonunda suçlamaları ABD’nin yardım çabalarını baltalamak için tasarlanmış kötü niyetli propaganda olarak kınayarak susturmuştur (Seidl, 2023).

Amerikanın diğer dış politikasına örnek olarak İkinci Dünya Savaşının sonrasında, 1947 yılında ABD başkanı Harry S. Truman tarafından hazırlanmış Truman Doktrini’ni söyleyebiliriz (Truman, The Truman Doctrine, 1947). Bu doktrin Sovyetlerin etkisiyle “komünizm” baskısına maruz kalan devletlere mali ve askeri

yardımanın gösterilmesini hedeflemekteydi; kastedilen devletler Türkiye ve Yunanıstandır. Doktrinde belirlenmiş 400 milyon ABD doları yardımın 100 milyon doları Türkiye'ye, 300 milyon doları Yunanistan'a yardım olarak verilmiştir (Kayaoğlu, 2009).

Avrupa'nın savaştan zarar görmüş ulusları, II. Dünya Savaşı'nın ardından kıtlık ve ekonomik krizle karşı karşıya kalırken, Amerika Birleşik Devletleri, siyasi istikrar ve sağlıklı bir dünya ekonomisi adına kıtayı yeniden inşa etmeyi önermiş, Amerika'nın Dışişleri Bakanı George C. Marshall (Marshall G. C., 1948) da ilk olarak Avrupa'nın ekonomik altyapısını eski haline getirmek için Amerika Kongresi'nden yardım istemiştir.

Truman doktrininin ardından 1948 senesinde Kongre, Avrupa'daki mevcut durumun kalıcı bir barışın kurulmasını, Amerika Birleşik Devletleri'nin genel refahını ve ulusal çıkarlarını ve Birleşmiş Milletlerin hedeflerine ulaşmasını tehlikeye attığını tespit ettiği için "Ekonomik İyileşme Yasası"nı kabul etmiştir; bu yasanın diğer bir resmi adı onu hazırlayan George Marshall'ın adına istinaden Marshall Planı'dır. Sonraki dört yıl boyunca Kongre, Avrupa'nın toparlanması için 13,3 milyar dolar tahsis etmiştir. Bu yardım, Avrupalıların kıtanın ekonomisini yeniden inşa etmesini sağlayan çok ihtiyaç duyulan sermaye ve malzemeleri sağlamıştır. Aynı zamanda da, Amerika Birleşik Devletleri için Marshall Planı, Amerikan malları için pazarlar sağlamış, güvenilir ticaret ortakları yaratmış ve Batı Avrupa'da istikrarlı demokratik hükümetlerin gelişimini desteklemiştir (Marshall G. , 1948). Ortaya çıkan 1948 Ekonomik İşbirliği Yasası, Avrupa'nın tarımsal ve endüstriyel üretkenliğini geri getirmiştir. Kıtılığı ve siyasi kaosu önlemesiyle tanınan plan, daha sonra General Marshall'a Nobel Barış Ödülü kazandırmıştır.

Amerika tarafından 1954'de kabul edilen Barış için Gıda Programı (Food For Peace Programme)'ı uygulanan dış politikalar arasında dikkat çekmektedir. Bu programla ABD tarımsal ürün fazlalarını, Afrika ülkelerine düşük faizli uzun vadeli krediler karşılığında vermesi planlanmıştır. Bu program günümüzde de devam etmektedir (Vengroff, 1982).

İkinci Dünya Savaşından sonra dünya SSCB ve ABD arasında iki kutuba bölünmüştür. SSCB'i destekleyen ve onun tarafından desteklenen devletler sosyalizm ideolojisiyle yönetilirken, ABD tarafdamlarıysa, kapitalizmi desteklemekteydiler.

Böyle bir durumda her iki devletin izlediği dış politika karşı tarafın destekçileri ile ilişkilerin kurulması, kendi ideolojisine getirme ya da en azından karşı tarafın ideolojisinden uzaklaştırma olmuştur. ABD Soğuk Savaş döneminde sosyalist ülkelere askeri müdahale ve mali yardımlar ederek onlarla ilişkiler kurmaya çalışmıştır. Mali yardımlara yukarıda örnek verdiğimiz Truman doktrini güzel bir örnekken, askeri müdahale dediğimizdeyse, Kore Savaşı, Vietnam ve Afganistan müdaheleri aklımıza gelmektedir.

3.1.2. Soğuk Savaş Sonrası Amerika'nın İnsani Yardım Politikası

Soğuk savaş sonrasında Amerika'nın dış politikasında askeri, mali yardımlar gibi insani yardım da kendi yerini oluşturmaktaydı. Buna çok güzel bir örnek, 1999 ve 2000 yıllarından Kosova'ya yapılmış yardımlardır. Kosova'ya toplamda 6.3 milyar yardım ayrılmış, bunun 1.2 milyarı insani yardım, yeniden yapılanma yardımı ve sivil harcamalar için kullanılmıştır (S. WOEHREL; J. KIM, 2001 akt. (Tayyar ARI; Ferhat PİRİNÇÇİ, 2011)).

21. yüzyılda ABD insani yardım alanında çok aktif çalışmalar yapmaya başlamıştır. 2004 senesinde Hint okyanusu depremi ve tsunami doğal afetine Amerika devleti 950 milyon dolar (House, 2005), STK'ları 1.288 milyar dolar yardımda bulunmuşlardır (Philanthropy, 2005). Ayrıca Birleşmiş Milletler'le birlikte insani yardım faaliyetini genişleten devlet, bunu 2010 Haiti depreminde Birleşmiş Milletler'in yardım toplanmasındaki çalışmalarında açık biçimde göstermektedir. Bu çalışmalar sonucunda 1.3 milyar dolar toplanarak Haitinin depremden sonraki kalkınması için harcanmıştır (Congress of the United States of America, 2014). The Guardian'ın raporuna göre (Guardian, 2011), Amerika sadece kendisi 42 milyon dolar yardım yapmıştır. 2013 yılında Filipinler'de meydana gelen Haiyan Tayfunu da Amerika'nın dikkatinden kaçmamıştır. USAID'in raporuna göre (USAID, 2014), tayfunun sonuçlarının ortadan kaldırılması için 7.8 milyon dolar para yardımı sağlanmıştır.

ABD'nin insani yardım politikaları, sadece doğal afetler veya ekonomik zorluklarla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda çatışma bölgelerinde yaşayan insanlara da yardım eli uzatmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda, ABD, sığınmacılara, yerinden edilmiş kişilere ve insan hakları ihlallerine maruz kalanlara koruma ve yardım

sağlamaktadır. Ayrıca, çatışma çözümü ve barış süreçlerine destek vererek, sürdürülebilir kalkınma ve insani yardımın önündeki engelleri aşmaya çalışmaktadır.

Günümüz insani yardım çalışmalarına baktığımız zaman Amerika bu alandaki çalışmaları ile ister mali, ister askeri, isterse de fiziksel olarak öncü olmaktadır. Bir örnek olarak, Birleşmiş Milletler'in Dünya Gıda Programı'nın verilerine göre (WFP, 2023), Amerika bu programın desteklenmesinde en büyük desteği sağlayan ülkedir.

3.2. Amerika'nın İnsani Yardım Kuruluşları ve Fonları

ABD'nin dış politikasının insani yardım tarafının kökleri II. Dünya Savaşı sonrasındaki yeniden yapılanma odaklı Marshall Planı'na dayanıp Avrupa'da yıkım ve yoksullukla karşılaşan ülkelere ekonomik yardım sağlamayı amaçlamıştır. Lakin bu insani yardım politikası sadece ekonomik yardımla sınırlı kalmamış, sağlık, eğitim, temiz su, gıda güvenliği ve insan hakları gibi alanları da kapsamış ve bunun için dünya genelinde acil durum ve insani yardım ihtiyaçlarını karşılamak için bir dizi kuruluş ve program geliştirilmiştir. Amerikan Kızıl Haçı ve Amerika Birleşik Devletleri Uluslararası Kalkınma Ajansı (USAID) bu kuruluşların en aktifleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.2.1. Amerika Birleşik Devletleri Uluslararası Kalkınma Ajansı (USAID)

Marshall Planı'nın başarısını temel alan Başkan Harry S. Truman, 1949'da uluslararası bir kalkınma yardımı programı önermiştir. 1950 yılında kabul edilmiş Dört Nokta Programı iki hedefe odaklanmaktaydı (Truman, 1949; Ursu, A brief history of USAID, 2022):

- *Gelişmekte olan ülkelerde yoksulluğu azaltarak ve üretimi artırarak ABD için pazarlar yaratmak,*
- *Ülkelerin kapitalizm altında gelişmesine yardımcı olarak komünizm tehdidini azaltmak.*

1952'den 1961'e kadar, teknik yardım ve sermaye projelerini destekleyen programlar ABD dış politikasının önemli bir bileşeni ve yardımının birincil biçimi olmuştur.

Bu süre zarfında, hükümet liderleri USAID (1961) için aşağıdakiler de dahil olmak üzere çeşitli öncü kuruluşlar kurmuştur:

- 1) Karşılıklı Güvenlik Ajansı
- 2) Dış Operasyonlar İdaresi
- 3) Uluslararası İşbirliği İdaresi

Başlangıçta, az gelişmiş ülkelere yapılacak yardımın ne şekilde olacağı belirsiz olsa da, sonradan büyük ölçüde tarım, halk sağlığı ve eğitim alanlarında olmak üzere teknik yardıma vurgu yapılmıştır.

Amerika Birleşik Devletleri Uluslararası Kalkınma Ajansı (USAID) oluşturulduğunda, mevcut birkaç dış yardım organizasyonu ve programı bir araya getirilmiştir. O zamana kadar, hiçbir zaman dış ekonomik kalkınmadan sorumlu tek bir kurum olmamış, bu nedenle de 1961 tarihli Dış Yardım Yasası'nın Kongre tarafından kabul edilmesiyle, ABD dış yardım faaliyetleri büyük bir dönüşüm geçirmiştir (Congress t. S., 1961).

Bu dönüşüme öncülük eden Başkan John F. Kennedy olmuştur. Başkan Kennedy, sosyal ve ekonomik kalkınmayı teşvik etmek için yabancı ülkelere yapılan yardımı yönetmekten sorumlu tek bir kurumda birleştirme gerekliliğini düşünerek 3 Kasım 1961'de Dış Yardım Yasası'nı imzalamış ve kararname ile USAID'i kurmuştur (Ursu, A brief history of USAID, 2022). İş gücü ve kültürü, kökleri doğru şeyi yapma inancına dayanan temel Amerikan değerlerinin bir yansıması olarak kendini göstermektedir.

USAID çalışmaya başladıktan sonra, uluslararası kalkınma yardımı fırsatları muazzam bir şekilde artmış, hatta Kennedy ve Johnson yönetimleri sırasındaki dönem, "gelişimin on yılı" olarak anılmaktadır (Zusy, 2014).

1970'lerde USAID, teknik ve sermaye yardımı programlarından uzaklaşmaya başlayarak bunun yerine, "temel insan ihtiyaçları" yaklaşımını vurgulayarak aşağıdakilere odaklanmıştır:

- *Gıda ve beslenme*
- *Nüfus planlaması*
- *Sağlık*
- *Eğitim*
- *İnsan kaynakları gelişimi*

1980'lerde, dış yardım para birimlerini ve finansal sistemleri istikrara kavuşturmak odaklıydı. Gelişmekte olan ülkelerin politikalarını ve kurumlarını yeniden yapılandırmak için piyasaya dayalı ilkeleri teşvik etmiştir. Bu on yıl boyunca USAID, tarımın yeniden canlandırılması ve iç pazarların genişletilmesi yoluyla istihdam ve gelir fırsatlarını vurgulayarak geniş tabanlı ekonomik büyümeye olan bağlılığını yeniden teyit etmiştir. Aynı zamanda, kalkınma faaliyetleri giderek özel gönüllü kuruluşlar aracılığıyla yönlendirilmiş ve yardım, bireysel projelerden büyük programlara kaydırılmıştır.

1990'larda USAID'in en büyük önceliği, sürdürülebilir kalkınma veya ülkelerin kendi yaşam kalitelerini iyileştirmelerine yardımcı olmak olmuş ve bu sebepten de USAID, kalkınma yardımı programlarını her bir ülkenin ekonomik durumuna göre uyarlamıştır, bu da şu anlama gelmektedir:

- 1) Gelişmekte olan ülkeler entegre bir yardım paketi almıştır,
- 2) Geçiş ülkeleri kriz zamanlarında yardım almıştır,
- 3) USAID varlığının sınırlı olduğu ülkeler, sivil toplum kuruluşları aracılığıyla destek almıştır.

USAID (1961), 1989'da Berlin Duvarı'nın yıkılmasının ardından programların planlanması ve uygulanmasında öncü bir rol oynamış ve programları, açık, piyasaya yönelik ekonomik sistemler ve duyarlı sosyal güvenlik ağları ile işleyen demokrasilerin kurulmasına yardımcı olmuştur.

2000'lerde ise USAID dış yardımın erişimini genişletmek için özel sektör ve vakıflar da dahil olmak üzere yeni ortak kuruluşlara ulaşmak için girişken bir kampanya başlatmıştır. USAID personeli, Başkan Kennedy'nin 50 yıl önce ana hatlarını çizdiği aynı kapsayıcı hedeflerle dünya çapında 100'den fazla ülkede çalışmaktadır (Norris, 2014). Amerika'nın demokrasiyi ve serbest piyasaları genişletme konusundaki dış politika çıkarlarını ilerletirken aynı zamanda daha iyi bir yaşam, bir felaketten kurtulmak ya da özgür ve demokratik bir ülkede yaşamak için mücadele eden insanlara yardım eli uzatıyor (USAID, 1961).

3.2.2. Amerikan Kızılhaç Komitesi

İnsani yardımdan bahsediyorsak, Amerikan Kızılhaç Komitesi ilk akla gelen kuruluşlardan birisidir. Ülkenin önde gelen insani yardım kuruluşlarından biri olan

Amerikan Kızılhaçı, kendisini Amerika Birleşik Devletleri'ndeki ve dünya çapındaki diğer Kızılhaç ağlarıyla birlikte ihtiyacı olan insanlara yardım etmeye adanmıştır. "Hayat kurtaran hizmetlerimizi ve programlarımızı desteklemek için Amerikan halkının cömert zaman, kan ve para katkılarına güveniyoruz" mottosuyla hareket eden kurum, Clara Barton ve çevresi tarafından 21 Mayıs 1881'de Washington, D.C.'de kurulmuştur. Barton, İsviçre'den ilham alan küresel Kızıl Haç ağını ilk olarak Amerikan İç Savaşı'nın ardından Avrupa'yı ziyaret ederken duymuş, Amerika'ya döndüğünde, bir Amerikan Kızıl Haçı kurulması ve 1882'de onaylanan Yaralıları Savaşın Koruyan Cenevre Sözleşmesi'nin onaylanması için kampanya yürütmüştür ((ICRC), 1881; Purdy, 2023).

Barton 23 yıl boyunca Kızıl Haç'a rehberlik etmiş, bu süre zarfında teşkilat ilk yurt içi ve yurt dışı afet yardımı çalışmalarını yürütmüş, İspanya-Amerikan Savaşı sırasında Birleşik Devletler ordusuna yardım etmiş (Purdy, 2023) ve başlangıçta Avrupa'da bir miktar direnişle karşılaşan "Amerikan Değişikliği" şeklinde adlandırılan küresel Kızıl Haç ağının bir parçası olarak barış zamanı da yardım çalışmalarının dahil edilmesi için başarılı bir şekilde kampanya yürütmüştür.

Kızıl Haç, ilk kongre tüzüğünü 1900'de ve ikincisini 1905'te, Barton'un örgütten istifa etmesinden bir yıl sonra kabul etmiştir. Mayıs 2007'de kabul edilen tüzüğün en son versiyonu, Amerikan silahlı kuvvetleri mensupları ve aileleri arasında bir iletişim aracı olarak hizmet etmek ve ulusal ve uluslararası afetin sonuçlarının hafifletilmesi dahil olmak üzere örgütün geleneksel amaçlarını yeniden ifade etmektedir ((ICRC), 1881).

Birinci Dünya Savaşı'ndan önce Kızıl Haç, ilk yardım, su güvenliği ve halk sağlığı hemşireliği programlarını başlatmıştır. Savaşın patlak vermesiyle (Green, 2018), organizasyon olağanüstü bir büyüme yaşamış ve yerel bölümlerin sayısı 1914'te 107'den 1918'de 3.864'e artmış ve üye sayısı 17.000 iken 20 milyondan fazla yetişkin ve 11 milyon genç Kızıl Haç üyeleri arasına katılmıştır. Halk, Amerikan ve Müttefik kuvvetleri ve sivil mülteciler için olanlar da dahil olmak üzere Kızıl Haç programlarını desteklemek için 400 milyon dolarlık fon ve malzeme sağlamıştır. Kızıl Haç, hastanelerde ve ambulans şirketlerinde görev yapmış ve orduya hizmet etmesi için 20.000 kayıtlı hemşireyi işe almıştır. Ek Kızıl Haç hemşireleri, 1918'deki dünya çapındaki grip salgınıyla mücadele etmede de öne çıkmıştır ((ICRC), 1881).

Savaştan sonra Kızıl Haç gazilere hizmete odaklanmış ve güvenlik eğitimi, kaza önleme, hastalar için evde bakım ve beslenme eğitimi programlarını geliştirmiştir. Ayrıca 1927'deki Mississippi Nehri taşkınları ve 1930'lardaki şiddetli kuraklık ve Büyük Buhran gibi büyük felaketlerin kurbanlarına yardım sağlamıştır (Cross, 2023; Cross, 2023a).

İkinci Dünya Savaşı, Kızıl Haç'ı ABD ordusuna, Müttefiklere ve sivil savaş kurbanlarına bir kez daha kapsamlı hizmetler sunmaya çağırmıştır. 104.000'den fazla hemşireyi askerlik hizmeti için kaydetmiş, Amerikan ve Müttefik savaş esirleri için 27 milyon paket hazırlamış ve denizaşırı ülkelere 300.000 tondan fazla malzeme sevk etmiştir. Ordunun talebi üzerine Kızıl Haç, silahlı kuvvetler tarafından kullanılmak üzere 13,3 milyon litre kan toplayan ulusal bir kan programı da başlatmıştır (Cross, 1881).

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra da Kızıl Haç, şu anda ülkedeki kan ve kan ürünlerinin yüzde 40'ından fazlasını sağlayan ülke çapında ilk sivil kan programını başlatmıştır. Kore, Vietnam ve Körfez savaşları sırasında da silahlı kuvvetler mensupları ve ailelerine hizmet vermeye devam etmiştir (Cross, 2023a). Kızıl Haç, hizmetlerini sivil savunma, CPR/AED eğitimi, HIV/AIDS eğitimi ve afetlerin ardından duygusal bakım ve destek sağlanması gibi alanlara da genişletmiştir. 2006'dan bu yana Kızıl Haç ve FEMA, hükümet kurumlarının ve toplum kuruluşlarının afetlerden etkilenen insanlar için beslenme, barınma ve aile birleşimi hizmetlerini planlamasına, koordine etmesine ve sağlamasına yardımcı olmak için birlikte çalışmaktadır (FEMA, 2010; GAO, 2006).

Bugün Amerikan Kızılhaçı'nın destekçileri, gönüllüleri ve çalışanları beş kritik alanda şefkatli bakım sağlamaktadır (Cross, A Brief History of the American Red Cross, 1881):

- *Amerika'daki felaketlerden etkilenen insanlar*
- *Ordu mensupları ve aileleri için destek*
- *Kan toplama, işleme ve dağıtım*
- *Sağlık ve güvenlik eğitimi ve öğretimi*
- *Uluslararası yardım ve kalkınma*

3.2.3. Milenyum Kalkınma Hedefleri Fonu (MMC)

Milenyum Kalkınma Hedefleri Fonu (Millennium Challenge Corporation - MCC), küresel yoksulluğa karşı mücadeleye liderlik etmeye yardımcı olan yenilikçi ve bağımsız bir ABD dış yardım kuruluşudur. ABD Kongresi tarafından Ocak 2004'te iki partinin de güçlü desteğiyle oluşturulan MCC (Brown, 2019, p. 1), iyi politikalara, ülke mülkiyetine ve sonuçlara odaklanarak akıllı ABD dış yardımının en iyi nasıl sağlanacağına ilişkin tartışmaları değiştirmiştir. MCC, düşük ve orta gelirli ülkelerde yoksulluğu azaltmaya yönelik projeleri finanse eden bir Amerikan hükümet kurumudur ve ekonomik büyümeyi destekleyen, yoksulluğu azaltan ve kurumları güçlendiren süreli hibeler sağlamaktadır (KFF, 2019). Bu yatırımlar sadece ortak ülkelerdeki istikrarı ve refahı desteklemekle kalmıyor, aynı zamanda Amerika'nın çıkarlarını da artırmaktadır. Uygun maliyetli projeler, yalın bir kadro ve kanıta dayalı bir yaklaşımla MCC, Amerikan halkı için iyi bir yatırımı olup temiz su, enerji, eğitim ve tarımsal kalkınma gibi alanlarda çalışmaktadır.

MCC, kendini iyi yönetime, ekonomik özgürlüğe ve vatandaşlarına yatırım yapmaya adanmış gelişmekte olan ülkelerle ortaklıklar kurmaktadır (Franck Wiebe, Sarah Rose, 2015). MCC, hem gelişmekte olan ülkelere hem de Amerikan vergi mükelleflerine aşağıdaki yollarla fayda sağlayan akıllı ABD Hükümeti yardımının en önemli örneğidir (MCC, About MCC, 2004):

Rekabetçi seçim: MCC Kurulu, bir ülkenin performansını 20 bağımsız ve şeffaf politika göstergesine göre inceler ve ülkeleri politika performansına göre seçmektedir (KFF, 2019).

Ülke liderliğindeki çözümler: MCC, seçilen ülkelerin sürdürülebilir ekonomik büyüme ve yoksulluğun azaltılmasına yönelik önceliklerini belirlemelerine yardımcı olmaktadır. Ülkeler, MCC önerilerini toplumları içinde geniş bir istişare içinde geliştirmektedirler. MCC daha sonra ülkelerin programları geliştirmesine yardımcı olmak için yakın bir ortaklık içinde çalışmaktadır.

Ülke liderliğindeki uygulama: Bir ülke MCC ile sözleşme imzaladığında, uygulamanın tüm yönlerini yönetmek ve denetlemek için yerel bir hesap verebilir birim kurmaktadır. Fonların izlenmesi titiz, şeffaftır ve genellikle bağımsız mali kurumlar tarafından yönetilmektedir.

Sonuçlara odaklanma: MCC, sonuç üretmeye ve Amerikan halkının yatırımlarından iyi bir getiri elde etmesini sağlamaya kendini adanmıştır. MCC, programlarının etkilerini yansıtmak, izlemek ve değerlendirmek için teknik olarak titiz, sistematik ve şeffaf yöntemler kullanmaktadır.

MCC hibeleri, diğer ABD ve uluslararası kalkınma programlarını tamamlamanın yanı sıra özel sektör yatırımı için elverişli bir ortam yaratmak üzere tasarlanmıştır. Üç ana MCC hibesi türü vardır (MCC, About MCC, 2004):

Kompaktlar—MCC'nin uygunluk kriterlerini karşılayan seçili ülkeler için büyük, beş yıllık hibeler;

Bölgesel Yatırımlar için Eşzamanlı Anlaşmalar—sınır ötesi ekonomik entegrasyonu teşvik eden ve bölgesel ticaret ve işbirliğini artıran hibeler;

Eşik Programları—MCC'nin uygunluk kriterlerini geçmeye yaklaşan ve politika performanslarını iyileştirme konusunda kesin bir kararlılık gösteren seçili ülkelerde politika ve kurumsal reforma odaklanan daha küçük hibeler.

MCC projeleri, gelişmekte olan ülkelere insanların karşılaştıkları en acil zorluklardan bazılarını ele almaktadır; kadınların ailelerine su getirmek için uzun mesafeler yürümek zorunda kalmamaları için temiz içme suyu sağlanması; ve çiftçilerin mallarını pazara ulaştırması ve çocukların okula gidebilmesi için yollar inşa etmek. MCC, dünya çapında aşağıdaki gibi alanlarda ülke liderliğindeki projeleri destekleyen kompakt ve eşik programlara 14 milyar dolardan fazla yatırım yapmıştır (MCC, About MCC, 2004):

- *Tarım ve sulama*
- *Yolsuzlukla mücadele*
- *Eğitim*
- *Enerji ve güç (üretim, dağıtım ve iletim)*
- *Finans ve kurumsal geliştirme*
- *Sağlık*
- *Arazi hakları ve araziye erişim*
- *Ulaşım altyapısı (yollar, köprüler, limanlar)*
- *Su temini ve sanitasyon*

Kuruluş ilkelerinin rehberliğinde, MCC'nin yatırımları dünya çapında milyonlarca insanın hayatını iyileştiren projeleri başarıyla hayata geçirmiştir.

MCC şu an iklim ve toplumsal cinsiyet problemlerinin daha yaygınlaşması sonucunda bu konularda da çalışmalar yapmaktadır (MCC, 2021a; MCC, 2021b). İklim değişikliği, zamanımızın tanımlayıcı bir sorunudur ve iklim değişikliğinden en çok etkilenen ülkeler aynı zamanda sonuçlarının üstesinden en az gelebilen ülkelerdir. İklim değişikliğinin dünyanın dört bir yanındaki insanlar için oluşturduğu risklere karşı koymak için şimdi iklim yatırımlarına öncelik verilmektedir. MCC'nin kapsayıcılık ve toplumsal cinsiyete ilişkin yeni stratejik önceliği, dışlanan grupların MCC programlarına erişme, bu programlara katılma ve bunlardan fayda sağlama becerilerini genişletmektir.

MM'nin yatırımları (MCC, About MCC, 2004):

- *İstihdam yaratılması ve pazarların genişletilmesi;*
- *Daha istikrarlı bir dünya inşa edilmesi;*
- *Altyapı aracılığıyla büyümeyi teşvik etmek;*
- *Gelecek nesle yatırım yapmak;*
- *Politika ve kurumsal reformu teşvik etmek;*
- *Kadınları ve kızları güçlendirmek;*
- *Ortak hükümetlerin kapasitesini artırmak;*
- *Girişimcilere başarılı olmaları için araçlar verilmesi;*
- *Sağlıklı topluluklar için temelleri atmak.*

3.2.4. Dünya Gıda Programı (WFP)

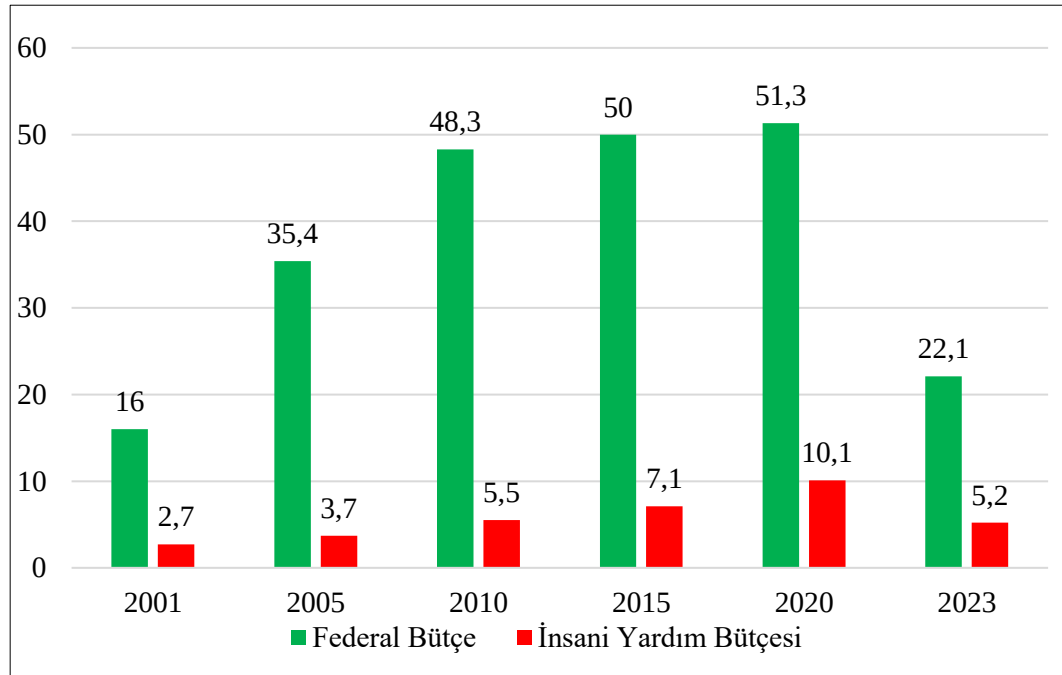
Diğer bir insani yardım kuruluşu olarak göstereceğimiz örnek Birleşmiş Milletler'in çatısı altında, 1961 senesinde ABD cumhurbaşkanı Dwight D. Eisenhower'in emriyle kurulan Dünya Gıda Programıdır (Mingst, 2023). Bu program ilk olarak 1962'de Kuzey İran'daki deprem, Tayland'daki tayfun, Sudan'daki Nubyalılara yardım ederek çalışmalarına başlamış, ardından da faaliyetlerini genişletmiştir (Ursu, 2023). 1984 Etiyopya açlığı zamanı Dünya Gıda Programı 2 milyon ton gıda yardımında bulunmuştur. 1989 "Lifeline Sudan" Operasyonunda Güney Sudana 1.5 milyon gıda tedarüğü yapmıştır. 1990'larda Ruanda soykırımında, Yugoslavya'nın parçalanmasında, 1999 Kosovo Savaşında da insanlara gıda sağlamak

için çalışmıştır. 2000'lere geldiğimizdeyse, Birleşmiş Milletler Binyıl Kalkınma Hedefleri kapsamında çalışmalarına devam ederek yoksulluk, açlık, ve ona dayalı hastalıklarla mücadele ettiğini görmekteyiz (WFP, 1961).

3.3. Amerika'nın İnsani Yardım Bütçesi ve Kaynakları

Amerika Birleşik Devletleri, dünyadaki en büyük insani yardım donörlerinden biri olarak bilinmektedir. ABD' nin uluslararası kalkınma ve insani yardım faaliyetlerini desteklemek için ayrılan fonlar ülkenin dış yardım bütçesini oluşturmaktadır. Dış yardım bütçesi federal bütçe kapsamında başkan tarafından belirlenip Kongre'ye sunulmaktadır. Meclis ve Senato incelemelerinden sonra Kongre tarafından onaylanarak fonların alanları kararlaştırılmaktadır (usa.gov, 2023). Ülkenin dış yardım faaliyetleri farklı hükümet departmanları, ajanslar tarafından farklı programlar altında yapılmaktadır.

ABD'nin insani yardıma ayrılmış bütçelerini incelediğimizde 2000 senesinde insani yardım çalışmalarına 1.7 milyar Amerikan doları ayırmışken (U.S.GOVERNMENT, 1999) bu para 2023 senesi için 22.1 milyar dolara ulaşmış ve 23 yılda 13 defa artmıştır.

Grafik 3.1. Amerika'nın federal bütçesi ve insani yardım bütçesi (2001- 2023)

Kaynak: (foreignassistance.gov, 2023)

Grafikteki 2001 – 2020 yıllar arasındaki harcamalar $\frac{3}{4}$ oranında ekonomik ve askeri yardımlar olarak tanımlanırken, 2023 yılındaki insani yardımlar tamamen ekonomik olarak tanımlanmıştır.

Yıllar	Yardım alanı (FA.gov)	Yardım alanı (FTS)
2001	İnsani yardım (2.73 milyar \$); Demokrasi, İnsan hakları ve Yönetim (1.9 milyar \$); Ekonomik Kalkınma (1.7 milyar \$); Sağlık (1.4 milyar \$).	Gıda Güvenliği (910 milyon \$/ 65.6%); Multi – sector (336 milyon \$/ 24.2%); Sağlık (44 milyon \$); Koordinasyon ve Destek Hizmeti (25 milyon \$).
2005	Ekonomik Kalkınma (6.65 milyar \$); Sağlık (5.01 milyar \$); Demokrasi, İnsan hakları ve Yönetim (4.58 milyar \$); İnsani yardım (3.69 milyar \$).	Gıda Güvenliği (1.4 milyar \$/60.4%); Multi – sector (501 milyon \$/ 21.5%); Erken İyileşme (112 milyon \$); Koordinasyon ve Destek Hizmeti (80 milyon \$).
2010	Sağlık (7.9 milyar \$); İnsani yardım (5.46 milyar \$); Demokrasi, İnsan hakları ve Yönetim (4.63 milyar \$); Ekonomik Kalkınma (4.35 milyar \$).	Gıda Güvenliği (1.2 milyar \$/ 45.5%); Koordinasyon ve Destek Hizmeti (623 milyon \$/21.9%) Sağlık (202 milyon \$/7.1%); Erken İyileşme (190 milyon \$/6.7%).
2015	Sağlık (9.72 milyar \$); İnsani yardım (7.12 milyar \$); Ekonomik Kalkınma (4.09 milyar \$); Demokrasi, İnsan hakları ve Yönetim (3.47 milyar \$).	Sağlık (1.06 milyar \$/29.3%); Multi – sector (1.04 milyar \$/ 29%); Gıda Güvenliği (658 milyon \$/18.2%); Koordinasyon ve Destek Hizmeti (225 milyon \$/6.2%).
2020	Sağlık (12.83 milyar \$); İnsani yardım (10.15 milyar \$); Ekonomik Kalkınma (3.99 milyar \$); Program desteği (3.22 milyar \$).	Gıda Güvenliği (3.2 milyar \$/51.7%); Multi – sector (1.04 milyar \$/ 22.2%); Beslenme (379 milyon \$/6%); Sağlık (211 milyon \$).
2023	Ekonomik Kalkınma(11.53 milyar \$); İnsani yardım (5.27 milyar \$); Sağlık (2.84 milyar \$); Program desteği (1.08 milyar \$).	Gıda Güvenliği (2.78 milyar \$/58.5%); Beslenme (314 milyon \$/6.6%); Multi – sector (286 milyon \$/ 6%); Acil barınak ve NFI (265 milyon \$/ 5.6%).

Tablo 3.1. Amerikanın dış yardım alanları FA.gov ve FTS sistemlerinin karşılaştırması (2001-2023)

Kaynak: Fa.gov (foreignassistance.gov, 2023), FTS (OCHA, 2023)

Amerika’nın dış yardım çalışmalarının alanlarına dikkat ettiğimizde insani yardımın her zaman ilk dördlükte olduğunu görmekteyiz. İnsani yardımın sektörlere göre ayrımına dikkat ettiğimiz zaman (Tablo 3.1) gıda ihtiyacı 21. yüzyılda karşısı alınmakta başarılı olmayan bir alan olarak her geçtiğimiz gün daha fazla yardım talep etmektedir. Ayrıca, 2023 yılı hariç, diğer tüm belirtilmiş yıllarda “Barış ve Güvenlik” ABD’nin en fazla yardım yaptığı alan olmaktadır.

Yıllar	2001	2005	2010	2015	2020	2023
Hedef bölgeler	Orta Doğu ve Kuzey Afrika (İsrail, Mısır)	Orta Doğu ve Kuzey Afrika (Irak, Mısır, Rusya)	Güney ve Orta Asya (Afganistan, İsrail, Pakistan, Irak, Mısır)	Sahra-altı Afrika (Afganistan, Mısır, Ürdün, Irak)	Sahra-altı Afrika (Afganistan, İsrail, Ürdün)	Avrupa ve Avrasya (Ukrayna, Ürdün, Etiyopya, Somali).

Tablo 3.2. Amerikan yardımının hedef bölgeleri (2001 - 2023)

Kaynak: (foreignassistance.gov, 2023)

ABD'nin yardımlarının yıllar için bölgelere ve ülkelere göre değişimine dikkat ettiğimizde İsrailin neredeyse her zaman diliminde ABD'nin en fazla yardımını alan ülkelerin listesinde yer aldığı görülmektedir. 2015 itibarile Sahra-altı Afrika ülkelerine açlık, kuraklık, savaş ve bu gibi sebeplerden dolayı toplam olarak daha fazla yardımlar yapılmaya başlanmış, bunun yanı sıra Doğu ülkelerindeki problemlerin çözülmesi ve ülkelerin kalkınması için yardımlara da devam edilmiştir. 2022 itibariyle ise, Ukrayna–Rusya savaşından dolayı, yardımların hedef bölgesi Avrupa ve Avrasya'ya geçmiştir (Tablo 3.2).

Yıllar	2001	2005	2010	2015	2020	2023
Yardım yapan devlet kurumları	USAID (6.95 milyar \$) Savunma Bakanlığı (4.41 milyar \$) Dışişleri Bakanlığı (1.7 milyar \$)	Savunma Bakanlığı (12.79 milyar \$) USAID (11.5 milyar \$) Dışişleri Bakanlığı (4.51 milyar \$)	USAID (17.5 milyar \$) Savunma Bakanlığı (15.3 milyar \$) Dışişleri Bakanlığı (6.46 milyar \$)	USAID (19.4 milyar \$) Dışişleri Bakanlığı (13.8 milyar \$) Savunma Bakanlığı (8.9 milyar \$)	USAID (25.6 milyar \$) Dışişleri Bakanlığı (15.35 milyar \$) Savunma Bakanlığı (4.7 milyar \$)	USAID (21.3 milyar \$) İçişleri Bakanlığı (199 milyon \$) Sağlık ve İnsan Hizmetleri Departmanı (177 milyon \$)
Yardım yapılan uluslararası kuruluşlar	Dünya Gıda Programı (712 milyon \$/51.4%) UNHCR (121 milyon \$/8.7%) Catholic Relief Services (85 milyon \$/6.1%)	Dünya Gıda Programı (1.17 milyar \$/48.6%) Uluslararası STK'lar (Gizli) (110 milyon \$) UNHCR (107 milyon \$)	Dünya Gıda Programı (1.4 milyar \$/31.8%) UNHCR (494 milyon \$/11.2%) Uluslararası STK'lar (Gizli) (250 milyon \$/5.7%)	Dünya Gıda Programı (1.46 milyar \$/22.1%) UNHCR (1.34 milyar \$/20.3%) Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezi (652 milyon \$/9.9%)	Dünya Gıda Programı (3.5 milyar \$/38%) UNHCR (1.4 milyar \$/15.2%) Uluslararası STK'lar (Gizli) (1.24 milyar \$/13.4%)	Dünya Gıda Programı (2.8 milyar \$/46.2%) UNHCR (526 milyon \$/8.6%) Uluslararası STK'lar (Gizli) (518 milyon \$/8.5%)

Tablo 3.3. Amerika'nın yardım yapan kurumları ve işbirliği yaptığı uluslararası kuruluşlar (2001- 2023)

Kaynak: Fa.gov (foreignassistance.gov, 2023), FTS (OCHA, 2023)

Amerika'nın dış yardım faaliyetini yürüten ana kuruluş USAID olduğundan, dış yardımlardaki birçok kalkınma programı ve projesinin yönetimini, uluslararası ortaklarla iş birliklerinin yapılmasını kendisi kontrol etmektedir (Tablo 3.3). USAID'in yanı sıra Savunma Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, son dönemdeyse İçişleri Bakanlığı ve Sağlık ve İnsan Hizmetleri Departmanı yardımların yapılmasında aktif çalışmaktadır.

Uluslararası çalışmalara baktığımızdaysa, 2000'lerin başında Katolik Yardım Hizmeti işbirliği yapılan kurum olsa da, son dönemlerde Uluslararası (Gizli) STK'lar tercih edilmeye başlanmıştır. Dünya Gıda Programı ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ise her dönemde işbirliği yapılan uluslararası kuruluşlar olarak kalmaktadırlar. Yardım yapan devlet kurumlarına dikkat ettiğimizde Savunma Bakanlığı'nın her dönemde ilk üçte olsa da, 2005'lerde en fazla fonlanmış kurum olduğu görülmektedir. Bu fonlanmanın sebebinin Irak müdahalesi olması muhtemeldir.

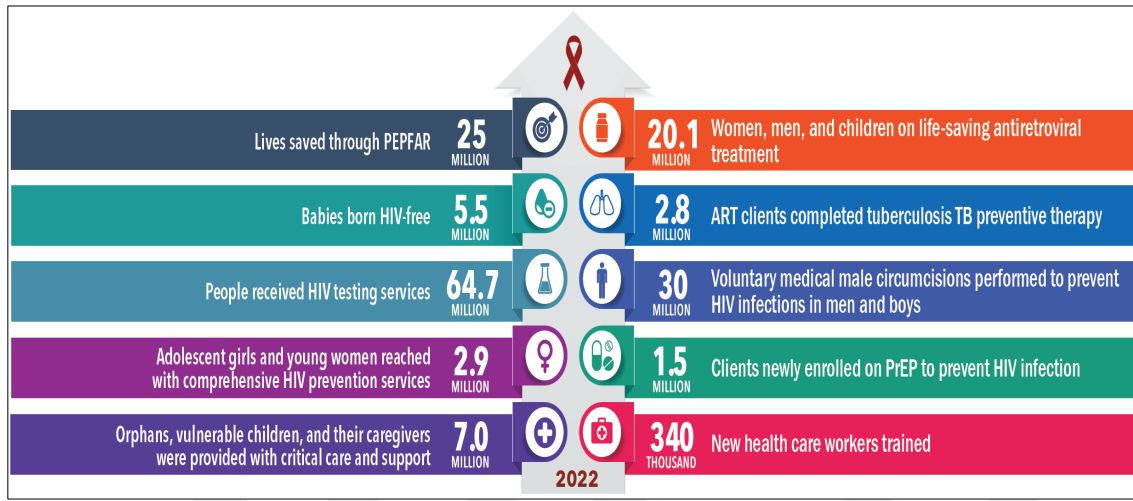
3.4. Amerika'nın İnsani Yardım Çalışmalarına Örnekler

ABD'nin insani yardım politikalarının temel hedeflerinden biri, dünya genelinde yoksulluğu azaltmak ve insanların yaşam standartlarını iyileştirmektir ve bu amaçla da gelişmekte olan ülkelere kalkınma projeleri, teknik yardım ve mali destek sağlanmaktadır. ABD'nin insani yardım operasyonlarını daha iyi anlamak için yürüttüğü bazı projelere dikkat edelim.

3.4.1. Amerika Birleşik Devletleri Başkanı'nın AIDS'le Mücadele Acil Durum Planı (PEPFAR)

1980'lerin ortasından Amerika HIV/AIDS'e karşı küresel mücadeleye katılmış ve 2003 senesinde ABD Başkanı George W. Bush tarafından hazırlanmış "Amerika Birleşik Devletleri Başkanı'nın AIDS'le Mücadele Acil Durum Planı (PEPFAR)" ile bu mücadeleye daha fazla dikkat çekmiştir. Program, 50'den fazla Afrika, Karayipler ve Asya ülkesinde HIV/AIDS'in yayılmasını önlemek, tedaviye erişimi artırmak ve destek sağlamayı hedefleyerek başlatılmış ve bunun için 100 milyar dolar maddi kaynak ve uzman yardımı sunmaktadır (HIV.gov, 2023). PEPFAR, dünyadaki tek bir hastalığı ele almak için herhangi bir ulus tarafından verilen en büyük taahhüttür (KFF, The U.S. President's Emergency Plan for AIDS Relief (PEPFAR), 2023). 20 yılda PEPFAR programının desteğiyle 25 milyon insan hastalıktan kurtulmuş ve

milyonlarca insanın tedavisi devam etmektedir. Bu tedavilerin sonucunda 5.5 milyon bebek HIV'siz doğmuştur. 2022 yılında 64.7 milyon insana HIV testi hizmeti sunulmuş ve 1.5 milyon insan virüsle mücadele için programa katılmıştır. 2022'de DREAMS HIV önleme hizmetleri aracılığıyla 2,9 milyon ergen kız ve genç kadına ulaşılmıştır. Program, Doğu ve Güney Afrika'da HIV'e karşı mücadelede 30 milyon gönüllü tıbbi erkek sünnetini desteklemiştir. 340 bin yeni sağlık çalışanına bu alanda eğitim imkanı sağlanmıştır (PEPFAR, 2022).

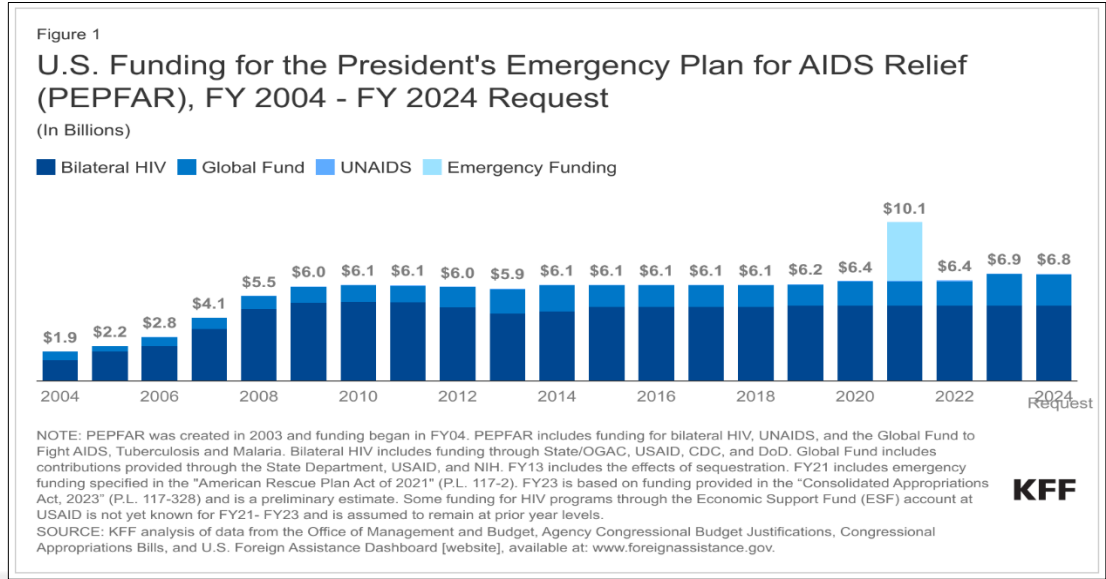

Resim 3.1. PEPFAR sonuçları (2022)

Kaynak: (Latest Global Program Results, 2022)

Program için harcanan bütçeye baktığımızda ilk senelerde 1.9 milyar dolarla başlayan çalışmalar kısa sürede yükselerek her sene düzenli bir biçimde ortalama 6 milyar dolar olmuş ve projenin başarı düzeyi beklentileri karşıladığı için gelecek sene için de 6.8 milyar dolar bütçe belirlenmiştir.²

² 2021 senesinde COVID-19 için 3.8 milyon dolar ek harcama yapılmıştır. Detaylı bilgi için kaynağa bakınız.

Resim 3.2. PEPFAR yıllık bütçeleri (2004-2024)

Kaynak: (The U.S. President's Emergency Plan for AIDS Relief (PEPFAR), 2023)

3.4.2. Feed The Future (Ftf)

Diğer bir ABD teşebbüsüyle yapılmış ve sonucunda beklentilerin karşılandığı projeye örnek olarak "Feed the Future (FtF)" programını gösterebiliriz. 2007-2008 küresel gıda fiyatları krizi ve küresel ekonomik kriz, dünya çapındaki aç insanların oranının ve mutlak sayısının 2009 için, 1 milyarın üzerine çıkmasına neden olmuştur. 2009'da G8 Zirvesi'nde Başkan Obama, dünya çapında açlık ve yoksulluğa karşı mücadele için küresel bir açlık ve gıda güvenliği girişimine üç yıl boyunca (2010'den 2012'ye) 3.5 milyar dolar ayırmış ve 2010'da Dışişleri Bakanlığı, İdarenin "Feed the Future (FtF)" adlı küresel açlık ve gıda güvenliği girişimini resmen başlatmıştır. Dışişleri Bakanlığı, "Feed the Future" stratejisinin geliştirilmesinde başlangıçta lider kuruluş, ABD Uluslararası Kalkınma Ajansı (USAID) bunun uygulanmasını koordine etmekten sorumlu birincil kuruluş olarak belirlenmiştir (The Obama Administration's Feed the Future Initiative, 2011).

Feed the Future, Gıda Güvenliği Dünya Zirvesi'nde (2009) onaylanan sürdürülebilir gıda güvenliği için beş ilke üzerine inşa edilmiştir:

1. Kapsamlı stratejileri desteklemek;
2. Ülkeye ait planlar yoluyla yatırım;
3. Donörler arasında daha güçlü koordinasyonun geliştirilmesi;

4. Etkili çok taraflı kurumlardan yararlanmak;
5. Sürdürülebilir ve sorumlu taahhütlerin yerine getirilmesi.

Feed the Future'nın iki ana hedefi, kapsayıcı tarım sektörü büyümesini hızlandırmak ve gelişmekte olan ülkelerde, özellikle kadın ve çocukların beslenme durumunu iyileştirmektir.

2010'da, dünyadaki aç insanların tahmini %9,6 oranında düşerek yaklaşık 925 milyona ulaşmıştır. Dünyadaki yetersiz beslenenlerin büyük çoğunluğu gelişmekte olan ülkelerde yaşıyor; Güney Asya ve Sahra altı Afrika sırasıyla toplamın %63'ünü ve %26'sını oluşturmaktadır (Melissa D. Ho, Charles E. Hanrahan, 2011).

Feed the Future şu anda Sahra altı Afrika, Asya ve Latin Amerika ve Karayipler'deki 20 gelişmekte olan ülkede faaliyetlere odaklanmaktadır:

Bölge	Ülkeler
Afrika	Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Etiyopya, Gana, Kenya, Liberya, Madagaskar, Mali, Malavi, Mozambik, Nijer, Nijerya, Ruanda, Senegal, Tanzanya, Uganda, Zambiya.
Asya	Bangladeş, Kamboçya, Nepal.
Latin Amerika ve Karayipler	Guatemala, Honduras.

Tablo 3.4. FtF Hedef ülkeleri (2023)

Kaynak: <https://www.usaid.gov/feed-the-future>

Küresel açlığı sona erdirmek, zamanımızın en büyük zorluklarından biridir ve çözümün merkezinde tarım yer almaktadır. Tarımdaki büyümenin, yoksulluğu azaltmada diğer sektörlerdeki büyümeye göre en az iki kat daha etkili olduğu gösterilmiştir. Bu sebepten de Feed the Future'nın iki ana hedefi, kapsayıcı tarım sektörü büyümesini hızlandırmak ve gelişmekte olan ülkelere, özellikle kadın ve çocukların beslenme durumunu iyileştirmek olarak belirlenmiştir (USAID, 2023).

Bu programın sonucunda hedeflenen ülkelere 10 senede (2011-2021) gözle görülür düzeyde değişimler olmuştur. Beslenmeye özel müdahalelerle ulaşılan beş yaş altı (0-59 ay) çocuk sayısı 26 milyon, toplum düzeyinde beslenme müdahaleleri ile ulaşılan iki yaş altı (0-23 ay) çocuk sayısı 8 milyon, beslenmeye özel müdahalelerle ulaşılan gebe sayısı 10 milyona ulaşmıştır.

Global Annual Data 2011–2021

INDICATOR / DISAGGREGATION	FY2011	FY2012	FY2013	FY2014	FY2015	FY2016	FY2017	FY2018	FY2019	FY2020	FY2021
Number of children under five (0-59 months) reached with nutrition-specific interventions through USG-supported programs (f)	8,814,584	12,038,528	12,699,186	12,343,776	18,006,457	27,677,460	22,657,081	28,491,767	27,224,567	26,768,709	26,545,725
% Male	N/A	N/A	N/A	56%	49%	31%	34%	34%	37%	37%	38%
% Female	N/A	N/A	N/A	44%	51%	34%	37%	37%	38%	37%	39%
% DNA	N/A	N/A	N/A	0%	0%	35%	29%	29%	25%	26%	23%
Number of children under two (0-23 months) reached with community-level nutrition interventions through USG-supported programs (g)	–	–	–	–	–	842,020	4,755,739	8,041,410	9,082,967	9,357,254	8,125,181
% Male	–	–	–	–	–	4%	36%	40%	45%	39%	45%
% Female	–	–	–	–	–	5%	38%	44%	47%	41%	47%
% DNA	–	–	–	–	–	91%	26%	16%	8%	20%	8%
Number of pregnant women reached with nutrition-specific interventions through USG-supported programs (h)	–	–	–	–	–	960,323	5,258,972	8,264,647	8,551,790	8,654,094	10,078,872
% Adolescent (<19 years old)	–	–	–	–	–	Not Collected	2%	6%	5%	10%	15%
Value of annual sales of producers and firms receiving USG assistance (i)	–	–	–	–	–	–	–	\$1,683,248,588	\$3,051,692,687	\$3,289,491,282	\$3,801,342,235
\$ of which are from smallholder producers (j)	\$53,465,273	\$352,962,159	\$1,241,277,808	\$1,568,791,560	\$2,286,217,102	\$2,408,065,134	\$2,658,952,465	\$1,625,768,965	\$1,508,227,031	\$1,667,112,979	\$2,535,445,045
\$ of which are from non-smallholder producers (k)	–	–	–	–	–	–	–	\$5,280,227	\$18,253,145	\$339,400,512	\$245,340,317
\$ of which are from firms (l)	–	–	–	–	–	–	–	\$52,199,396	\$1,525,212,511	\$1,282,977,791	\$1,020,556,874
Value of agriculture-related financing accessed as a result of USG assistance (m,n)	–	–	–	–	–	–	–	\$429,134,970	\$486,177,114	\$553,377,334	\$813,561,893
\$ of which is cash debt (o)	\$184,120,521	\$127,227,894	\$188,805,212	\$671,555,617	\$710,948,834	\$388,231,621	\$343,555,010	\$428,950,908	\$473,298,568	\$443,205,699	\$718,516,309
Value of new private sector investment leveraged by the USG to support food security and nutrition (p)	–	–	–	–	–	–	–	\$234,489,309	\$429,928,136	\$281,663,381 ¹	\$475,583,178

¹Aggregate HL9-4 results decreased in FY20 due to impacts from COVID-19 that resulted in programming shifts and/or delays in conducting nutrition-related trainings across a number of USAID Operating Units.

²The decrease in this indicator is largely due to the closing out and winding down of two USDA Food for Progress regional programs in both Kenya and Tanzania that had contributed over \$165 million towards this indicator result in FY2019.

2 | GLOBAL ANNUAL DATA 2011–2021

Resim 3.3. FtF yıllık raporu (2011 – 2021)

Kaynak: (Global Annual Data 2011-2021, 2021)

3.4.3. Saving Mothers, Giving Life (SMGL)

Küresel sağlık ve kalkınma alanında son 30 yılda elde edilen tüm başarılarla rağmen, anne ölümleri çoğu kez içinden çıkılmaz bir sorun olarak kalmaktaydı. 2000’lerin başında hamilelik, doğum sırasında veya doğumdan sonraki 42 gün içinde meydana gelen komplikasyonlar doğurganlık çağındaki kadınlar arasında önde gelen ölüm nedenleriydi ve saatte yaklaşık 30 kadın, yani her gün yaklaşık 800 ve her yıl tahminen 287.000 kadın hamilelik ve doğumla ilgili nedenlerden ölmekteydi. Her yıl 15-20 milyon kadın hamilelik nedeniyle zayıflatıcı enfeksiyonlara ve sakatlıklara maruz kalıyor (Lois Quam, Angeli Achrekar and Robert Clay, 2019), HIV ile koenfeksiyon, Afrika’da gebelik ile ilişkili ölümlerin en yaygın nedenlerinden biri haline gelmişti. Annesi doğum sırasında veya doğumdan hemen sonra ölen bir yenidoğanın ölme olasılığı, annesi hayatta olan bir yenidoğana göre 10 kat daha fazladır. ABD Uluslararası Kalkınma Ajansı’nın (USAID’in) önlenebilir çocuk ve anne ölümlerini sona erdirmeye çabasının bir parçası olarak, “Saving Mothers, Giving Life” (SMGL) ortaklığını, bununla da hamile kadınların temiz, güvenli doğum

hizmetlerine erişmesini sağlamak, ve zamanında acil bakım için bir sağlık sistemi kullanımını önermiştir (USAID, Saving Mothers, Giving Life , 2017).

1 Haziran 2012’de “Saving Mothers, Giving Life (SMGL)” girişimi başlatılmıştır. Saving Mothers, Giving Life, ABD Hükümeti’nin tamamını, özellikle ABD Dışişleri Bakanlığı ve ABD Küresel AIDS Koordinatörlüğü ve Sağlık Diplomasisi Ofisi, Birleşik Devletler Uluslararası Kalkınma Ajansı ve ABD Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezi’ni ilgilendiren bir kamu-özel sektör ortaklığıydı. SMGL, verimliliği ve etkiyi en üst düzeye çıkarmak için ABD Başkanı’nın Acil Durum Planı’ndan (PEPFAR) ve anne ve çocuk sağlığı platformlarından, uzmanlığından, ortaklarından ve altyapısından yararlanmıştır. ABD Hükümeti’ne ek olarak, kurucu ortaklar arasında Norveç Hükümeti, Merck, Amerikan Kadın Hastalıkları ve Doğum Uzmanları ve Jinekologlar Koleji, C.U.R.E. Projesi ve Every Mother Counts yer almaktadır. Uganda ve Zambiya Hükümetleri ve daha sonra Nijerya da ülke düzeyinde ortaklığın merkezi üyeleri idi (Lois Quam, Angeli Achrekar and Robert Clay, 2019).

“Saving Mothers, Giving Life”in ilk hedefi, ülkeleri Uganda ve Zambiya’daki hedeflenen bölgelerde anne ölümlerini %50’ye kadar azaltmak; özellikle doğumun kritik döneminde, doğum sırasında ve doğumdan sonraki ilk 24-48 saatte ki, tahminen her 3 anne ölümünden 2’si ve yeni doğan ölümlerinin %45’i bu zamanda meydana geliyor, anneye özel dikkat göstermektir.

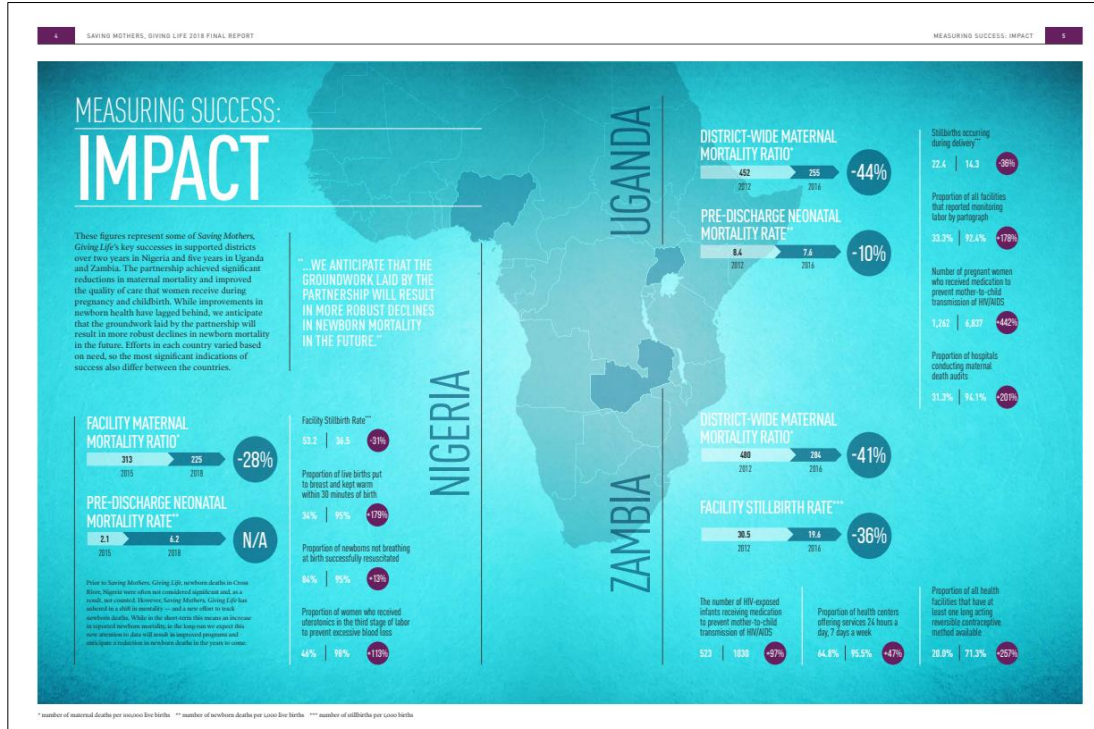
Model, “Üç Gecikmeyi” ele almak için her ilçedeki mevcut kamu ve özel sağlık ağlarını güçlendirmeye hizmet etmiştir (USAID, Saving Mothers, Giving Life , 2017):

- Bakım aramada gecikme. Yerel topluluk üyeleri, kadınlar, erkek partnerleri ve aile üyeleri arasında kuruluş temelli anne ve yenidoğan sağlığı hizmetlerinin önemini artırmaya ve bu hizmetler için talep oluşturmaya yardımcı olmaktadır.
- Bakıma ulaşmada gecikme. Yerel topluluk üyeleri, kadınların tesis tabanlı hizmetlere güvenli ve zamanında ulaşmasını sağlamaya yardım etmektedir.
- Bakım almada gecikme. Yerel tesisler, eğitimli hizmet sağlayıcılarla donatılmak ve görevlendirilmek ve sağlık hizmeti sağlayıcıları, kırsal alanlarda uygulama yapmaya teşvik edilmektedir.

Saving Mothers, Giving Life dergisinde paylaşılan sonuçlar, girişimin Uganda ve Zambiya’da muazzam bir etki yarattığını göstermektedir. Girişimin veriye dayalı yaklaşımı, Uganda’daki hedef tesislerde anne ölümlerinde %44 ve Zambiya’daki hedef tesislerde %38 oranında düşüşler dahil olmak üzere sağlık sonuçlarında açıkça iyileşme sağlanmıştır. Ayrıca, Uganda ve Zambiya’nın her ikisi de hedef bölgelerde anne ölümlerinde önemli düzeyde, Uganda’da %44 ve Zambiya’da %41 azalma kaydedilmiştir. Bu, SMGL’in sadece tesise ulaşan kadınlara ulaşmakla kalmayıp aynı zamanda toplumdaki annelerin sağlığını da iyileştirdiği anlamına gelmektedir. Zambiya’da bebeklerine HIV ve AIDS bulaşmasını önlemek için tedavi gören kadın sayısı yüzde 81 artmıştır (USAID, Saving Mothers, Giving Life , 2017).

“Saving Mothers, Giving Life”’in diğer sonuçları şunları içermektedir:

- Zambiya’daki sağlık kuruluşlarında doğum yapan kadın sayısını %44 artmış ve tesisteki toplam ölü doğum oranı %36 azalmış;
- Uganda’nın hedef bölgelerinde anneden bebeğe virüs bulaşmasını önlemek için tedavi gören kadın sayısını %71 artmış;
- Hayatın kritik ilk birkaç gününde daha fazla kadına ve yenidoğana ulaşmak için ev ziyareti programları ve tüm sağlayıcıların hayat kurtaracak donanımına sahip olmasını sağlamak için hasta yenidoğan bakımına ilişkin eğitim ve rehberlik programları genişletilmiştir. Uganda’ya baktığımızda ilçe genelinde anne ölüm oranı 2012 için 100.000 kişi için 452 anne olmuşsa, 2016 için bu oran 100.00 kişi için 255 kişi olarak %44 oranında iniş yaşamıştır. BU sayılar Zambiya için ise 2012 yılında 100.000 kişi için 480 anne, 2016 yılındaysa, 100.000 kişi için 284 anne olmuş ve %41 oranında azalmıştır. Anneden bebeğe HIV/AIDS bulaşmasını önlemek için ilaç alan hamile kadınların sayısı 1262’den 6837’e yükselerek %442 artmıştır (Saving Mothers, 2018).

Resim 3.4. SMGL final raporu
Kaynak: (Saving Mothers, 2018)

Amerikanın dış yardım politikasına baktığımız zaman bu listeyi uzatmamız pek tabii ki mümkündür, lakin her yardım politikası başarılı sonuçlanmıştır diyemeyiz. Bazı programlar, adımlar eleştirilenler tarafından beklenen sonuca ulaşmamış olarak kabul edilmektedir. Gelen en büyük eleştirilerden birisi, Amerika'nın küresel yoksulluğu hafifletmek ve sosyal refahı artırmayı hedeflemesi gerekirken, radikal ideolojik sorunlara dikkat etmesidir. Dış politikası doğrultusunda, alıcı ülkelerin yapısal ekonomik ve sosyal çıkarlarına öncelik vermek yerine demokrasi, insan hakları ve basın özgürlüğü gibi soyut ve ideolojik hedefler üzerinde daha fazla ısrar etmesi bir hata olarak kabul edilmektedir (Irak ve Suriye buna en büyük örneklerdir). Ali Akbar Rouf'a göre (Rouf, 2023), ABD'nin dış politikasına baktığımızda attığı adımlar, birçok ülkenin ABD mali yardımlarına sürekli olarak bel bağlamasına sebep olmuştur ki, “devlet kurma” misyonu için yirmi yılı boyunca Afganistan'da savaştıktan sonra ABD'nin çekilmesinin ardından devlet hemen çökmüş, böylece 20 yılı aşkın bir yardım operasyonu hedefine ulaşamamıştır. Ayrıca, insani yardım çalışmalarının yanı sıra askeri müdahaleleri göz önünde bulundurduğumuzda bu durum insani yardım çalışmalarının başarılı olma ihtimalini bize sorgulatmaktadır.

4. ÇİN'İN İNSANİ YARDIM ÇALIŞMALARI

4.1. Çin'in İnsani Yardım Politikalarının Tarihi

Çin geliştirmekte olan bir ülke olarak, kendi kalkınmasına odaklanırken, aynı zamanda da ekonomik zorluk yaşayan diğer geliştirmekte olan ülkelere de elinden geldiğince yardım sağlayıp uluslararası yükümlülüklerini yerine getirmektedir. Çin Halk Cumhuriyeti'nin yeniden ilanından sonra, kaynak ve malzeme sıkıntısı çekmesine rağmen Çin, diğer ülkelere ekonomik ve teknik yardım sağlamaya başlamış ve bu yardımın kapsamını giderek genişletmiştir.

4.1.1. Çin Yardımı Tarihinin Keşif Dönemi

Eşitliğe ve karşılıklı yarara bağlı kalarak, önemli sonuçlara vurgu yapan ve yardım alan ülkelere herhangi bir siyasi koşul dayatmadan çağın hızına ayak uyduran Çin'in dış yardımları, kendine has özellikleri olan bir model olarak ortaya çıkmıştır. Çin'in 70 yıllık dış yardım politikası 3 önemli gelişim döneminden geçmiştir. Dış yardımın gelişim dönemi, reform ve dışa açılmadan (1950-1978) yaklaşık 30 yıl önce başlamış ve bu dönemde dış yardımın anahtar kelimesi "keşif" olmuştur (俞子荣, 2020).

Çin'in dış yardımı 1950 yılında, Çin ile dostane ilişkilere sahip komşu ülke olan Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'ne (KDHC) maddi yardım sağlamasıyla başlamıştır. Çin hükümeti, 1953'te Ateşkes Anlaşması'nın yürürlüğe girmesinden sonra Çin, Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti hükümetinin ekonomisini iyileştirmesine, altyapıyı yeniden inşa etmesine, insanların yaşamlarını iyileştirmesine yardım etmeye devam etmiştir. Çin, 1950'lerde Moğolistan, Arnavutluk, Macaristan, Küba ve diğer sosyalist ülkelere peşpeşe farklı ölçeklerde malzeme ve proje yardımları da sağlamıştır. 1955'te Endonezya'nın Bandung kentinde düzenlenen Asya-Afrika Konferansı'nın ardından, Çin'in dış ilişkilerinin gelişmesiyle birlikte Çin'in yardımının kapsamı sosyalist ülkelerden diğer geliştirmekte olan ülkelere doğru genişlemiştir. 1956'dan başlayarak Çin, yardım sağlamak için Kamboçya, Nepal, Pakistan, Seylan (şimdiki Sri Lanka) gibi Asya dostu ülkelerle art arda ilk toplu ekonomik ve teknik işbirliği anlaşmalarını imzalamıştır (Ballawar, 2021). 1958'de Çin, Orta Doğu'daki ilk dost ülke olan Yemen Krallığı'na (daha sonra Yemen Arap Cumhuriyeti) yardım sağlamaya başlamıştır. 1963'te Yeni Çin'in yardım alıcılarının

sayısı 21'e ulaşmıştır. Yardım yöntemleri, erken maddi yardım ve nakit yardımından teknik uzman ekipler göndermeye, Çin'deki stajyerleri kabul etmeye ve diğer teknik yardımlara kadar genişlemiştir ve her türlü komple üretim ekipmanı setini sağlamayı ve çeşitli altyapı projelerinin inşasına yardımcı olmayı kapsamaktaydı. Çin'in yardım ettiği ilk tam proje grubu, 1954'te başlayan Arnavutluk cam fabrikasıydı ve bu dönemdeki en önemli eksiksiz projeler, Nepal'in Anigo Otoyolu ve Yemen'in Hudaydah-Sanaa Otoyoluydu.

1960'lı yıllarda Çin ve Sovyetler Birliği'ndeki iki taraf arasındaki farklar giderek keskinleşip yüzeyselleşirken, Çin-Sovyet ilişkileri çok yönlü bir şekilde bozulmuştur (Burr, 2001). Sovyetler Birliği, Çin'e yaptığı yardımı tek taraflı olarak sonlandırdı ve sosyalist kamp içinde Çin'e yönelik ideolojik saldırılar gerçekleştirerek sonunda "Zhenbao Adası Olayı"³na yol açmıştır. Aynı dönemde Çin - ABD ilişkileri siyasi, ekonomik, askeri ve diğer açılardan donmuştur. Çin'e yönelik muazzam bir düşmanlık ve caydırıcılık baskısı ile karşı karşıya kalan Çin, stratejik bir atılım gerçekleştirmek için dış yardımın stratejik liderliğinde daha aktif bir rol oynamaya ve diplomatik alanını tamamen genişletmeye karar vermiştir. Başbakan Zhou Enlai'nin 1964'te Asya ve Afrika'daki 14 ülkeyi ziyareti sırasında, resmi olarak "Çin'in Dış Ekonomik ve Teknik Yardımının Sekiz İlkesi"ni (buradan sonra "Dış Yardımın Sekiz İlkesi" olarak anılacaktır) ortaya koymuştur (Zhou, 1964). Çin'in dış yardımı, kapsamlı bir gelişmenin yeni bir aşamasına girmiştir. "Dış Yardımın Sekiz İlkesi" rehberliğinde Çin, ideolojik alanda yardımını sürdürmeye devam ederken, yardımını Afrika'ya ve diğer gelişmekte olan ulusal bağımsız ülkelere genişletmek için büyük çaba sarf etmiştir.

Dünya çapında ilgi gören Tanzanya - Zambiya Demiryolu, bu dönemde Çin'in en önemli inşaat yardım projesi olmuştur. Bu "Dış Yardımın Sekiz İlkesi"³ni uluslararası kalkınma alanında uygulamanın en canlı örneğiydi. Çin'in Afrika'ya yaptığı yardımın olumlu sonucu, Yeni Çin'in diplomatik durumunu daha da açmıştır: 1964'ten 1970'e kadar olan yedi yıl içinde, 10 Afrika ülkesi art arda Çin ile ekonomik ve teknolojik işbirliği ilişkileri kurmuş ve Çin'den yardım alan toplam ülke sayısı 31'e ulaşmıştır. Ölçek önemli ölçüde genişlemiş ve son yedi yıldaki dış yardım harcamaları,

³ "Zhenbao Adası Olayı" 1969 yılında Sovyetler Birliği ve Çin arasında 7 ay devam eden bir dizi sınır çatışmaları olayına verilen addır. Bu olay sonucunda Sovyetler Zhenbao adasından Çin'i uzaklaştırmayı başarmış, Sincan böylesi için olan çatışmalar ise daha büyük bir savaş boyutuna geçme ihtimalinde olduğundan diğer ülkelerin olaya müdahalesi sonucu diplomatik yolla çözülmüştür. Sonuç olarak, her iki taraf da kendisinin zaferini ilan etmiştir (Burr, 2001).

başlangıç aşamasının ilk 14 yılındaki toplam miktara göre %144 artmış, tam set projelere yardım ve teknik yardım sağlama halinde gelişmiştir ki bu da yedi yılda üstlenilen tam set proje sayısını 313'e ulaştırmıştır (俞子荣, 2020).

1970'lerde Çin, ulusal ve uluslararası muazzam değişikliklerle karşı karşıya kalmıştır. Bir yandan Çin ile Sovyetler Birliği arasındaki ideolojik ve askeri çatışma durumu kötüleşmeye devam etmiş, Birleşmiş Milletler'in yasal konumu önemli ölçüde iyileşmiş, Çin'in dış ilişkiler hızla gelişmiştir. Ekim 1971'de, diğer gelişmekte olan ülkelerin desteğiyle Çin, Birleşmiş Milletler'deki yasal yerini yeniden almış ve daha fazla gelişmekte olan ülkeyle ekonomik ve teknik işbirliği ilişkileri kurmuştur (Burr, 2001). Ulusal olarak Çin, "Kültür Devrimi"⁴ sırasında ciddi mali güçlükleri ve çeşitli müdahale faktörlerini aşmaya çalışırken, ideolojik alanda ABD'ye karşı savaşta ve ulusal kurtuluşa Vietnam, Kamboçya ve Laos halkına tam destek vermeye devam etmiş ve büyük işler başarmıştır. 1978 yılına gelindiğinde reform ve dışa açılma öncesinde Çin'den yardım alan ülke sayısı 66'ya çıkmış, 1971'den 1978'e kadar geçen sekiz yılda Çin'in dış yardım harcamaları son 20 yıldaki toplam dış yardım harcamalarının %159'una ulaşmış, yeni üstlenilen çeşitli proje sayısı 509'a yükselmiş ve 37 ülkenin rekor sayıda (470) proje inşa etmesine yardımcı olmuştu; Sri Lanka Uluslararası Konferans Binasındaki Bandaranaike (Güney Asya'da Çin'in yardım ettiği, Sri Lanka'nın 1976'daki bağlantısız ülkeler zirvesine katılmasını destekleyen en önemli dönüm noktası niteliğindeki kamu projesi, 1973'te tamamlandı), Kuzey Kore'nin Pyongyang Metrosu (Çin destekli ilk modern kentsel raylı sistem projesi, 1975'te tamamlandı), Arnavutluk'un Albasan Metalurji Kompleksi (Çin'in Arnavutluk'a yardım ettiği en önemli ağır sanayi komple seti projesi, kısmen 1975'te tamamlandı), Kuzey Yemen Taz Devrimci Genel Hastanesi (Çin'in yardım ettiği en kapsamlı Batı Asya Projesi, 1975'te tamamlandı), Pakistan'daki Karakurum Otoyolu (Çin – Pakistan Arkadaşlık Yolu olarak da bilinir ve Güney Asya alt kıtasına ve Orta Doğu'ya gidiyor, 1978'de tamamlandı) ve çok sayıda diğer büyük yardım projeleri (俞子荣, 2020).

⁴ Çin Kültür devrimi ya da Büyük Kültür Devrimi - Çin Komünist Partisi Genel Sekreteri Mao Zedong'un iktidardaki son 10 yılı içinde (1966-1976) yönetim kademesinin, eğitim, medya ve sanatın burjuvazi ve kapitalizmin etkilerinden temizlenmesi için başlattığı harekettir. Kaos ve infazlarla anılan dönem Çin tarihinin sancılı bir dönemi olarak anılmaktadır. 10 milyon kişi doğrudan öldürülmüş, 30-40 milyon kişi ise kıtlık nedeniyle yaşamını yitirmiştir (Lieberthal, 2023).

4.1.2. Çin Yardımı Tarihinin Reform Dönemi

İkinci gelişme dönemi, Çin Komünist Partisi'nin reform ve 18. Ulusal Kongresi'ne açılmasından sonraki 30 küsur yılı kapsıyor (1979-2012). Bu dönemde dış yardımın teması "reform" olmuştur (CHENG, 2019).

1978'de reform ve dışa açılma politikalarının benimsenmesinden sonra, Çin'in diğer gelişmekte olan ülkelerle ekonomik işbirliği, ekonomik yardımdan çok biçimli ve karşılıklı yarar sağlayan işbirliğine doğru genişlemiştir. Çin, dış yardımının ölçeğini, düzenlemesini, yapısını ve sektörlerini gerçek koşullarına göre ayarlamıştır. En az gelişmiş ülkelere yönelik dış yardımlarını güçlendirmiş, yardım projelerinin ekonomik ve uzun vadeli etkilerine daha fazla önem vermiş ve daha çeşitli ve esnek yollarla yardım sağlamıştır. Mevcut üretken projelerin başarılarını pekiştirmek için Çin, alıcı ülkeler adına yardım projelerini yönetmek, kiralama yönetimi ve ortak girişimler gibi alıcı ülkelerle çok biçimli teknik ve yönetsel işbirliği yürütmüştür (Shigeo Kobayashi, Jia Baobo and Junya Sano, 1999). Böylece Çin'den yardım alan ülke sayısı 1980'lerde 83'ten 100'ün üzerine çıkmıştır.

1990'lı yıllara girdikten sonra Doğu Avrupa'da köklü değişimler, Soğuk Savaş'ın sona ermesi ve Sovyetler Birliği'nin dağılması, uluslararası yapının evrilmesi yaşanmış ve uluslararası ve yerel durumlardaki derin değişiklikler karşısında, Çin'in dış yardımı, yardım yönteminde kapsamlı bir yapısal reform ve yönetim sisteminde pazar odaklı bir reform yolu izlemiştir.

21. yüzyıla girdikten sonra uluslararası model, siyasi çok kutuplaşmaya ve ekonomik küreselleşmeye doğru hızlanmıştır. 2001 yılında Dünya Ticaret Örgütü'ne katılımıyla dikkat çeken Çin'in ekonomik kalkınması, reformu ve dışa açılması, güçlü büyümenin hızlı yoluna girmiştir. Bir yandan, 2004'ten 2009'a kadar Çin'in toplam dış yardımının yıllık ortalama büyüme oranı %29.4'e ulaşmış, 2010'dan 2012'ye kadar Çin'in toplam dış yardımı, özellikle dış yardım indirimleri olmak üzere önceki 60 yılın toplamının yaklaşık %30'unu oluşturmuştur. Dış yardım indirimleri için tercihli kredilerin ölçeği, aynı dönemde toplam dış yardımın %55,7'sini oluştururken, uluslararası kalkınma politikaları için aktif olarak yeni bir platform inşa etmiştir. Diğer yandan, Çin'de düzenlenen "Çin - Portekizce - Konuşan Ülkeler Ekonomik ve Ticari İşbirliği Forumu" (2003), "Çin - Karayipler Ekonomik ve Ticari İşbirliği Forumu" (2005), "Çin - Pasifik Ada Ülkeleri Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Forumu" (2006)

ve Çin merkezli diğer kapsamlı uluslararası kalkınma platformlarında uluslararası yoksulluğun azaltılması, iklim değişikliği, Afrika kalkınması, gıda güvenliği alanları önemli gündemlerle birleştirilmiştir (俞子荣, 2020).

4.1.3. Çin Yardımı Tarihinin İnovasyon Dönemi

Üçüncü gelişme dönemi, Çin Komünist Partisi 18. Ulusal Kongresi'nden sonra açılan yeni dönemdir (2013 - Günümüz). Bu dönemde dış yardımın anahtar kelimesi "inovasyon" dur (Yu, 2020).

Çin Komünist Partisi 18. Ulusal Kongresi'nin ardından Çin'in dış politikası yeni bir "büyük güç diplomasisi" aşamasına girmiştir. Yurtiçi ekonomik gelişme normalleşmiş, uluslararası manzara büyük değişikliklerin ve büyük ayarlamaların kritik bir dönemindeydi. Parti Merkez Komitesi, yerel ve uluslararası durumu düşünerek - "insanlık için ortak bir geleceğe sahip bir topluluk oluşturmak" ve "Kuşak ve Yol"(Belt and Road) şeklindeki iki büyük dış politika önerisini ortaya koymuştur (Bank, 2018; (XiJinping), 2013). Yeni uluslararası ve yerel durumla karşı karşıya kalan Çin'in dış yardımı, son yıllarda mikro düzeydeki reformlardan orta ve makro düzeydeki yeniliklere, yani Birleşmiş Milletler'in Binyıl Kalkınma Hedefleri'ne ve 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine ulaşmak için uluslararası topluluğu teşvik etmeye, geleneksel dış yardım ve kalkınma yardımından "uluslararası kalkınmaya" kaymaya başlamıştır.

Çin Komünist Partisi'nin 18. ve 19. Ulusal Kongrelerinin ruhlarının ve doğru adalet ve çıkar kavramının rehberliğinde, yeni dönemde Çin'e özgü dış yardım modellerinin yenilikçi gelişimini teşvik etme hedefiyle, Çin'in dış yardımı, 2013'ten bu yana bir dizi reform gerçekleştirmiştir. Bunlardan biri stratejik düzeni ayarlamaktır. Esas olarak düşük gelirli geleneksel dost ülkeleri destekleme şeklindeki eski alışkanlığı değiştirilmiştir ve yeni yardım fonları ağırlıklı olarak "Kuşak ve Yol" üzerindeki ülkelere ve komşu kilit alıcı ülkelere yatırılmaya başlanmıştır ki, bu ülkelerden birisi Pakistandır. Pakistan'a yardımını etkin bir şekilde artırmak için "Çin - Pakistan Ekonomik Koridoru"nun inşasını merkeze alınmıştır.

İkincisi, sermaye yapısını optimize etmektir. Mevcut ücretsiz yardım, faizsiz krediler ve tercihli faiz indirimli dış yardım kredilerine ek olarak, 2015'te Birleşmiş Milletler Kalkınma Zirvelerinde uluslararası toplumu desteklemek için Güney - Güney

Şirketi Yardım Fonu'nun kurulduğu duyuruldu. Kasım 2017'de Çin hükümeti, Güney-Güney Şirketi Yardım Fonu'ndaki ilk projenin resmi lansmanını yaparak, Pakistan'ın aşiret bölgelerindeki kadın ve çocuklara insani yardım sağlamak için Dünya Gıda Programı'nı resmen görevlendirdi. 2018 itibarıyla, Asya, Afrika ve Amerika'da, bölgedeki 30'dan fazla ülkede afet yardımı, sağlık, kadın ve çocuklar, mülteciler, çevre koruma ve diğer kalkınma alanlarını içeren 200'den fazla proje uygulanmıştır.

21. yüzyılda, özellikle 2004'ten bu yana, sürekli ve hızlı ekonomik büyüme ve artan genel ulusal güç temelinde, Çin'in dış yardım için mali kaynağı hızla arttı ve 2004'ten 2009'a ortalama %29,4 oldu. Çin hükümeti, BM Kalkınma için Finansman Üst Düzey Toplantısı, BM Binyıl Kalkınma Hedefleri Üst Düzey Toplantısı, Çin-Afrika İşbirliği Forumu gibi birçok uluslararası ve bölgesel konferansta iyi hedeflenmiş bir dizi dış yardım politikası açıkladı; dış yardımı güçlendirmek için tarım, altyapı, eğitim, sağlık, insan kaynakları ve temiz enerji alanlarında Şanghay İşbirliği Örgütü, Çin-ASEAN Liderler Toplantısı, Çin-Karayip Ekonomik ve Ticari İşbirliği Forumu, Çin-Pasifik Ada Ülkeleri Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Forumu ve Çin ile Portekizce Konuşan Ülkeler arasında Ekonomik ve Ticari İşbirliği Forumu. Ağustos 2010'da Çin hükümeti, dış yardım çalışmalarındaki deneyimini özetlemek ve yeni koşullarda dış yardımı güçlendirmeye ve iyileştirmeye yönelik ana görevleri tanımlamak için Dış Yardım Ulusal Konferansı'nı düzenledi (俞子荣, 2020)

4.2. Çin'in İnsani Yardım Kuruluşları ve Fonları

Çinin insani yardım alanındaki çalışmalarına dikkat ettiğimizde bu çalışmaların yönetildiği tek merkezi bir kurumun olmadığı görülmektedir. İnsani yardım çalışmaları devletin farklı departmanları, ajansları, fonları ve sivil toplum kuruluşları ile yapılmaktadır. Ülkede farklı alanlarda faaliyet gösteren 100'den fazla sivil toplum kuruluşu bulunmaktadır ve bunların birçoğu kendi uzmanlık alanlarında ulusal ve uluslararası düzeyde çalışarak insanlara yardımcı olmaktadır (Wang, 2023).

4.2.1. Çin Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı (CIDCA)

Çin Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı (China International Development Cooperation Agency (CIDCA)), Çin Halk Cumhuriyeti'nin 2018 yılında kurulmuş bir dış yardım kuruluşudur. Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı olarak anılan Ulusal Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı (国家国际发展合作署), dış yardım işlerinden

sorumlu doğrudan Çin Halk Cumhuriyeti Devlet Konseyi'ne bağlı bakan yardımcısı düzeyinde bir kurumdur. Özellikle "Kuşak ve Yol Girişimi"ni desteklemek üzere Çin'in yardım programlarının "daha iyi koordinasyonunu ve daha büyük etkisini elde etmek" için oluşturulmuştur. Eskiden Ticaret Bakanlığı'nın (MOFCOM) Dış Yardım Dairesi bu görevler için yetkili kurum olmuştur (Hongbo Ji, Denghua Zhang, 2020).

17 Mart 2018 tarihinde 13. Ulusal Halk Kongresi'nin ilk oturumunda kabul edilen reform planına uygun olarak "Ulusal Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı'nın kurulmalı, Ticaret Bakanlığı'nın dış yardım çalışmaları ile Dışişleri Bakanlığı'nın dış yardım koordinasyonunun ilgili sorumlulukları entegre edilmelidir." şeklinde belirlenmiştir (Congress 1. N., 2018).

"Ulusal Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansının İşlevsel Yapısı, İç Organizasyonu ve Kadrosuna İlişkin Yönetmelik"e göre, Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı aşağıdaki işlevleri üstlenir (CIDCA, 国家国际发展合作署 2019 年部门预算, 2019):

1. *Dış yardım stratejik yönergeleri, planları ve politikaları formüle etmekten sorumludur. Dış yardıma ilişkin yasa ve yönetmelik taslaklarının hazırlanmasında yetkilidir ve departman düzenlemelerini yapmalıdır.*
2. *Başlıca dış yardım konularını koordine etmek ve ülke diplomasisinin genel düzenine ve "Kuşak ve Yol"un ortak inşasına daha iyi hizmet edecek önerilerde bulunmaktan sorumludur.*
3. *Dış yardım yöntemleri reformunun araştırılması ve teşvik edilmesinden sorumludur.*
4. *Dış yardım program ve planlarının hazırlanmasından sorumludur.*
5. *Dış yardım projelerini belirlemek, hükümetler arası dış yardım müzakerelerini yürütmek, hükümetler arası yardım anlaşmalarını müzakere etmek ve imzalamak ve alıcı ülke hükümetleriyle önemli sorunları koordine etmek ve çözmekten sorumludur.*
6. *Dış yardım projelerinin uygulanmasını denetlemek ve değerlendirmekle sorumludur.*
7. *Uluslararası alışverişi ve dış yardımla işbirliğini organize edin.*
8. *Parti Merkez Komitesi ve Danıştay tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmekle mükelleftir.*

4.2.2. Çin Kızılhaç Derneği (RCSC) ve Çin Kızılhaç Vakfı

Çin Kızılhaç Derneği (RCSC) 1904 yılında kurulmuş, 12 Ocak 1912'de Uluslararası Kızılhaç Komitesi'nden (ICRC) bir tanıma mektubu almış ve Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi'ne resmi olarak katılmıştır. Ağustos 1950'de Çin Kızıl Haç Cemiyeti, Çin Halk Cumhuriyeti'nin (ÇHC) kuruluşundan sonra ilk ulusal üye temsilcileri kongresini Pekin'de düzenlemiştir. Aynı yılın 6 Eylül'ünde, o zamanki Merkezi Halk Hükümeti Hükümet İdaresi Konseyi, Çin Kızıl Haç Derneği'nin anayasasını ve liderlerini onaylamıştır. 1983'te Çin Hükümeti, 8 Haziran 1977'de kabul edilen 1949 Cenevre Sözleşmelerini ve Ek Protokollerini kabul etti (RCSC, 中国红十字会 Red Cross Society of China 2015, 2015, p. 1). Hong Kong ve Makao Kızıl Haçı, sırasıyla 1997 ve 1999'da RCSC'nin oldukça özerk şubeleri haline geldi (RCSC, Introduction Of RCSC, 2011).

10 Temmuz 2012'de ÇHC Devlet Konseyi, Çin Komünist Partisi ve Çin hükümetinin Kızılhaç'a her zaman yakın ilgi gösterdiğine işaret eden "Kızıl Haç Gelişiminin Teşvikine İlişkin Devlet Konseyi Görüşlerini" yayınladı. Reform ve açılımdan bu yana, özellikle "Çin Halk Cumhuriyeti Kızıl Haç Derneği Kanunu"nın yürürlüğe girmesinden sonra, Çin'deki Kızıl Haç Çalışması iyi bir gelişme göstermiştir. Çin Halk Cumhuriyeti'ndeki birleşik Kızılhaç ulusal topluluğu ve Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi'nin önemli bir üyesi olarak RCSC, Çin Anayasası ve yasalarına uyar ve Uluslararası Kızılhaç ve Kızılhaç'ın temel ilkelerini izler. İnsani yardım alanında hükümete yardımcı olan Çin Kızıl Haç Cemiyeti, Çin'in ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkıda bulunmada, uyumlu toplumumuzu inşa etmede ve kültürel uygarlığın ve halklar arası diplomasinin ilerlemesini kolaylaştırmada önemli bir rol oynamaktadır (RCSC, 中国红十字会 Red Cross Society of China 2015, 2015, p. 1).

Kızıl Haç'ın çalışmaları, Çin'e özgü sosyalizmin önemli bir parçasıdır. Çin Kızıl Haç Derneği, "İnsanlık, Kardeşlik ve Adanmışlık" ruhunu takip ederek, acil yardım, ilk yardım, insani yardım, karşılıksız kan bağıışı, hematopoietik kök hücre bağıışı, vücut ve organ bağıışı gibi hizmetlerin sağlanması ve kolaylaştırılmasında, genel ekonomik ve sosyal kalkınmaya hizmet etmede ve insanların hayatlarının ve sağlığının korunmasının yanı sıra sosyal uyum ve istikrarı büyük ölçüde desteklemede

vazgeçilmez bir rol oynamaktadır (RCSC, 中国红十字会 Red Cross Society of China 2015, 2015, p. 8).

Çin Kızıl Haç Derneği, insani yardım sağlayan başlıca Çin STK'larından biridir. 2011'den bu yana, diğer ülkelerdeki büyük felaketlere yanıt olarak 234,64 milyon RMB tutarında insani yardım sağlamış ve 70 ülkeden 330'dan fazla insani yardım çalışanını eğitmiştir (UNDP(China), China Humanitarian aid, 2015).

Çin Kızıl Haç Derneği 1994 yılında Çin Kızıl Haç Vakfını kurmuştur. Bu kuruluş, RCSC tarafından yönetilen ve Sivil İşler Bakanlığı tarafından tescil edilen bağımsız tüzel statüye sahip ulusal bir halka arz vakfıdır. Kardeşlik ve bağlılığın çapraz ruhu, insanların yaşam ve gelişme koşullarını iyileştirmeye, insanların yaşamlarını ve sağlıklarını korumaya ve dünya barışını ve sosyal ilerlemeyi teşvik etmeye kendini adanmıştır. 2008, 2013 ve 2018'de, ulusal sosyal organizasyon değerlendirmesinde arka arkaya üç kez "5A düzeyinde bir temel" olarak derecelendirilmiş, 2010, 2015 ve 2021 yıllarında Sivil İşler Bakanlığı tarafından üç yıl üst üste "Ulusal İleri Sosyal Teşkilat" unvanı verilmiştir. 2022'nin sonunda, Çin Kızıl Haç Vakfı'nın kümülatif kamu refah geliri 11,5 milyar yuan'ı ve kümülatif kamu refah harcamaları 10,6 milyar yuan'ı aşmıştır. 7 Çin Yardım Ödülü ve 8 kamu refahı projesi ödül kazanmıştır: Red Cross Angel Project, Red Action, Smile Angel Fund, Spring Rain Action, Little Angel Fund, Heart Rescue, One Pack of Medicine, "New Station·New Health" Fraternity Health Station, ByteDance Medical Workers Humanitarian Relief Fund, vb. Çin Kızıl Haç Vakfı, ISO9001 kalite yönetim sistemi ve SGS küresel sosyal organizasyon kıyaslama denetiminden çifte sertifika alan ilk kuruluştur ve "Gelişmiş Kolektif" ödülüne layık görülmüştür (Foundation, 2012).

4.2.3. Çin'in Yardım Fonları

1990'larda planlı ekonomiden sosyalist piyasa ekonomisine geçiş sürecinde Çin, dış yardım mekanizmasını reforme etmek için bir dizi önlem almış ve finansman kaynaklarını ve araçlarını çeşitlendirmeye odaklanmıştır. 1993 yılında Çin hükümeti, gelişmekte olan ülkeler tarafından Çin'e geri ödenen faizsiz kredilerin bir kısmı ile Ortak Girişimler ve İşbirliği Projeleri için Dış Yardım Fonu'nu kurmuştur. Fon, esas olarak Çinli küçük ve orta ölçekli işletmelerin ortak girişimler kurmasını veya alıcı ülkelerle üretim ve işletme alanlarında işbirliği yürütmesini desteklemek için

kullanılmıştır. 1995 yılında Çin, Çin İhracat-İthalat Bankası aracılığıyla diğer gelişmekte olan ülkelere orta ve uzun vadeli düşük faizli krediler sağlamaya başlamış ve yardım fon kaynaklarını etkili bir şekilde genişletmiştir.

21. yüzyıla, dünya çapında doğal afetlerin tekrarında ve yoğunluğunda bir artış damgasını vurmaktadır. Felaketten kurtarma çabalarını güçlendirmek için, Çin, Eylül 2015'te BM Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi 2015'te Güney-Güney işbirliğini desteklemek ve gelişmekte olan ülkelerin gündemlerini uygulamalarına yardımcı olmak için bir fon oluşturduğunu duyurmuştur. Kasım 2017'de Çin Hükümeti, beş ülkedeki kurtarma ve yeniden inşa çabalarını desteklemek amacıyla UNDP ile ortak olmak üzere Güney-Güney İşbirliği Yardım Fonu aracılığıyla 17 milyon ABD doları fon sağlamıştır: Bangladeş, Nepal, Pakistan, Antigua ve Barbuda ve Dominika Topluluğu (CIDCA, 2018).

2017 yılı sonu itibarıyla Çin, aralarında Dünya Gıda Programı, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı ve Dünya Sağlık Örgütü'nün de bulunduğu 15 uluslararası kuruluşla işbirliği anlaşmaları imzalamış, ve Latin Amerikası, Asya, Afrika'da 27 ülke ve bölgede 200'e yakın kalkınma işbirliği projesini hayata geçirmişti. Programlar, gıda güvenliği, afet sonrası yeniden yapılanma, mülteci yardımı, tıbbi tedavi ve halk sağlığı, anne ve çocuk sağlığı, yoksulluğun azaltılması, eğitim ve öğretim ile ticaret ve yatırımın kolaylaştırılması konularını kapsıyordu ve gelişmekte olan ülkelere yaklaşık 5 milyon kişiye fayda sağlamıştır (CIDCA, Introduction, 2018).

4.2.4. Çin'in Kalkınma Vakıfları

Çinin insani yardım alanında mevcut başka bir kurumu olarak söyleyeceğimiz örnek, Çin Barış ve Kalkınma Dostluk Vakfıdır. Çin Halkının Yabancı Ülkelerle Dostluk Derneği (the Chinese People's Association for Friendship with Foreign Countries (CPAFFC)), halktan halka diplomasi için yeni perspektifler açmak ve kaynaklarını daha fazla entegre etmek amacıyla 15 Mayıs 1996'da Çin Barış ve Kalkınma Dostluk Vakfı'nı (the China Friendship Foundation for Peace and Development (CFFPD)) kurmuştur. Çin'in ilk 4A düzeyinde kamu bağış toplama kuruluşudur; Çin Halk Cumhuriyeti Sivil İşler Bakanlığı'nın onayı ile tescil edilmiştir ve CPAFFC tarafından denetlenmektedir. CFFPD'nin en yüksek karar alma organı, biri Yönetim Kurulu Başkanı ve biri Genel Sekreter olmak üzere on üyesi bulunan Kurul'dur.

1989 yılında kurulan Çin Kırsal Kalkınma Vakfı (China Foundation for Rural Development (CFRD)) (eski adıyla Çin Yoksulluğu Azaltma Vakfı), Sivil İşler Bakanlığı'na kayıtlı ve Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından denetlenen ülke çapında bir sivil toplum kuruluşudur. Çin'de yoksulluğun azaltılması alanında en büyük ve en etkili hayırsever kuruluşlardan biri haline geldi. 2021'in sonuna kadar CFRD, toplamda 9,2 milyar RMB fon ve malzeme toplamış ve 57 milyon kişi yoksulluk nüfusa ve felaketten mustarip insanlara yardım etmiştir (CFRD, History, 2012). Çin Kırsal Kalkınma Vakfı, 2005 yılında Hint Okyanusu tsunamisinden kurtulmak için 44 milyon RMB değerinde ilaç bağışlamış, ayrıca son on yılda diğer ülkelerdeki büyük felaketler için mali destek ve mal ve malzeme yardımı yapmıştır (UNDP(China), China Humanitarian aid, 2015).

Son 33 yılda CFRD, sağlam iç yönetimi, program yönetimi ve sosyal performansı nedeniyle halk tarafından geniş çapta kabul görmüştür. Eylül 2016'da CFRD, Sivil İşler Bakanlığı tarafından kamu bağış toplamaya uygun bir hayır kurumu olarak onaylanan ilk kuruluşlardan birisi olmuştur. Mikrofinans Programı, kırsal kesimdeki hanelere toplam 40.7 milyar RMB tutarında 2.5 milyon küçük kredi sağlamıştır. CFRD sürekli olarak şu misyonunu yerine getirmek için çaba göstermektedir: sosyal sorunlara yanıt vermek için sorumluluklar alarak, bağışçılar, gönüllüler ve farklı paydaşlarla ortaklıklar kurarak, iyiyi daha güçlü hale getiren reformlar ve yenilikler ve yoksulluğun azaltılmasına katılmak için sosyal güçleri geniş ölçüde seferber etmek (CFRD, History, 2012).

Uluslararası olarak da, 25 ülke ve bölgede insani yardım ve yoksulluğu azaltma çalışmaları yürütmüş, kümülatif olarak 307 milyon RMB nakit ve malzeme yardımı yapmış ve 2021 yılına kadar 1,65 milyondan fazla kişiye yardım etmiştir. CFRD, Myanmar, Nepal, Laos, Kamboçya ve Etiyopyada ofisleri vardır ki, Myanmar ve Nepal ofisleri 2015'te, Etiyopya Ofisi 2019'da resmi olarak tescil edilmiştir (CFRD, Our International Work, 2023).

4.3. Çin'in İnsani Yardım Bütçesi ve Kaynakları

Çin'in dış yardım yani dolaylı olarak da insani yardım için sağladığı mali kaynaklar temel olarak üç türe ayrılır (CIDCA, 2018): hibeler (aid gratis), faizsiz krediler ve imtiyazlı krediler. İlk ikisi Çin'in devlet maliyesinden gelirken, imtiyazlı krediler Çin hükümeti tarafından belirlenen Çin İhracat-İthalat Bankası tarafından

sağlanmaktadır. 2009'un sonunda Çin, yabancı ülkelere 106.2 milyar yuan hibe, 76.54 milyar yuan faizsiz kredi ve 73.55 milyar yuan imtiyazlı kredi olmak üzere toplam 256.29 milyar yuan yardım sağlamıştır. İnsani yardım finansmanı Ticaret Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Ulusal Sağlık ve Aile Planlaması Komisyonu ve STK'lar gibi çeşitli kaynaklardan sağlanmaktadır (UNDP(China), China Humanitarian aid, 2015).

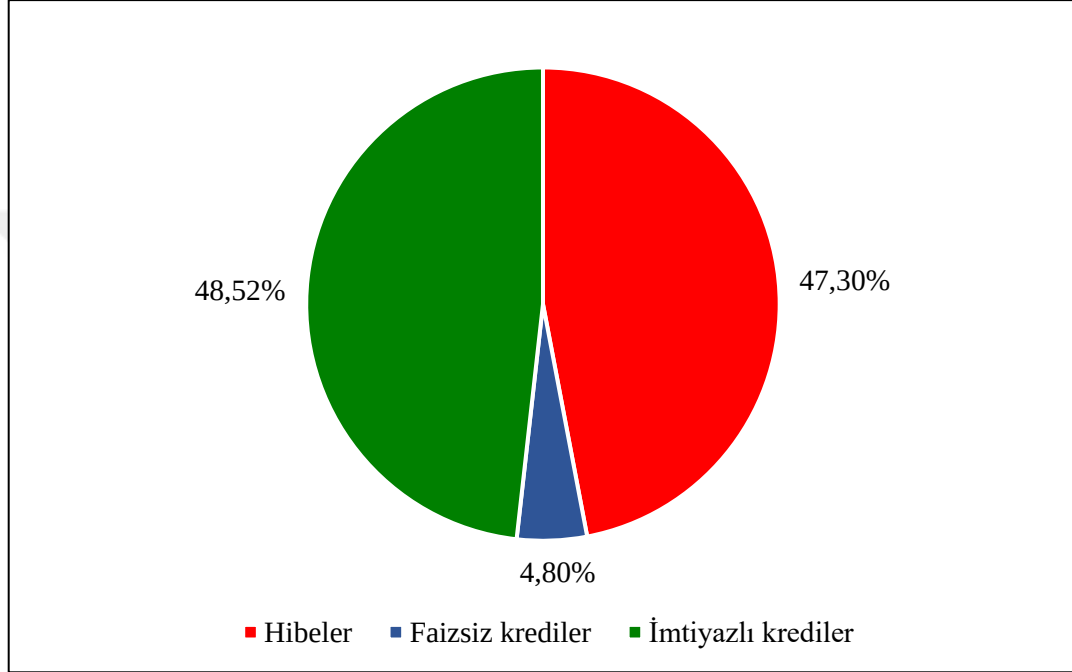
Dış yardım harcamaları, bütçelerinde ve kesin hesap sisteminde Maliye Bakanlığı'nın birleşik yönetimi altında devlet harcamalarının bir parçasıdır. Dış yardımın yönetiminden sorumlu olan Ticaret Bakanlığı ve Danıştay'a bağlı diğer daireler, dış yardım için mali kaynakları kendi yetki alanlarına göre kendi dairelerinde yönetirler. Bu departmanların her biri, her yıl dış yardım projeleri için bir bütçe hazırlar ve incelenmek üzere Maliye Bakanlığına, ardından onaylanması ve uygulanması için Danıştay ve Ulusal Halk Kongresine sunar. Her departman, bütçesindeki dış yardım projeleri için kendi fonlarını kontrol eder ve yönetir. Maliye Bakanlığı ve Ulusal Sayıştay, ilgili eyalet yasalarına, yönetmeliklerine ve mali kurallarına dayalı olarak bu dairelerin dış yardım bütçesi fonlarının uygulanmasını kontrol eder ve denetler.

Hibeler esas olarak alıcı ülkelerin hastaneler, okullar ve düşük maliyetli evler inşa etmelerine yardımcı olmak ve kuyu kazma veya su temini projelerini ve sosyal refah için diğer orta ve küçük projeleri desteklemek için kullanılır. Ayrıca, insan kaynakları geliştirme işbirliği, teknik işbirliği, aynı yardım ve acil insani yardım alanlarındaki projelerde hibelerden yararlanılmaktadır.

Faizsiz krediler, çoğunlukla, alıcı ülkelerin kamu tesisleri inşa etmelerine ve insanların geçim kaynaklarını iyileştirmeye yönelik projeler başlatmalarına yardımcı olmak için kullanılır. Bu tür kredilerin vadesi, beş yıl kullanım, beş yıl ödemesiz ve on yıl geri ödeme olmak üzere genellikle 20 yıldır. Şu anda, faizsiz krediler ağırlıklı olarak nispeten iyi ekonomik koşullara sahip gelişmekte olan ülkelere verilmektedir.

İmtiyazlı krediler, alıcı ülkelerin hem ekonomik hem de sosyal fayda sağlayan verimli projeler ile büyük ve orta ölçekli altyapı projeleri üstlenmelerine yardımcı olmak veya komple tesis, mekanik ve elektrik ürünleri, teknik hizmetler ve diğer malzemeleri sağlamak için kullanılır. İmtiyazlı krediler piyasada Çin İhracat-İthalat Bankası tarafından sağlanmakta ve kredi faizi Çin Halk Bankası'nın gösterge faizinden düşük olduğu için aradaki farkı devlet tarafından mali sübvansiyon olarak kapatılmaktadır. Şu anda, Çin'in imtiyazlı kredilerinin yıllık faiz oranı %2 ila %3

arasındadır ve geri ödeme süresi genellikle 15 ila 20 yıldır (beş ila yedi yıl ödemesiz). 2009 yılı sonu itibarıyla Çin, 76 yabancı ülkeye imtiyazlı kredi sağlayarak 142'si tamamlanmış 325 projeyi desteklemiştir. Çin'in imtiyazlı kredilerinin %61'i geliştirmekte olan ülkelerin ulaşım, iletişim ve elektrik altyapısını inşa etmelerine yardımcı olmak için, %8,9'u ise enerji ve petrol ve mineraller gibi kaynakların gelişimini desteklemek için kullanılmaktadır.

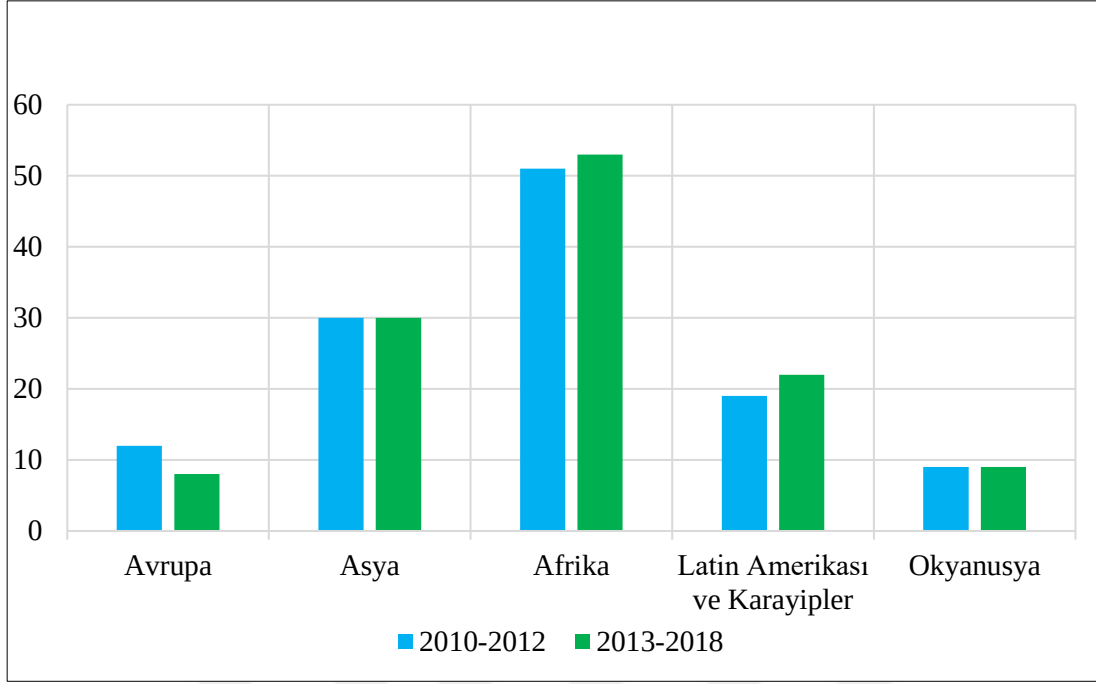

Grafik 4.1. Çin'in yardım kategorileri (2013-2016)

Kaynak: (CSCIO, 2021)

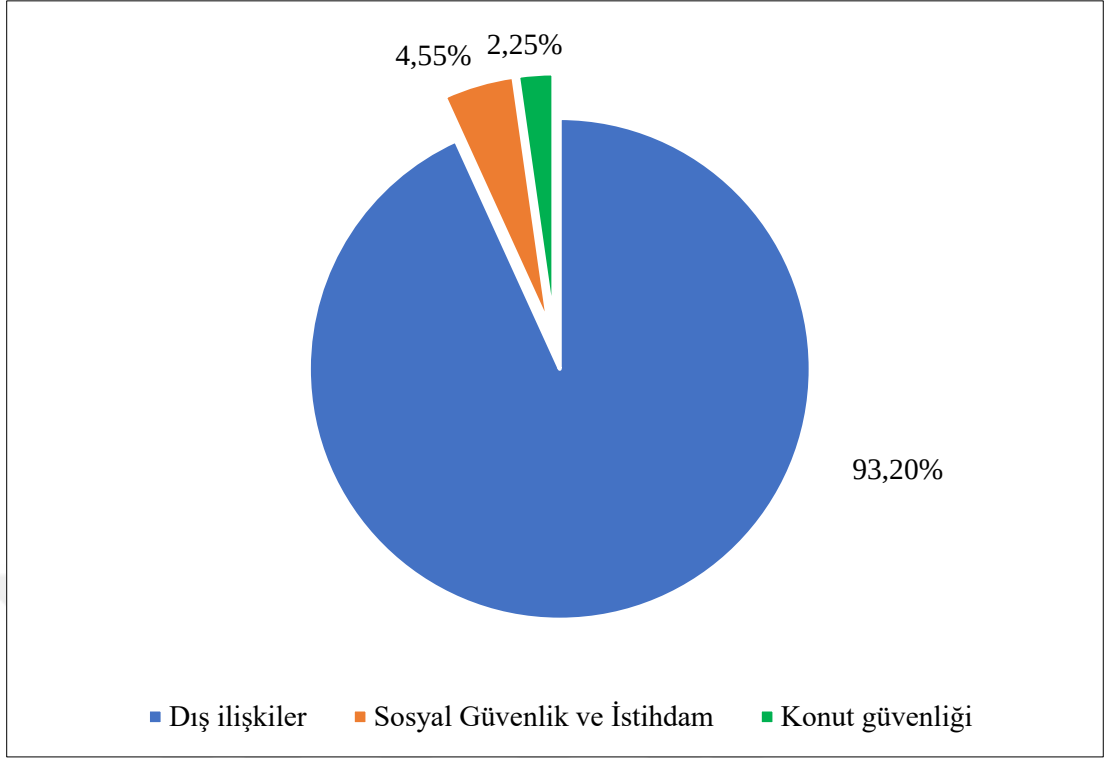
2013'ten 2018'e kadar Çin, bahsettiğimiz üç kategoride dış yardım için toplam 270,2 milyar RMB tahsis etmiştir. Toplamın yüzde 47,3'ünü oluşturan 127,8 milyar RMB'lik hibeler, yüzde 4,18'ini oluşturan 11,3 milyar RMB'lik faizsiz krediler ve yüzde 48,52'sini oluşturan 131,1 milyar RMB'lik imtiyazlı kredilerdir (Grafik 4.1).

2010'dan 2012'ye kadar Çin, Asya'da 30, Afrika'da 51, Okyanusya'da 9, Latin Amerikası ve Karayipler'de 19 ve Avrupa'da 12 olmak üzere 121 ülkeye yardım sağlamıştır. Ayrıca Çin, Afrika Birliği (AU) gibi bölgesel kuruluşlara da yardım sağlamıştır (CIDCA, 2018). Bu yardımların sayısı, 2013'ten 2018'e kadar ise 30'u Asya'da, 53'ü Afrika'da, 9'u Okyanusya'da, 22'si Latin Amerika ve Karayipler'de ve 8'i Avrupa'da olmak üzere 20 bölgesel ve uluslararası çok taraflı kuruluşa ve dünya çapında 122 ülkeye değişmiştir (CSCIO, 2021).

Grafik 4.2. Çin'in yardımlarının bölgelere göre dağılımı(2010-2012; 2013-2018)
Kaynak: (CSCIO, 2021)

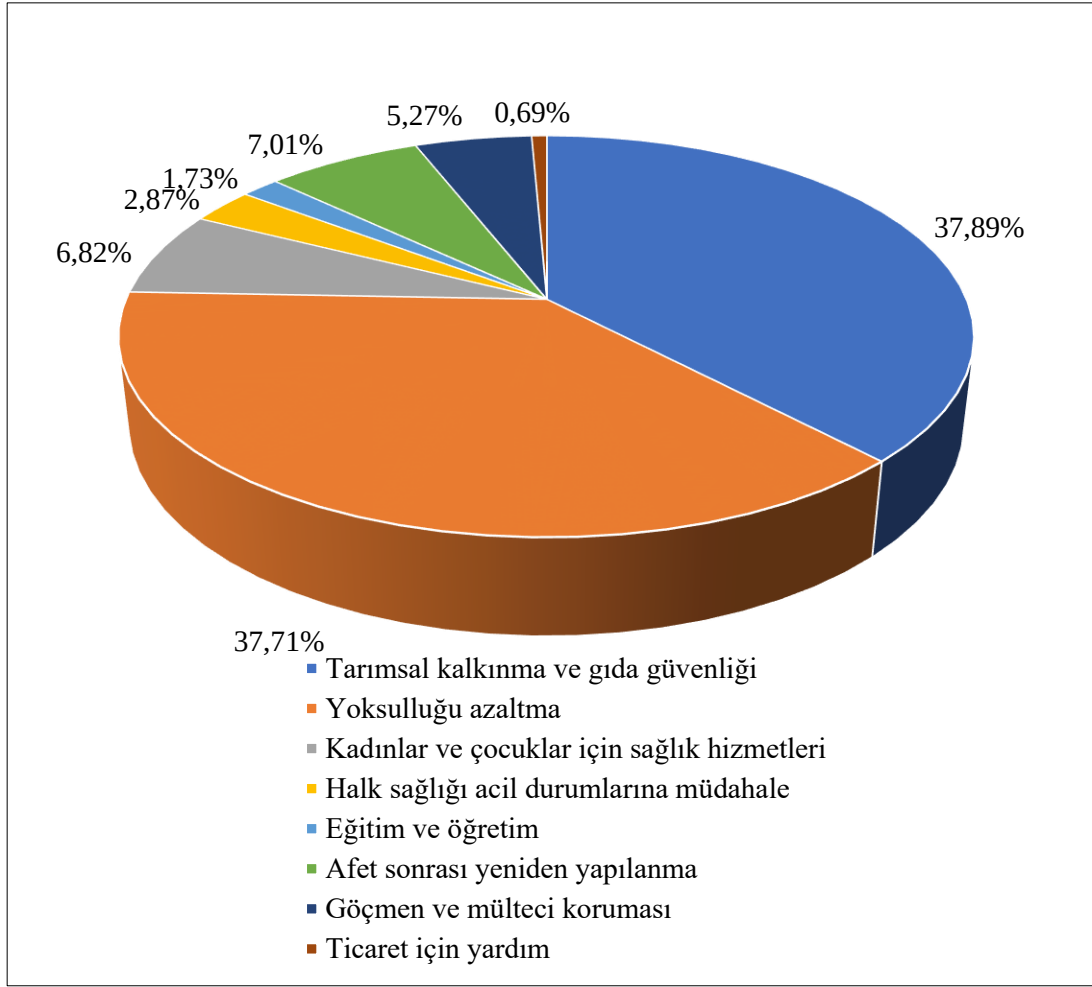
Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı'nın 2022 yılı mali ödenek gelir ve giderlerinin toplam bütçesi 117.473.5 milyon yuan'dır. Tüm gelirler genel kamu bütçesine tahsis edilir. Önceki yıldan aktarılan 27.6892 milyon yuan dahil 89.7843 milyon yuan genel kamu bütçe ödenek geliri, harcamalar ise, 109.4872 milyon yuan dış ilişkiler için, 5.3417 milyon yuan sosyal güvenlik ve istihdam için ve 2.6446 milyon yuan konut güvenliği için hesaplanmıştır (CIDCA, 2022, 页 16).

Grafik 4.3. Mali ödenek gelir ve harcamalarının toplam bütçesi (2022)

Kaynak: (CIDCA, 国家国际发展合作署 2022 年部门预算, 2022, 页 17)

2019 yılı sonunda Çin, aralarında Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), Dünya Gıda Programı (WFP), Dünya Sağlık Örgütü (WHO), (UNICEF), Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA), Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), Uluslararası Göç Örgütü (IOM) ve Uluslararası Kızılhaç Komitesi (ICRC), Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu'nun da bulunduğu 14 uluslararası kuruluşla işbirliği içinde SSCAF çerçevesinde 82 proje başlatmıştı. Bu projeler, tarımsal kalkınma ve gıda güvenliği, yoksulluğun azaltılması, kadınlar ve çocuklar için sağlık hizmetleri, halk sağlığı acil durumlarına müdahale, eğitim ve öğretim, afet sonrası yeniden yapılanma, göçmen ve mülteci koruması ve ticaret için yardımı kapsamaktadır. New Era raporuna göre (CSCIO, 2021), daha önce bu alanlarda yapılmış projelere fonun dağılım oranları aşağıdaki grafikte gösterilmiştir.

Grafik 4.4. SSCAF fonlarının amaca göre dağılımı (2013-2018)

Kaynak: (CSCIO, 2021)

FTS verilerine baktığımızda da SSCAF çerçevesinde başlatılmış proje alanlarının bazılarının öncesinden de yardım ayrılan alanlar olduğu görülmektedir. Özellikle, son 23 yılda gıda güvenliği neredeyse her dönemde Çinin fonladığı yardım alanı olarak kalmaktadır.

Yıllar	Fonlar	Yardım alanları	İşbirliği yapılan kurum ve ülkeler
2001	788,487 \$	Multi-sector (81.2%), Acil barınak ve NFI (10.9%), Gıda Güvenliği (5.6%)	Hindistan (68.3%), UNHCR (10.9%), Comité Permanente de Contingencias (Beklenmedik Durumlar Daimi Komitesi) (7.2%)
2005	66,047,406 \$	Sağlık (5 milyon \$ / 31.8%), Gıda Güvenliği (4 milyon \$ / 25%), Multi-sector (2 milyon \$ / 13.7%).	UN Çocuk Fonu (5.5 milyon \$ /23.8%), WHO (5.5 milyon \$ /23.8%), BM Gıda ve Tarım Örgütü (1.7 milyon \$ / 7.6%).
2010	37,943,637 \$	Acil barınak ve NFI (4.8 milyon \$ / 50.2%), Sağlık (2.7 milyon \$ / 28.7%), Taşıma, Erken iyileşme, Gıda Güvenliği (500 bin \$ / 5.2%).	Pakistan (17 milyon \$ / 46.8%), Haiti (11 milyon \$ / 30.2%), Çili (2 milyon \$ / 5.3%).
2015	36,727,378 \$	Acil barınak ve NFI (23 milyon \$ / 73.7%), Gıda Güvenliği (8 milyon \$ / 26.1%).	Etiyopya (8 milyon \$ / 21.8%), Dünya Gıda Programı (5 milyon \$ / 13.6%).
2020	43,332,257 \$	Sağlık (22 milyon \$ / 77%), Tarım (1.5 milyon \$ / 5.3%), Multi-sector (1 milyon \$).	WHO (26 milyon \$ / 61.1%), UN Çocuk Fonu (10 milyon \$ /22%).
2023	2,712,243 \$	Gıda Güvenliği (2 milyon \$ / 97.6%).	Dünya Gıda Programı (2 milyon \$ / 97.6%).

Tablo 4.1. Çin'in fonladığı alanlar ve İşbirliği yaptığı kurumlar (2001-2023)

Kaynak: FTS (OCHA, 2023)

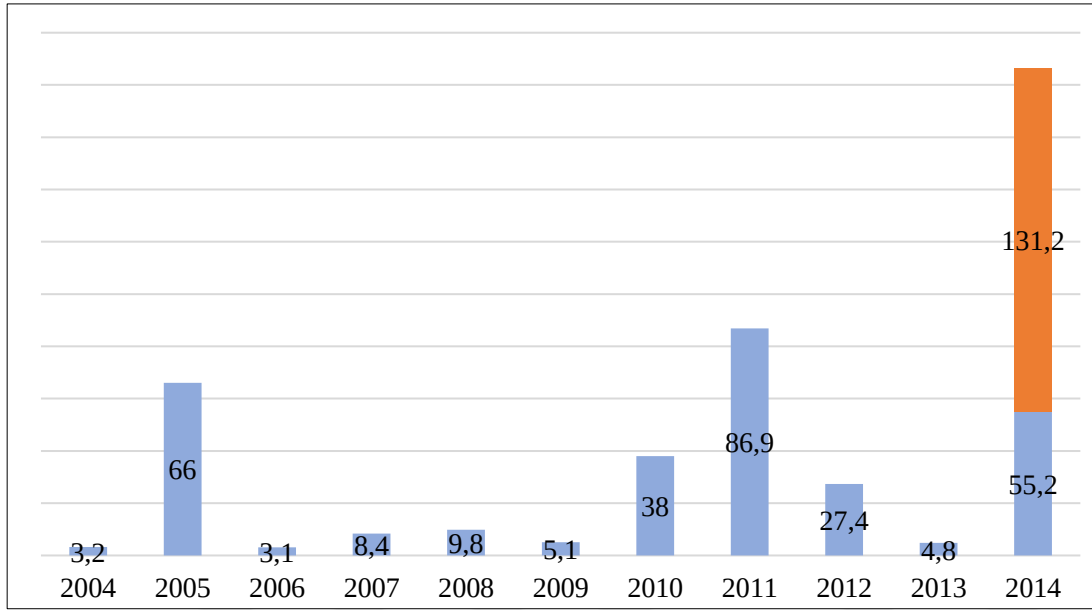
4.4. Çin'in İnsani Yardım Çalışmaları Örnekleri

Son on yılda yılda ortalama 400 milyon insanı etkileyen deprem, sel, kuraklık ve tayfun gibi doğal afetlere eğilimli bir ülke olarak Çin'in denizaşırı acil durum müdahale kapasiteleri, yurt içi deneyimlerinden gelişmiştir. Son yirmi yılda, Çin'in hızlı ekonomik büyümesi ve genişleyen küresel rolü ile paralel olarak artan insani katılımı görülmektedir.

2000 yılından bu yana Çin, Kalkınma Yardımı Komitesi⁵ üyesi olmayan ülkeler arasında en büyük beş insani yardım sağlayıcısından biri olmaya devam etmektedir. Çin'in Dış Yardımına ilişkin 2014 tarihli Beyaz Kitap'a göre (UNDP(China), 2014) Çin, 2010-2012'de 30'dan fazla ülkeye 1,5 milyar RMB değerinde insani yardım sağladı ve bu, toplam yardımının yüzde 1,7'sini oluşturmaktadır. Çin, 2004 ve

⁵ Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı'nın (OECD) Kalkınma Yardımı Komitesi (DAC), gelişmekte olan ülkelere yardım, kalkınma ve yoksulluğun azaltılması konularını tartışmak için bir forumdur. Kendisini dünyanın en büyük bağışçı ülkelerinin "mekan ve sesi" olarak tanımlıyor. Komite 13 Ocak 1960'ta kuruldu. Komitenin tam üyesi olarak hareket eden Avrupa Birliği de dahil olmak üzere DAC'ın 31 üyesi vardır. Detaylı bilgi için bkz: <https://www.oecd.org/dac/development-assistance-committee/>

2005'te Hint Okyanusu tsunamisine yanıt olarak 62 milyon ABD doları katkıda bulunarak, bu tek olayda en büyük 7. ikili katkı yapan ülke ve gelişmekte olan ülkeler arasında en büyüğü oldu. 2011 yılında Çin, %80'i Afrika Boynuzu'nda şiddetli kuraklıktan etkilenen dört ülke olan Somali, Etiyopya, Cibuti ve Kenya'ya tahsis edilen 86,9 milyon ABD Doları ile rekor bir katkı yapmıştır.

Grafik 4.5. Çin insani yardım hacmi 2004-2014 (milyon ABD doları)

Kaynak: (CHINA, 2015)

Çin, etkilenen ülkeleri afet sonrası yeniden yapılanma ve afet önleme ve yardım için kapasite geliştirme konularında destekleyerek daha uzun vadeli sürdürülebilir kalkınma sağlar. Bu, DAC üyesi olmayan ülkelerin acil durum yardımının ardından geçiş, yeniden yapılanma ve kalkınma yardımına daha fazla önem verilmesi gereken insani yardım anlayışına uygundur (UNDP(China), China Humanitarian aid, 2015).

4.4.1. Ebola Salgını

2014 yılında Batı Afrika'daki Ebola salgını yalnızca bölgedeki insanların yaşamı ve sağlığı için ciddi bir tehdit oluşturmakla kalmamış, aynı zamanda tüm ülkelerin halk sağlığı ve güvenliği için gerçekçi bir tehdit oluşturmuş ve uluslararası toplum için geleneksel olmayan güvenlik alanında ortak bir sorun haline gelmişti.

24 Mart 2014'te, Gine sağlık yetkilileri bir EVH salgınının varlığını doğruladıktan sonra, Çin hükümeti Gine'ye acil insani yardım olarak 50.000 \$ nakit

sağlamış, daha sonra salgından en ciddi şekilde etkilenen diğer iki Batı Afrika ülkesi olan Liberya ve Sierra Leone'ye acil yardım (üç ülkeye toplam 30 milyon RMB değerinde) yapmıştır (Huang, 2017). Çin, Mart 2014'te Ebola virüsünün patlak vermesinden sonra Ebola'nın vurduğu ülkelere yardım sağlayan ilk ülke olmuştur (CIDCA, 2018). 2014 yılının Kasım ayının sonlarına doğru Çin, birbirini izleyen dört aşama boyunca, küresel Ebola kontrol çabalarına 123 milyon dolar (750 milyon RMB) değerinde insani yardım paketi teklif etmiştir (CIDCA, 2018); Paket, ambulans, motosiklet, tıbbi ekipman ve önleyici bakım malzemelerinden oluşan aynı katkıların sağlanmasını, gıda yardımı, tıbbi ekiplerin konuşlandırılması ve halk sağlığı uzmanlarının yanı sıra laboratuvarlar ve tedavi merkezlerini içeriyordu. Diğer bağışçılardan farklı olarak Çin, üç Batı Afrika ülkesini çevreleyen ülkelere de yardım sağlamıştır, yani toplamda bölgedeki 13 ülkeye 1800 ton ekipman ve malzeme sağlanmıştır (Huang, 2017). Daha sonra WFP aracılığıyla en çok etkilenen üç Batı Afrika ülkesine 5500 ton gıda yardımı yapılmıştır (中华人民共和国外交部, 2014).

Gine'de, Ebola karşıtı malzemelerin üçte ikisinin Çin'den geldiği bildirilmiştir. Çin 2014'te aşı hazırlığına başlamış ve 2014 Ekim ayında artık 10.000 kişiye yetecek sayıda deneysel anti-Ebola ilacı (jk-05) hazırlanmış ve Afrika'ya gönderilmiştir. Çinin geliştirdiği deneysel ilaçlardan birisi Sierra Leone'de görev sırasında Ebola'ya yakalanan bir İngiliz askeri hemşireyi iyileştirmiştir. 2015'te DSÖ, Çinli bir firma tarafından geliştirilen ve mevcut Ebola teşhisi için on kat daha hassas olan bir Ebola test reaktifini de onaylamıştır. Çin, Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa ve Japonya'dan gelen yardım gruplarının kendi yardım gruplarını tahliye ettiği bir zamanda Batı Afrika'ya çok sayıda sağlık personeli; Ebola'nın vurduğu ülkelerdeki yerel tıp uzmanlarına yardımcı olmak için bulaşıcı hastalık uzmanlarından oluşan üç ekip göndermiştir. Çin, Liberya'da bir tedavi merkezi açmış, ayrıca, bir Ebola tedavi ünitesinin (ETU) inşasını ve ünitenin işletilmesini ve personel alımını sağlayan tek ülke olmuştur. Böylece, Çin'in salgınla mücadeleye yardımcı olmak için ek 1000 personel göndermesi Çin'i krize en fazla tıbbi personel katkısı yapan ülke haline getirmiştir ki, sonda salgında çalışan Çinli profesyonel sayısı 1200'e ulaşmış ve bu Çinli sağlık çalışanları 12.000 yerel tıp ve halk sağlığı personelinin eğitmiştir. Bu dönemde, ayrıca, Çin, hayati gıda kaynakları için Dünya Gıda Programı'na (WFP) 6 milyon dolar ve ayrıca DSÖ ve Afrika Birliği için sırasıyla 2 milyon dolarlık fon sağlamayı taahhüt etmiştir (Huang, 2017).

4.4.2. Nepal Depremi

25 Nisan 2015 tarihinde Nepal’de ABD Jeoloji Araştırması tarafından 7.8 büyüklüğünde kaydedilen deprem tüm dünyanın unutamadığı doğa olaylarından birisi olarak kabul edilmektedir. Depremın ardından hemen olağanüstü hal ilan edilmesini gerektirecek çapta zarar verdiği düşünülen depremde 8 milyondan fazla insanın etkilendiği düşünülüyordu. 2 gün içerisinde 3.500’den fazla, toplamda 7.240 can kaybı rapor edilmişti (USAID, Nepal Earthquake - Fact Sheet #7, 2015). Çin de depremin bir sonraki gününde 62 kişilik (40 kurtarıcı, 10 sağlık çalışanı ve 12 sismik uzmanı) arama kurtarma ekibiyle Nepal’e yardım gönderen ilk ülkelerden birisi olmuştur. Bir sonraki gün ise 58 kişilik sağlık ekibi yanlarında 13 ton tıbbi yardım getirmiş (Tiezzi, 2015), toplamda ise 186 ton acil durum malzemesi ile birlikte 3.3 milyon dolarlık acil yardım fonu vaat edilmişti (Chand, 2017, s. 541). Çin Dışişleri Bakanlığı açıklamasında, kurtarma ve sağlık ekipleri olarak toplam 170 HKO askerinin Nepal’e gönderileceğini söylemiştir ki bu, Çin’in yabancı topraklarda yürütülen en büyük afet yardım operasyonlarından biri olduğunu gösteriyor. Sonuçta, Çin, arama kurtarma ekibi, tıbbi ekibi ve 140 milyon RMB (22.6 milyon ABD doları) değerinde yardım ve materyal yardımında bulunmuştur (CHINA, 2015).

Yıkıcı depremin ardından Çin, altyapı, dağlık alanlarda insanların geçim kaynakları, arkeolojik mirasın yenilenmesi, afete hazırlık ve sağlık olmak üzere beş sektörde 25 yeniden inşa projesine hibe yardımı sağlamayı taahhüt etmiş ve Çinin Nepal’daki büyükelçiliğinin raporlarına göre, 2021 itibarıyla bunların 12 projesini tamamlanmıştır: Katmandu Çevre Yolu İyileştirme Projesi (2018’de tamamlandı), Tatopani Sınır Muayene İstasyonu Projesi (2019’da tamamlandı), Deprem İzleme Ağı Projesi (2019’da faaliyete geçti), Kathmandu Durbar Lisesi Projesi (2021’de tamamlandı), Arniko Otoyolu Uzun Dönemli Açılış Bakım Projesi, Kamu Hizmeti Hastanesi Projesi, Katmandu’nun Durbar Meydanı’ndaki Dokuz Katlı Basantapur Kulesi Restorasyon Projesi bu projelere örnektir (Xiaoxia, 2019).

4.4.3. Covid – 19 Salgını

2019’da başlayan ve 2020-2021 senelerinde de dünyayı kasıp kavuran pandemi tüm dünyanın birleşmesi ve yardımlaşmasının gerekliliğini bir daha bizlere göstermiştir. Çin de bu yardımlaşmada gereken sorumluluğu üstlenmeye çalışmıştır. Covid-19’a karşı mücadele Çin Halk Cumhuriyeti’nin kuruluşundan bu yana en uzun

ve en büyük acil insani yardım çalışması, CIDCA tarihinde ise Çin'in en yoğun ve geniş kapsamlı acil insani yardım operasyonu sayılmaktadır (Zhaohui, 2022).

Çin, 2020 yılında, yani salgınla müdahalede ilk aşamada pandemi karşıtı malzemelerle yardıma başlamış, bu malzemelerin yanı sıra 150 ülke ve 13 uluslararası kuruluşu 4,2 milyardan fazla koruyucu giysi, 8,4 milyar test kiti ve 372 milyar maske yardımı sağlamış, 34 ülkeye 37 Çinli tıp uzmanı grubu göndermiştir. 2021'de Çin'in anti-pandemi yardımı, aşı bağışlarına odaklanarak ikinci aşamaya geçmiştir. 2022'ye kadar Çin, 120'den fazla ülke ve uluslararası kuruluşu 2 milyar dozdan fazla COVID-19 aşısı sağlayarak dünyanın en büyük aşı sağlayıcısı haline gelmiştir (Zhaohui, 2022).

Çin, komşu ülkeler için acil anti-pandemi destek planını başlatarak Çin-Güney Asya Ulusal Acil Durum Malzeme Rezervini kurmuş, böylece Çin'in aşıları ve anti-pandemik malzemeleri Myanmar, Laos, Pakistan ve Kamboçya gibi komşu ülkelere seçici ve hedefli bir şekilde bağışlanıp bir anti-pandemi koruması oluşturulmuştur.

Çin, komşu ülkelerin yanı sıra diğer ülkelere de yardım amaçlı adımlarına örnek olarak, 53 Afrika ülkesine ve Afrika Birliği'ne test reaktifleri, koruyucu ekipman, maskeler, göz koruyucular ve vantilatörler tedarik edilmesini, 17 Afrika ülkesine sağlık ekipleri gönderilmesini, Afrika Birliği'nin bir kuruluşu olan Afrika Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezlerinin genel merkezinin inşasını finanse etmesini (2 milyon USD), 2020'de Çin, DSÖ'ye 50 milyon ABD Doları, BM COVID-19 Küresel İnsani Müdahale Planına (GHRP) 50 milyon ABD Doları ve BM COVID-19 Küresel İnsani Müdahaleleri için (GHRP haricinde) 10 milyon ABD Doları bağışlamasını, Jack Ma Vakfı ve Alibaba Vakfı, Afrika'daki 54 ülkenin her birine '20.000 test kiti, 100.000 maske ve 1.000 tıbbi kullanım koruyucu giysi ve yüz siperi' ile birlikte 500 ventilatör, koruyucu dahil ek tıbbi ekipmanı desteğini söyleye biliriz (Lucas, 2022).

Her ülkede olduğu gibi Çin'in insani çabalarına baktığımızda olumsuz sonuçlarla karşılaşmamız beklendik bir durumdur. Çin'in insani yardım faaliyetlerine ilişkin doğru veri ve istatistiklerin bulunmaması, bu yardımların sonuçları ve genel prosedürü hakkında şüpheler ve eleştiriler doğurmaktadır. Dolayısıyla Çin'in bu alanda karşılaştığı en büyük eleştirilerden biri de Afrika ülkelerine yaptığı yardım ve yatırımlarla ilgilidir. Afrika kıtasındaki büyük altyapı projeleri ve doğal kaynaklara yapılan yatırımlar özellikle madencilik sektöründe, çevresel bozulma ve yerel toplulukların refahını yeterince dikkate almadığı eleştirileri yapılmıştır. Ayrıca diğer

yardım projeleri ile ilgili, devletin yürüttüğü sıkı kontrol önlemleri, gizliliğe fazlaca dikkat edilmesi, yardımın koordinesi ve kalitesini etkilediği fikri savunulmaktadır.

5. RUSYA’NIN İNSANİ YARDIM ÇALIŞMALARI

5.1. Rusya’nın İnsani Yardım Politikalarının Tarihi

5.1.1. Sovyetler Dönemi Dış Yardımlar

1953’ten önce, Stalin döneminde SSCB, gelişmekte olan ülkelere çok fazla ilgi göstermemiş, Stalin sonrası yöneticiler, gelişmekte olan ülkelerin SSCB için önemini kavrayarak yeni bir dış yardım politikası başlatmışlardır.. SSCB ilk kez 1954 yılında gelişmekte olan ülkelere teknik ve ekonomik yardımlarda bulunmuştur. Sovyet yardımlarının politik olduğu kuşku götürmez bir gerçektir zira yardımların yönlendiği ülkelere bırakılacak olursa çoğunun Batı ile ilişkilerini kesmiş, sol nitelikteki hükümetlere sahip ya da tarafsız ülkeler olduğu görülmektedir. Bunlara örnek olarak Gine, Mali, Castro döneminde Küba gösterilebilir. Ayrıca dış yardım verirken Batılı devletler, gelişmekte olan ülkelerin altyapı yatırımları, bütçe açıkları ve teknik yardımlar üzerinde dururken; SSCB teknik eleman göndermeyi, sermaye ve askeri yardımlarda bulunmayı ve Mısır’daki Asuan Barajı, Hindistan’daki Bhilai Çelik Tesisleri, Endonezya’daki Asya Olimpiyatları Stadyumu gibi özellikle dünya kamuoyunun dikkatini çeken devasa ve gösterişli projelerin finansmanını tercih etmiştir (Tuncer, 1969). 1953’teki yardım ve ticaret programıyla başlayan Sovyet desteği, 1960’ta hızla 1 milyar ABD doları ile zirveye ulaşmıştır. Sovyet yardımı esas olarak Orta Doğu ve Güney Asya’ya tahsis edilmiş, 1966 - 1977 arasında en büyük alıcılar ise Afganistan, Bangladeş, Mısır, İran, Irak, Pakistan, Suriye ve Türkiye olmuştur (Rai, 1980, s. 276).

1971’den sonra SSCB Afrika ve Güney Asya ülkeleri ile anlaşmalar imzalayarak onlara yardımlarda bulunmaya başlamıştır (Tablo 5.1). Anlaşmaların süresi 15-20 yıl olarak belirlense de, Sovyetler birliği dağıldıktan sonra, anlaşmalar da fes edilmiş sayılmıştır.

Tarih	Ülke	Anlaşmanın türü ve süresi
1971	Mısır	Arkadaşlık ve işbirliği anlaşması, 15 yıllık.
1971	Hindistan	Arkadaşlık ve işbirliği anlaşması, 20 yıllık.
1972	Irak	Arkadaşlık ve işbirliği anlaşması, 15 yıllık.
1974	Somali	Arkadaşlık ve işbirliği anlaşması, 20 yıllık.
1976	Angola	Arkadaşlık ve işbirliği anlaşması, 20 yıllık.
1977	Mozambik	Arkadaşlık ve işbirliği anlaşması, 20 yıllık.
1978	Etiyopya	Arkadaşlık ve işbirliği anlaşması, 20 yıllık.
1978	Afganistan	Arkadaşlık ve iyi komşuculuk anlaşması, 20 yıllık.
1979	Yemen	Arkadaşlık ve işbirliği anlaşması, 20 yıllık.
1980	Suriye	Arkadaşlık ve işbirliği anlaşması, 20 yıllık.
1981	Kongo	Arkadaşlık ve işbirliği anlaşması, 20 yıllık.

Tablo 5.1. SSCB'nin anlaşma imzaladığı ülkeler

Kaynak: (Guan-Fu, 1983)

5.1.2. Rusya Federasyonu Dönemi İnsani Yardımlar

Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından Rusya hızla ekonomik stabilliyi oluşturma çabasında olmuştur. Bu yüzden de, ülkenin 1990'larda kendisini kalkınma işbirliğinin içerisinde bulmaması tahminedilebilir bir durum olmaktadır. Ancak yaklaşık on yıl geçirdikten sonra, ülke 2000'lerin ortalarında yavaş yavaş bir kalkınma programını yeniden oluşturmaya başlamıştır. 2007'de Rusya, Vladimir V. Putin'in başkanlığında, Binyıl Kalkınma Hedefleri'nin yanı sıra Rusya'nın Ulusal Dış Politika Konsepti ve Ulusal Güvenlik Konsepti üzerine inşa edilen kalkınma yardımına ilişkin bir konsept notu kabul etmiş ve burada kabul edilen resmi hedefler arasında yoksulluğun azaltılması, afet yardımı ve ticari ve ekonomik ortaklıkların geliştirilmesi yer almaktadır (Gerda Asmus, Andreas Fuchs, Angelika Müller, 2017).

Rusya Federasyonu, Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra uluslararası bağışçı olarak yeniden ortaya çıkma girişiminde bulunmaya çalışmıştır. Bu girişime en güzel örnek G8 konferanslarında bir sıra yardım taahhüdünde bulunmasıdır. Lakin, bu girişimin önünde bazı engeller vardır ki onlardan birincisi, Rusya'nın İyi İnsani Bağış (Good Humanity Donor(GHD)) İlkeleri'ni imzalamamış olmasıdır (GHD, 2016). Diğer bir sebep ise ülkenin uluslararası kalkınma ajansının olmaması, Sivil Savunma ve Acil Durum Bakanlığı'nın insani yardım sağlamaları alanında baskın bir rol

oynamasıdır. Bir diğer sebep ise, Rusya'nın yardımlarının büyük kısmının işlenmiş gıda, ulaşım, barınma gibi aynı yardımlardan oluşmasıdır. 2012'de Rusya tarafından sağlanan insani gıda yardımının yüzde 75'inden fazlası aynı yardım olmuştur (Анной Брежневой, Дарьей Уховой, 2013, s. 26). Rus yardım projelerinin çoğu eğitim, sağlık, gıda güvenliği ve kamu maliyesi sektörlerindedir. Ek olarak, borç erteleme ve kalkınma için borç takasları sunulmaktadır (OECD, 2017).

Rusya'nın uluslararası yardım taahhütlerinin artması onun insani yardım alanındaki çalışmaları ile doğru orantılıdır. Yardım bütçesi son zamanlarda daha da artmaya başlamıştır, ama dünya genelinde kararlaştırıldığında bu artış ortalama kalmaktadır.

Rusya'nın ilk zamanlarda insani yardımlarının eski Sovyet ülkelerine yönelik olması, Rusya'nın geleneksel bölgesel odağını göstermekteydi. Son dönemlerde Rusya'nın bölge dışında doğal afetlerden etkilenen ülkelere yardım çabaları eski gelenekten kopuşun da bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Ayrıca, G8 üyesi olarak verdiği taahhütler, Yardımın Etkinliğine İlişkin Paris Deklarasyonu, Eylem için ACCRA Gündemi gibi yardım etkinliği girişimlerinin onaylanması, OECD'ye katılma çabaları ve resmi kalkınma yardımları harcamalarının raporlamaya başlaması Rusya'nın insani yardım çalışmalarında aktif rol üstlenmek istediğine işaret etmektedir (Анной Брежневой, Дарьей Уховой, 2013).

Rusya'nın Resmi Kalkınma Yardımı'nın (Russia's Official Development Assistance (ODA)) öncelikleri, hedefleri ve ilkeleri çerçevesinde 2007 yılında Rusya'nın Uluslararası Kalkınma Yardımına Katılımı Konsepti kabul edilmiştir. Bu belge ile ODA'nın hedefleri aşağıdakilerdir (Finance, 2007, s. 6):

- Evrensel olarak kabul edilen uluslararası hukuk normlarına ve ülkeler arasında ortaklığa dayalı istikrarlı, adil ve demokratik bir dünya düzeni kurmak amacıyla küresel süreçleri etkilemek;
- Gelişmekte olan ve çatışma sonrası ülkelerde yoksulluğu ortadan kaldırmak ve sürdürülebilir ekonomik kalkınmayı sağlamak;
- İnsani, doğal, çevresel ve endüstriyel felaketlerin ve diğer acil durumların sonuçlarını ortadan kaldırmak;
- Alıcı ülkelerde demokratik süreçleri, piyasa ekonomilerinin gelişimini ve insan haklarına saygıyı teşvik etmek;

- Diğer ülkeler ve uluslararası kuruluşlarla siyasi, ekonomik, eğitimsel, sosyal, kültürel ve akademik ilişkiler geliştirmek;
- Rusya'nın ulusal sınırları boyunca bir iyi komşuluk bölgesi oluşturmak; özellikle rusya federasyonu'na komşu bölgelerde gerginlik ve çatışma nedenlerinin yanı sıra uyuşturucu kaçakçılığı, uluslararası terörizm ve suç kaynaklarının ortaya çıkmasını önlemek ve ortadan kaldırılmasını kolaylaştırmak;
- Rusya ve ortak ülkeleri arasında ticari ve ekonomik işbirliğini geliştirmek;
- Alıcı ülkelerin ulusal pazarlarının rus sermayesi, malları, hizmetleri ve işgücü piyasalarıyla bütünleşmesini teşvik etmek;
- Rusya'nın güvenilirliğini güçlendirmek ve uluslararası toplumda Rusya Federasyonu'na karşı tarafsız bir tutum sergilenmesini sağlamak.

2010 ile 2015 arasında Rusya'nın Resmi Kalkınma Yardımı ödemeleri, 520,9 milyon ABD dolarından 1,7 milyar ABD dolarına üç kattan fazla artmıştır. En son OECD verilerine göre Rusya, 2010 ile 2015 yılları arasında Afrika'ya yılda ortalama 44,6 milyon ABD doları katkıda bulunmuştur ve bu, Doğu Avrupa ülkelerine yönelik yardım miktarının iki katıdır (Gerda Asmus, Andreas Fuchs, Angelika Müller, 2017, s. 12).

2011'de Maliye Bakanlığı, 2012 yılında dış yardımı yönetecek uluslararası bir kalkınma ajansı kurulacağını duyursa da, 2012'de bu ajansın kurulamayacağını, bunun yerine Rusya'nın uluslararası yardım programını geliştirmeyi planlamakta olduğunu söylemiştir (Анной Брежневой, Дарьей Уховой, 2013).

Rusya 20. yüzyılın sonunda ikili ilişkilere, yardımın sağlanmasına dikkat etse de, Maliye Bakanlığı'nın 2011 raporlarıda toplam yardımın 60%'ının çok taraflı olması artık ikili bakış açısının çok taraflı kuruluşlar aracılığıyla olan faaliyetlere değiştiği görülmektedir. Ayrıca, Rusya'nın STK'larla işbirliğine olan yaklaşımı da değişmiştir ki bunu 2012 senesinde Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi'nin Suriye operasyonuna katılmasından anlıyoruz.

Rus insani yardımının dikkate değer bir özelliği, 2000'lerin başında birçok Afrika devleti Rusya'dan doğrudan hibe şeklinde insani yardım alırken (örneğin, Cezayir'e 2002'de 7,6 milyon dolar ve 2003'te Etiyopya ve Eritre'ye 5,3 milyon dolar yardım gösterilmiştir), son zamanlarda Rusya'nın insani yardımı çoğunlukla aynı (mal

ve hizmet) şekilde yapılmaktadır (Gerda Asmus, Andreas Fuchs, Angelika Müller, 2017). Ayrıca, Kuzey Kore gibi ülkeler Soğuk Savaş döneminde Sovyet yardımı almış ve Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Rusya'dan yardım almaya devam etmiştir (Анной Брежневой, Дарьей Уховой, 2013).

5.2. Rusya'nın İnsani Yardım Kuruluşları ve Fonları

5.2.1. Rusya Federasyonu Sivil Savunma, Acil Durumlar ve Doğal Afetlerin

Sonuçlarının Ortadan Kaldırılması Bakanlığı (EMERCOM)

Birçok ülkede uluslararası yardım sağlanması Dışişleri Bakanlığı veya uzmanlaşmış bir Kalkınma Bakanlığı tarafından yürütülmektedir. Bu prosedür Rusya'da Dışişleri, Maliye, Ekonomik Kalkınma, Eğitim ve Bilim ve Sağlık Bakanlığı ile Sivil Savunma ve Acil Durum Bakanlığı (EMERCOM) arasında bölünmüştür (Анной Брежневой, Дарьей Уховой, 2013).

EMERCOM, Rusya Federasyonu Sivil Savunma, Acil Durumlar ve Doğal Afetlerin Sonuçlarının Ortadan Kaldırılması Bakanlığı, Rusya'nın başlıca insani yardım/acil müdahale operatörüdür. Bakanlığın resmi internet sitesine göre (России, 2023), insani müdahale alanında dört ana çalışma alanıyla ilgilenmektedir:

- 1) Uluslararası işbirliği için yasal bir çerçevenin geliştirilmesi;
- 2) Dünya çapındaki insani krizlere yanıt vermek için bm ile işbirliği;
- 3) Gelişmiş acil durum yönetim sistemleri ile diğer ülkelerle işbirliği;
- 4) Acil durum/insani müdahale alanında deneyim alışverişi.

Rusya, birkaç devleti bağlayan anlaşmalar veya uluslararası kuruluşlar aracılığıyla çok taraflı olarak işbirliği yapmaktadır. Halihazırda Avrupa Birliği, Birleşmiş Milletler, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (KEİ), NATO ve ICDO gibi kuruluşlarla ortaklıkları bulunmaktadır. Tarihsel olarak EMERCOM, BM insani yardım kuruluşlarıyla en kapsamlı şekilde çalışmıştır. Bu, 1993 yılında BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) ile işbirliği ile başladı; bu ortaklık, ilk kez 1993 ile 1996 yılları arasında eski Yugoslavya'da ve yine 1999 ile 2000 yılları arasında ve 1994-1995 yılları arasında Orta Afrika Cumhuriyeti'ndeki kriz sırasında kendini göstermiştir. 2002 yılında, başka bir anlaşmanın imzalanmasının ardından EMERCOM, Dünya Gıda Programı (WFP) ile aktif olarak çalışmaya başladı ve özellikle WFP operasyonlarına lojistik destek sağlamıştır.

Son on yılda, EMERCOM'un Merkezi Arama ve Kurtarma Ekibi ("Centrospas"), 2005'teki Asya tsunamisi ve Haiti (2010) ve Japonya'daki (2011) depremler dahil olmak üzere tüm büyük uluslararası felaketlere müdahale etmiştir. Haziran 2011'de Centrospas, Uluslararası Arama ve Kurtarma Danışma Grubu (INSARAG) içinde en yüksek sınıflandırmayı (yani Ağır Kentsel Arama ve Kurtarma (USAR) ekibi) kazanmıştır. Ayrıca bakanlık diğer devletlerle ikili bazda çalışmaktadır. Özellikle Rusya, halihazırda güçlü sivil savunma, afet önleme ve kurtarma teşkilatlarına sahip olan diğer ülkelerle bağlar geliştirmektedir. Örneğin, Balkanlar'da 1999-2000 olayları sırasında koşullandırılan "Odak Operasyonu"nda, EMERCOM sivilleri kurtarmak ve insani yardım sağlamak için İsviçre, Yunanistan ve Avusturya ile ortak çalışmıştır. 2000'lerin başında Tacikistan ve Kırgızistan ile benzer bir işbirliği yapmış, Afganistan'daki insani müdahaleye yardım etmiştir. Bakanlığın ayrıca, ABD-Rusya ikili başkanlık komisyonu altında kurulan acil durum yönetimi ve müdahaleye ilişkin bir çalışma grubunun parçası olarak ABD Federal Acil Durum Yönetimi Ajansı (FEMA) ile başarılı bir işbirliği geçmişi mevcuttur (Анной Брежневой, Дарьей Уховой, 2013).

Mayın temizleme, yabancı bir ülke olan Tacikistan'da ilk operasyonun gerçekleştirildiği 1996 yılından bu yana EMERCOM'un faaliyetlerinin bir parçası olmuştur. 2000 yılında "uluslararası insani yardım operasyonlarına hızlı ve etkili çözümler sağlamak" için EMERCOM, Mayın Temizleme – İnsani Mayın Temizleme ve Özel Patlatma Operasyonları Merkezi'ni kurmuştur. Genellikle iki taraflı olarak faaliyet gösterse de, son yıllarda bu organizasyon giderek artan bir şekilde ICDO ile ortaklaşa çalışmaktadır. 2013'te Sırbistan'da beş yıllık bir program uygulamış ve son yıllarda Lübnan, Nikaragua ve Sri Lanka'da da projeler hayata geçirmiştir (Анной Брежневой, Дарьей Уховой, 2013).

Yaklaşık yirmi yıldır yabancı ülkelere bir dizi insani yardımı ağırlıklı olarak sağlayan, 2010'lu yıllarda diğer hükümetler, uluslararası kuruluşlar ve ajanslarla işbirliği yapma geleneğini başlatan EMERCOM, 2005'den itibaren Brüksel'de kalıcı temsilci görevlendirerek AB ve NATO ile, Cenevre'de bulunan temsilcisiyle de Uluslararası Sivil Savunma Örgütü Daimi Konseyi (ICDO) ile daha iyi işbirliğini hedeflemektedir (МЧС, 2012).

5.2.2. Rus Kızılayı

Rus Kızılhaçı 1867'den beri faaliyet göstermektedir. Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi'nin bir üyesidir ve Rusya Federasyonu'nda Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketini temsil eden tek tanınmış ulusal kuruluştur.

Rus Kızıl Haçı, acil durumlardan etkilenen insanlara yardım sağlamak için bir program uygular. Programın bir parçası olarak, Rus Kızılhaçı:

- 1) Acil durumlarda çalışmak için görev güçlerini organize eder.
- 2) Acil durumlara nasıl müdahale edileceği konusunda halka eğitim verir.
- 3) Halkı çok tehlikeli hastalıklarla mücadele konusunda bilgilendirir.

Çalışmalarının temel ilkeleri (RRC, 1867):

- 1) Mali ve ekonomik faaliyetlerin tam açıklığı ve şeffaflığı;
- 2) Devlet kurumlarına, bağışçılara ve ortaklara, ayrıca Rus Kızılhaçı'nın denetim ve üst düzey yönetim organlarına ve genel halka zamanında, kapsamlı ve doğru raporlama (raporlar web sitesinde kamuya açık olarak yayınlanır);
- 3) Finansal raporlama alanında güncel araç, metodoloji ve yazılımların kullanılması;
- 4) Deneyimli ve kalifiye uzmanlarla işbirliği.

Özellikle Birinci Dünya savaşında Rus Kızılhaçı yaptıklarıyla dikkat çekmiştir. 1914'te Rusya'da 109 Kızıl Haç hemşirelik okulu vardı. 1914 ile 1916 arasında 25.000 Merhamet Kızkardeşleri eğitilmiş, 1919'da Moskova'da hemşireler ve sıhhi işçiler için kısa kurslar düzenlemiş ve akıl hastası askerlere destek sağlamıştır (Khwaja, 2017).

Rus Kızılhaçı 1867'de “Rus Kızıl Haç Merhamet Hizmeti” adlı program başlatmıştır. Bu programla her yıl 8,5 binden fazla kişi yardım alıyor, 44.000'den fazla kişi, 2021 boyunca en az bir kez yardım için Rus Kızıl Haç Merhamet Hizmetine başvurmuştur (RRC, 1867).

Bu kurumların dışında Rusya aynı zamanda uluslararası ve bölgesel kuruluşlarla da işbirliği yapmaktadır. Dünya Ticaret Örgütü, Dünya Bankası, Uluslararası Enerji Ajansı, Uluslararası Para Fonu, İslam İşbirliği Teşkilatı uluslararası kuruluşlara, Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği, Baltik Denizi Devletleri Konseyi, Arap Birliği, Barents Avrupa-Arktik Konseyi, Şanghay İşbirliği Örgütü, Karadeniz Ekonomik İşbirliği ise bölgesel kuruluşlara örneklerdir.

5.3. Rusya'nın İnsani Yardım Bütçesi ve Kaynakları

Yabancı devletlere insani yardımın sağlanması Rusya Ulusal Acil İnsani Müdahale Birliğinin güçleri tarafından gerçekleştirilir. Acil durumun türü ve niteliğine bakarak aynı ve ya maddi yardım belirlenir. Yabancı devletlere insani yardımın sağlanması aşağıdaki kaynaklardan birisi tarafından gerçekleştirilir (ПРАВИТЕЛЬСТВО РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ ПОСТАНОВЛЕНИЕ, 2022, стр. 2):

1. Rusya Federasyonu Hükümeti'nin rezerv fonu;
2. Bakanlığa sağlanan bütçe ödenekleri (Rusya Federasyonu Sivil Savunma, Acil Durumlar ve Doğal Afetlerin Sonuçlarının Ortadan Kaldırılması Bakanlığı - federal bütçede "Uluslararası İlişkiler ve Uluslararası İşbirliği" başlığı altında planlanır.);
3. Federal bütçenin diğer kaynaklarından yabancı devletlere insani yardım sağlamaya yönelik tedbirler için tahsis edilen ödenekler.

Yabancı devletlere insani yardımın sağlanması için yürütülen adımlar şöyledir (ПРАВИТЕЛЬСТВО РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ ПОСТАНОВЛЕНИЕ, 2022, стр. 3):

1. Rusya Federasyonu Sivil Savunma, Acil Durumlar ve Doğal Afetlerin Sonuçlarının Ortadan Kaldırılması Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı ve diğer ilgili organlar ile anlaşma halinde olarak yabancı devletin ihtiyacı olan insani yardıma bakarak Hükümet tarafından değerlendirilecek teklifler hazırlar. Federasyon, durum değerlendirmesi yaparak gerekli hazırlık faaliyetini organize edip yürütülmesini sağlamalıdır. Ulusal acil durum insani müdahale birliklerini ve diğer rus güç gruplarının oluşumu için gerekli araçları hazır duruma getirip acil durum bölgesine gönderir.
2. Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı, Rusya Federasyonu Sivil Savunma, Acil Durumlar ve Doğal Afetlerin Sonuçlarının Ortadan Kaldırılması Bakanlığı kendisi yabancı devletin insani yardımını değerlendirerek insani yardımın hacmini, türünü belirleyip yardım gruplarını koordine etmektedir.
3. Rusya Federasyonu Maliye Bakanlığı, yabancı devletlere insani yardım olarak sağlanacak mali miktarı belirler ve yardımın sağlanmasını yönetir.

4. Federal devlet Rezervlerinin kullanılması ile yardımların yapılması da bir seçenektir ve bu Rusya Federasyonu Hükümeti'nin yabancı devletlere insani yardım sağlanmasına ilişkin kanununda belirlenen bütçe ödenekleri pahasına gerçekleştirilir.
5. Rusya Federasyonu Sağlık Bakanlığı, Federasyon Başkanının talimatıyla tıbbi çalışanların gerekli tıbbi ekipmanla sevkini organize eder.

Yabancı devlete insani yardımın sağlanmasına yönelik tedbirlerin tamamlanmasından sonra Rusya Federasyonu Sivil Savunma, Acil Durumlar ve Doğal Afetlerin Sonuçlarının Ortadan Kaldırılması Bakanlığı, Rusya Federasyonu Başkanına veya Rusya Federasyonu Hükümetine insani yardım operasyonunun sonuçları ile ilgili rapor sunar.

EMERCOM raporlarına göre (EMERCOM, 2012), 2007 ve 2013 yılları arasında Kafkasya ve Orta Asya bölgesi, Rusya'dan en fazla insani yardım alan bölge olmuş, daha spesifik olmak gerekirse, bu yardımın büyük bir kısmı Tacikistan ve Kırgızistan'a gitmiştir. Rusya'dan yüksek düzeyde tekrarlayan insani yardım alan diğer ülkeler arasında diğer eski Sovyet cumhuriyetleri - Ukrayna, Moldova ve Gürcistan - ve ayrıca Afganistan, Kuzey Kore, İşgal Altındaki Filistin Bölgesi, Sırbistan, Pakistan ve Somali gibi ülkeler ve bölgeler yer almaktadır (Анной Брежневой, Дарьей Уховой, 2013).

Yardım türü	Alıcı ülkeler
İşlenmiş gıda(konserve, şeker vb.)	Abhazya, Ermenistan, Kırgızistan, Güney Osetya, Tacikistan, Ukrayna, Özbekistan, Fildişi Sahili, Gine, Libya, Namibya, Tanzanya, Tunus, Şili, Çin, Haiti, Karadağ, Pakistan, Sırbistan, Sri Lanka, Yemen.
Buğday/Un	Ermenistan, Kırgızistan, Tacikistan, Çad, Etiyopya, Kenya, Afganistan, Kuzey Kore, Filistin, Yemen
Taşıma(araba, otobüs vb.)	Abhazya, Kırgızistan, Moldova, İsrail, Karadağ, Polonya
Barınak(çadır, battaniye vb.)	Abhazya, Kırgızistan, Moldova, Güney Osetya, Tacikistan, Ukrayna, Özbekistan, Fildişi Sahili, Namibya, Tanzanya, Tunus, Şili, Çin, Kolombiya, Haiti, Japonya, Karadağ, Pakistan, Sri Lanka, Sırbistan, Venezuela, Yemen
Ekipman(elektrikli ekipmanlar dahil)	Abhazya, Kırgızistan, Moldova, Güney Osetya, Ukrayna, Namibya, Şili, Çin, Kolombiya, Karadağ, Polonya, Sırbistan, Sri Lanka, Venezuela, Yemen
Tıbbi tedarik	Abhazya, Kırgızistan, Çin, Kolombiya, Haiti, Pakistan

Tablo 5.2. Rusya'nın insani yardımı ve alıcı ülkeleri (2007 - 2013)

Kaynak: (Анной Брежневой, Дарьей Уховой, 2013)

2015 yılında Rusya Federasyonu, ikili kalkınma yardımını ağırlıklı olarak Bağımsız Devletler Topluluğu üyeleri ile Suriye, Sırbistan ve Gine'ye sağlamıştır. Rusya Federasyonu'nun ikili kalkınma işbirliğinin öncelikli sektörleri sağlık, kamu maliyesi, gıda güvenliği, beslenme ve eğitimdi. Rusya Federasyonu, ikili kalkınma işbirliğini teknik yardım projeleri, kapasite geliştirme ve bursların yanı sıra bütçe desteği ve borç hafifletme şeklinde sağlamaktadır (OECD, 2017).

Rusya 2000'lerin başındayken eski Sovyet bakış açısıyla bölgesel yardımları yaparken, 2005'lerden itibaren artık çok taraflı ilişkileri destekleyerek BM kurumlarıyla iş birliğini arttırmıştır. Rusya'nın yardımları diğer ülkeler ile birlikte değerlendirildiğinde ortalama olarak kabul edilebilmektedir ve Çin'de gördüğümüz gıda güvenliğine olan dikkat Rusya'da 2010'lardan başlayarak günümüze kadar devam etmektedir.

Yıllar	Fonlar	Yardım alanları	İşbirliği yapılan kurum ve ülkeler
2001	760, 000 \$	Multi-sector (4 milyon \$ / 89.7%), Acil barınak ve NFI (490 bin \$ / 10.3%).	Afganistan (4 milyon \$ / 84%), Hindistan (490 bin \$ / 10.3%), Ukrayna(270 bin \$ / 5.7%).
2005	20,524,000 \$	Multi-sector (13.7 milyon \$ / 80.5%), Koordinasyon ve destek hizmetleri (3.3 milyon \$ / 19.5%).	WHO (3.5 milyon \$ /17.1%), Pakistan (3 milyon \$ / 14.6%). OCHA (3 milyon \$ / 14.6%).
2010	43,729,755 \$	Gıda Güvenliği (22 milyon \$ / 60.4%), Koordinasyon ve destek hizmetleri (8 milyon \$ / 21.8%), Sağlık (2.3 milyon \$ / 6.3%).	Dünya Gıda Programı (24 milyon \$ / 54.3%), Haiti (5 milyon \$ / 11.4%), WHO (3 milyon \$ /6.9%).
2015	22,243,499 \$	Gıda Güvenliği (5.6 milyon \$ / 81.2%), Koordinasyon ve destek hizmetleri (1 milyon \$ / 14,4%).	Dünya Gıda Programı (16 milyon \$ / 72.3%), Merkezi Acil Müdahale Fonu (1.5 milyon \$ / 6.8%).
2020	59,907,853 \$	Gıda Güvenliği (24 milyon \$ / 48.3%), Multi-sector (7.2 milyon \$ / 14.6%), Beslenme (7 milyon \$ / 14,1%).	Dünya Gıda Programı (44 milyon \$ / 71.3%), BM Gıda ve Tarım Örgütü (10 milyon \$ / 16.1%), WHO (4 milyon \$ / 6.4%).
2023	11,000,000 \$	Gıda Güvenliği (8.5 milyon \$ / 89.5%), Koordinasyon ve destek hizmetleri (1 milyon \$ / 10.5%).	BM Gıda ve Tarım Örgütü (8 milyon \$ / 72.7%), Merkezi Acil Müdahale Fonu (1.5 milyon \$ / 13.6%).

Tablo 5.3. Rusya'nın yardım fonları (2001-2023)

Kaynak: (OCHA, Russian Federation, Government of 2023, 2023)

5.4. Rusya'nın İnsani Yardım Çalışmalarına Örnekler

Rusya – Ukrayna savaşı sebebiyle Rusya son dönemlerde insani yardım çalışmalarında aktif olarak çalışamasa da, bu alanda yeterince geçmiş tecrübeleri mevcuttur, 2011 Afrika Boynuzu gıda krizi ve 2012'de Yemen'deki huzursuzluk gibi, 2014'teki projelere örnek olarak Kırgız Cumhuriyeti'ne bütçe desteği, Nikaragua'ya tarım makineleri tedariki, Afganistan'ın ücra bölgelerindeki insani yardım operasyonları için Rus kamyonlarının teslimi, Ebola'nın yayılmasını önlemek için Gine'ye yardım ve Suriye'ye insani yardım ve gıda yardımı verilebilir. 2020 senesinde diğer yıllarda yaptığından iki katı yardım yapması da Rusya'nın Covid-19 salgınına karşı çalışmalarda aktifliğini göstermektedir (Tablo 5.3).

5.4.1. Endonezya Depremi

24 Aralık 2004 tarihinde Hint okyanusu'ndaki Sumatra adası yakınlarında meydana gelen deprem ve ardınca onun tetiklediği tsunami felaketi Endonezya başta olmakla Sri Lanka, Hindistan, Tayland ve Malezya da dahil bir çok ülkeyi etkilemiş ve toplamda 300.000 kişinin hayatını kaybetmesine sebep olmuştur (Arslan, 2012). Rusya bu doğal afetin sonuçlarının üstesinden gelmek için yardım çalışmalarında aktif şekilde bulunmuştur. 26 personel ve 3 köpekten oluşan EMERCOM USAR ekibi insani yardım çalışmalarına katılmıştır. Rusya EMERCOM'u, Sri Lanka'daki bir görev için Colombo havaalanındaki kabul merkezini yönetmesi için bir UNDAC üyesi, 27 Aralık 2004 - 6 Ocak 2005 tarihleri arasında Sri Lanka'daki BM değerlendirme misyonu uçuşlarında kullanılmak üzere Bo-105 helikopterini sağlamıştır (Govt.Russia, 2005). Acil Durumlar Bakanlığı uçağı Sri Lanka'ya bir arama kurtarma helikopteri, özel araçlar, aletler ve kurtarma köpekleriyle birlikte bir Tsentrospas ekibi, Kolombo'ya su arıtma tesisleri, çadırlar, nevresimler, dezenfektanlar ve gıda getirerek ilk yardımlara başlamıştır. Endonezya ve Tayland'a su arıtma tesisleri, mobil elektrik jeneratörleri, gıda, çadır ve temel ihtiyaç malzemeleri teslim etmiştir. Bunun dışında Rusya, Endonezya, Tayland ve Sri Lanka'nın en kötü etkilenen bölgelerinin nüfusu için 20 bin ton tahıl tahsis etmiştir (Федерации, 2005). Savunma Bakanlığı, 60 kişilik tıbbi ve lojistik destek personeli ile Rusya'nın EMERCOM hava seyyar sahra hastanesi kurmuştur (Govt.Russia, 2005).

Rusya sadece ikili bazda değil, çok taraflı yardım ilişkilerine odaklanmaya başladığı için Güney ve Güneydoğu Asya'daki Doğal Afetlerin Sonuçlarının Ortadan

Kaldırılması Konferansı'nda ve Bağışçılar Konferansı'nda Hükümeti'nin doğal afetin etkilerinin ortadan kaldırılması için 22 milyon dolar parasal olarak tahsis etme kararını, bu yardımın 12 milyon dolarını Dünya Gıda Programı'na, 3 milyon dolarını BM İnsani İşler Koordinasyon Ofisi'ne, 3,5 milyon dolarını UNICEF'e ve 3,5 milyon dolarını Dünya Sağlık Örgütü'ne vereceğini duyurmuştur. Rusya Acil Durumlar ve Savunma Bakanlıklarının uçaklarla afet bölgesine yaptığı birkaç yüz ton insani yardım, ilaç ve gıda teslimatı dikkate alındığında, 2005 Aralık itibariyle, Rusya'nın doğal afetin sonuçlarının ortadan kaldırılmasına katkısı yaklaşık 33 milyon doları bulmuştur (Федерации, 2005).

Daha önce Sovyetler Birliği'nin ve şimdi Rusya'nın daha önce uluslararası insani yardım eylemlerine hiç bu kadar kapsamlı bir şekilde katılmadığına özellikle dikkat edilmelidir.

5.4.2. 2011 Tohoku Depremi

11 Mart 2011 Japonya Pasifik Okyanus kıyısında Tohoku bölgesinde deprem yaşanmış ve ardından tsunamiyi tetiklemiştir. Bu felaket sonucunda 19.295 kişi hayatını kaybetmiş, 359, 073 ev dağılmıştır (Fumihiko IMAMURA, Suppasr ANAWAT, 2012).

Pasifik Okyanusu Depremi'nin Tohoku bölgesine yanıt olarak, Rusya Hükümeti, Rusya Sivil Savunma, Acil Durumlar ve Sonuçların Azaltılması Federasyonu Bakanlığı ilk olarak 50 personelden oluşan üç kurtarma aracı ve özel ekipmanı göndermiştir. Daha sonra 25 ek personel sevk etmiş ve bu ekipler iki hafta boyunca Japonya'da arama kurtarma operasyonlarında çalışmışlardır (Govt.Russia, 2011; Govt.Japan, 2011).

5.4.3. Donetsk ve Lugansk Halk Cumhuriyetleri'ne Yardım (Rusya – Ukrayna Savaşı)

2022 yılında başlayan ve halen devam eden Rusya – Ukrayna savaşında Rusya “kurtardığı” topraklara yaptığı insani yardımlarla da dikkat çekmiştir. Rusya Ulusal Savunma Yönetim Merkezi, Rusya'nın 2 Mart'tan bu yana Ukrayna'ya yaklaşık 10 bin ton insani yardım ulaştırdığını ve 781 insani misyon gerçekleştirdiğini açıklamıştır. Ukrayna'ya 9.977,3 ton insani kargo teslim edilmiş, 781 insani yardım yapılmıştır.

Donetsk ve Lugansk Halk Cumhuriyetleri ile Herson Bölgesi'nde sivillere 197 ton günlük temel ihtiyaç, ilaç ve gıda dağıtıldığında dokuz insani yardım misyonu gerçekleştirilmiş, 9 Nisan'da Kharkov, Zaporozhye ve Herson bölgelerinde, Donetsk ve Lugansk Halk Cumhuriyetlerinde 338 ton temel ihtiyaç, ilaç ve gıda dağıtımının yapılacağı 12 insani yardım eylemi planlanmıştır.

Rusya'daki toplama noktalarında 22 bin 500 tondan fazla gıda, ilaç ve temel ihtiyaç malzemesinin hazırlanmıştır ve Rusya bölgelerinde 9 bin 500'ün üzerinde geçici barınma merkezinin faaliyet göstermektedir (TASS, 2022).

Rusya'nın geçen seneden bu yana olan insani yardım çalışmalarına bakacak olursak, ilk karşımıza çıkan 2022 Afganistan depremi oluyor. 2022'de Afganistanda 2 defa meydana gelen 5.1 ve 5.9 büyüklüğündeki depremlerde binden fazla kişi hayatını kaybetmiş, Paktika ve Khost vilayetlerinde yüzlerce evin hasar görmüştü. Rusya, Afganistan İslam Emirliği yetkililerine 24 tondan fazla insani yardım yapmıştır.Yardım deprem ve sel mağdurlarına sağlanması amaçlanmıştır (News, 2022). 2023'te ise Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin Suriye Arap Cumhuriyeti İnsani Müdahale Planı 2023'e maddi destekte bulunmuştur (Russian Federation, Government of 2023, 2023).

6. SONUÇ

İnsani yardıma ihtiyaç beklenmedik doğal felaketten ya da beklendik bir insani kriz sonucunda oluşabilecek bir durum olduğundan modern dönemde tüm ülkelerin bu konuda dikkatli ve hassas davranması gerekmektedir. İnsani yardıma farklı kuruluşlar tarafından verilmiş tanımlara dikkat ettiğimizde alt anlam olarak her birinin aynı sonuca geldiği görülmektedir. Uluslararası teoriler ekseninde baktığımızda realist okulun üyeleri insani yardımı devletlerin çıkar politikası olarak kabul ederken, liberalistler ise birey hakları çerçevesinden değerlendirerek devletlerin hiçbir çıkar gütmenden işbirliği yapabileceğini desteklemektedir. Amerika ilk zamanlarda insani yardımı dış politikayla birlikte değerlendirerek ona uygun biçimde hareket etmiş, lakin sonradan ikisini bir birinden ayırmıştır. Çin non-DAC ülkesi olduğundan dolayı sosyal refahın kurulması, ülkenin gelişimine katkı sağlanması, afet sonrasında toplumun eski düzenine geri dönmesi için çalışmaların yapılmasını da insani yardım olarak ele aldığı için, insani yardım ve dış yardım siyaseti bir biri ile bağlı biçimde araştırılmayı talep etmiştir. Aynı şekilde Rusya da, toplumun refah düzeyinin yükseltilmesi amacıyla yaptığı yardımları da insani yardım kategorisinde değerlendirmektedir.

Ülkeleri geniş biçimde değerlendirmeye ilk olarak Amerika'dan başlayacak olursak, Amerika yukarıda da belirttiğimiz gibi insani yardım alanında geniş tecrübesiyle uluslararası kuruluşlarda ister mali ister ayni olarak her zaman ilk sıralarda yerini almaktadır. İnsani yardım politikası dış politikanın bir parçası olarak uygulanarak savaş sonrasında ülkelere destek olmak hedefiyle uygulanmaya başlanmıştır. Soğuk Savaş döneminde uygulanan politikaya baktığımızda hedefin komunizm'den uzaklaştırma olduğunu görmekteyiz. Modern dönemde Amerika hem doğal hem de insanlığın sebep olduğu afetlerin karşısını almak için çokca adımda bulunmuştur. İnsanların yaşam kalitelerinin arttırılması, insan gibi yaşama haklarını korumak amaçlı programlar başlatılmıştır. Bu programlar başarılı sonuçlansa bile yine de radikal ideolojik sorunları hedeflemesi gibi eleştirilere de maruz kalmıştır.

Köklü tarihe sahip olan Çin'in zaman zaman yönetimin yürüttüğü dış politika ve dış politikadaki değişiklikler nedeniyle insani yardım politikası da değişiklik göstermektedir. Dış politikasındaki üç döneme bakacak olursak ilk dönemde ülkelerin keşfedilmesi ve ilişkilerin kurulmaya başlanması, ikinci dönemde dış politikadaki reformlar sonucunda insani yardım politikalarının geliştirilmesi ve üçüncü inovasyon

döneminde kurulmuş ilişkilerin pekiştirilmesi adımlarını takip ettiğini görmekteyiz. Genel bir merkez değil de farklı kurumlar, vakıf ve fonlar tarafından yapılan yardım örnekleri bize Çin'in komşu ve Afrika ülkelerine olan yardımlarının sosyal hayatın iyileştirilmesi amacı taşıyan yardımlara odaklandığını söylemektedir. Bunun yanı sıra bu ülkelerle olan ilişkilerinin gizlenmesi bu yardımların başka amaçları da kapsadığı eleştirilerini oluşturmaktadır.

Rusya'nın insani yardım politikasının tarihinin Sovyetler dönemine kadar uzandığını ama o zaman bile aktif ve dikkat çeken adımlar atılmadığı görülmektedir. Sovyetler döneminde Afrika'ya özel bir ilgi ve karşılıklı ilişkiler oluşmaya başlasa da, Sovyetlerin dağılmasıyla bu ilişkiler de kendi gücünü kaybetmiştir. Rusya yönetimi tarafından Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından ekonomik olarak ülkenin kendi gücünü geri kazanmaya odaklanılmış, bu yüzden de 21. yüzyıldan itibaren insani yardım çalışmalarına dikkat edilmeye başlanmıştır. Bu dönemde dikkat çeken detay hedef ülkelerin eski Sovyet ülkeleri olmasıdır. Bu da Rusyanın bu ülkeleri yeniden etkisi altına alma isteğini eleştirmenlere sorgulatmaktadır.

Çalışmamızda üç ülkenin de dış yardım çalışmaları ile birlikte yürüttükleri insani yardım çalışmaları araştırılarak hedeflenen sorulara cevaplar bulunmuştur:

- **Politika yapıcı aktörler** – Amerika'nın insani yardım politikalarını belirleyen aktörler devlet kurumlarıdır: USAID, Dışişleri Bakanlığı, Savunma bakanlığı. Çin için bu aktör Çin Komünist Partisi ve CIDCA olurken, Rusya için ise Hükümet, Savunma Bakanlığı bu rolü üstlenmektedir.
- **Uygulayıcı aktörler** – Amerika'da politika yapıcı aktörler aynı zamanda politikayı uygulayan aktörlerdir (USAID, Dışişleri Bakanlığı), aynı zamanda da STK'lar da bu konuda aktif çalışmaktadırlar. Çin için uygulayıcı aktörler CIDCA, Kalkınma Vakıfları ve Fonlardır. Rusya için ise bu aktör EMERCOM sayılmaktadır. Tabii ki, Kızılhaç ve Kızılay Harekatı'nın ülkelerdeki yerel kuruluşları da uygulayıcı aktörler sırasındadır.
- **Finansörler ve miktarları** – Her üç ülke için de insani yardımın temel finansörü devlet bütçesidir. Daha sonraki sıralarda bağışlar ve yardım yapan kurumların kendi bütçeleri gelmektedir. Çalışmanın yukarıdaki bölümlerinde gösterildiği üzere Amerika mali yardımlarda lider konumunda bulunurken, Çin Afrika'ya yapılan yardımlarda liderliğini korumaktadır. Rusya ise 2010'lardan itibaren

yardımlarını iki katına çıkarmış ve insani yardım politikalarına daha fazla dikkat etmeye başlamıştır.

- **Uluslararası ortaklıklar ve iş birlikleri** – Uluslararası işbirliğinde bu üç ülkeden Amerika'nın daha fazla ortaklarla çalışmaya ve uluslararası kuruluşlarla işbirliğini tercih ettiği verdiğimiz örneklerden de görülmektedir. Çin daha fazla ikili ilişkilerle çalışmayı tercih ederken, Rusya yeni yol izleyerek çok taraflı ilişkilere geçiş yapma aşamasındadır.
- **Amaçlar** – Her üç ülkenin de insani yardım yapmaktaki amacı olarak sosyal refahın yükseltilmesi, toplumun geliştirilmesi, insanların temel insani ihtiyaçlara ulaşmasının kolaylaştırılması vurgulanmaktadır.
- **Yararlanıcı bölgeler** – Amerika için bu bölgeler farklı dönemlerde değişiklik göstermektedir. 2000'lerin başında bu bölgeler Orta Doğu ve Kuzey Afrika'yken, 2010'larda Sahra-altı Afrika ülkeleri, son dönemde ise Avrupa ve Avrasya olmuştur. Çin için bu bölgeler arasında tartışmasız ilk sırada Afrika gelmektedir. Daha sonraki sırada Asya ülkelerini daha spesifik söyleyecek olursak, komşu ülkeleridir. Rusya için ise 1990'larda ve 2000'lerin başında eski Sovyet ülkeleri odak noktasıyken, 2010'lardan sonra bu çerçeve genişlemiş ve uluslararası perspektife geçiş yapılmıştır.

Kalemlere ek olarak, çalışma sırasında ülkelerin politikasında benzer ve farklı olarak dikkat çeken taraflar da karşılaştırılmıştır:

Çin ve Rusya'nın insani yardım çalışmalarına baktığımızda 2 benzerlikle karşılaşmaktayız. Bunlardan ilki, Sovyetler Birliği ve Çin'in uyguladığı aynı insani yardımdır ki ikisi de sosyal refahı yükseltmek amacıyla yardıma ihtiyacı olan insanlar için bina, otoyol yapımını gerçekleştirmişlerdir. 21. yüzyıl insani yardım çalışmalarındaki benzerlik olarak söyleyebileceğimiz detay ise ikisinin de insani yardım çalışmaları için ayrılmış bütçesinde artımın olmasıdır. Bu bize her iki devletin insani yardım alanına olan dikkatinin arttığını göstermektedir.

Çin ve Rusya'nın insani yardım çalışmalarındaki farklılık ise, Çinin ikili ilişkilere ve ikili yardımlara önem verdiği halde, Rusya'nın Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra ikili yardımları tercih etmesine rağmen son dönemlerde ikili yardımları değil de, çoktaraflı yardımları tercih etmesidir.

Amerika ve Çin'in insani yardım çalışmalarına dikkat ettiğimizde, Amerika'nın Eisenhower dönemi politikası ve Çin'in modern dönem politikasının benzerliğiyle karşılaşmaktayız. 1960'lar Amerika'sının uyguladığı ve "yumuşak kredi" olarak tanımladığı nakdi yardımları, Çin günümüzde faizsiz veya imtiyazlı kredi olarak kullanmaktadır.

Çin ve Amerika'nın daha bir benzerliği, iki ülkenin de proje, program ve girişimlerle dış yardımın bir parçası olarak insani yardımı uygulamaya çalışmasıdır. Bu konuda farklı tarafları ise, Amerika bu programlarla insan hakları, eğitim, sağlık gibi alanları hedef almaya çalışırken, Çin'in daha fazla ekonomik alanı hedef almasıdır.

Amerika ve Rusya'nın insani yardım çalışmalarına baktığımızda, Amerikanın uluslararası kuruluşlarla çalışmaya fazlaca eğilimli olduğu halde, Rusya'nın bu konuda hevesli olmamasıdır. Bu konuda en bariz örnek, Amerika'nın işbirliği konusunda tarihinin çok eski olmasına rağmen, Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Harekatı'nın "2012 Suriye Operasyonu"nda Rusyanın bulunarak uluslararası kuruluşlarla çalışmaya daha bu dönemde başlamasıdır.

Amerika, Çin ve Rusya'nın insani yardım çalışmalarını birlikte karşılaştıracak olursak, Çin non-DAC ülkesi olarak yardımları daha fazla kalkınma yardımı yani nakdi olarak yapıyor. Amerika hem aynı hem de nakdi olarak program ve projeler, kriz durumlarında, girişimlerle yaparken, Rusya 20. Yüzyılın sonunda Post-Sovyet ülkelere maddi yardım yapsa da, 21. Yüzyılda bu yardımlar daha fazla aynı yardıma değişmiştir.

KAYNAKÇA

- (ICRC), A. R. (1881). *Our History*. American Red Cross: <https://www.redcross.org/about-us/who-we-are/history.html> adresinden alındı
- (WHO), D. S. (2020). *Current health expenditure per capita*. Global Health Expenditure Database.
- (XiJinping), 习. (2013). *一带一路(THE BELT AND ROAD INITIATIVE)*. 一带一路: <https://www.yidaiyilu.gov.cn/service> adresinden alındı
- Abhaya S Prasad, Louis Hugo Francescutti. (2017). Natural Disasters. *International Encyclopedia of Public Health, 2nd edition, Volume 5*, 215-222. 02 01, 2023 tarihinde <https://www.afad.gov.tr/afadem/dogal-afetler#> adresinden alındı
- Affairs, M. f. (2017, March 16). *Strategy for Sweden's humanitarian aid provided through the Swedish International Development Cooperation Agency (Sida) 2017–2020*. Government Offices of Sweden: <https://www.government.se/international-development-cooperation-strategies/2017/03/strategy-for-swedens-humanitarian-aid-providedthrough-the-swedish-international-developmentcooperation-agency-sida-20172020/> adresinden alındı
- ANLAP. (2022). *The State of the Humanitarian System report*. London: ANLAP Study.
- Arslan, M. (2012). *Yapıcının Türküsü*. Ankara: TMMOB.
- AYTAÇ, G. B. (2013). *ÜÇÜNCÜ DÜNYA GÜVENLİĞİ VE İNSANİ MÜDAHALE*. İstanbul.
- Ballawar, N. (2021, March 17). *China – A Brief History Of Development Assistance*. The Diplomatist: <https://diplomatist.com/2021/03/17/china-a-brief-history-of-development-assistance/> adresinden alındı
- BANK, K. D. (2022, March 24). *The humanitarian-development-peace (HDP) nexus: challenges in implementation*. KFW DEVELOPMENT BANK: https://www.kfw-entwicklungsbank.de/About-us/News/News-Details_700032.html adresinden alındı
- Bank, T. W. (2018, March 29). *Belt and Road Initiative*. The World Bank: <https://www.worldbank.org/en/topic/regional-integration/brief/belt-and-road-initiative> adresinden alındı
- Britannica, T. E. (2023, 04 20). *Lend-Lease*. Encyclopedia Britannica: <https://www.britannica.com/topic/lend-lease> adresinden alındı
- Brown, N. M. (2019). *Millennium Challenge Corporation: Overview and Issues*. Washington: Congressional Research Service.
- Burr, W. (2001). *The Sino-Soviet Border Conflict, 1969: U.S. Reactions and Diplomatic Maneuvers*. Washington.
- Çaman, M. E. (2006). Uluslararası İlişkilerde (Neo)Realist Paradigmanın Almanya'daki Gelişimi ve Evrimi: Kindermann ve Münih Okulu. *Uluslararası Hukuk ve Politika*, 36-52.
- CFR. (2017-2023). *A Brief History of U.S. Foreign Aid*. Council on Foreign Relations: <https://world101.cfr.org/global-era-issues/development> adresinden alındı
- CFRD, C. F. (2012). *History*. China Foundation for Rural Development: <http://en.cfpa.org.cn/index.php?file=page&cid=2> adresinden alındı
- CFRD, C. F. (2023). *Our International Work*. China Foundation for Rural Development: <http://en.cfpa.org.cn/index.php?file=article&cmd=list&cid=12> adresinden alındı

- Chand, B. (2017). Disaster Relief as a Political Tool: Analysing Indian and Chinese Responses after the Nepal Earthquakes. *Strategic Analysis*, 535-545.
- CHENG, C. (2019, May 21). *The Logic Behind China's Foreign Aid Agency*. Carnegie Endowment for International Peace: <https://carnegieendowment.org/2019/05/21/logic-behind-china-s-foreign-aid-agency-pub-79154> adresinden alındı
- CHINA, U. (2015). *China's Humanitarian Aid*. Beijing: UNDP.
- CIDCA. (2018, August 09). *China's Foreign Aid (2011)*. CIDCA: http://en.cidca.gov.cn/2018-08/09/c_261159.htm adresinden alındı
- CIDCA. (2018, August 09). *China's Foreign Aid (2014)*. CIDCA: http://en.cidca.gov.cn/2018-08/09/c_261152.htm adresinden alındı
- CIDCA. (2018, August 03). *Chinese aid contributes to West Africa's fight against Ebola*. China International Development Cooperation Agency: http://en.cidca.gov.cn/2018-08/03/c_263164.htm adresinden alındı
- CIDCA. (2018, August 20). *Introduction*. CIDCA: http://en.cidca.gov.cn/2018-08/20/c_264437.htm adresinden alındı
- CIDCA. (2019, April 02). *国家国际发展合作署 2019 年部门预算*. 国家国际发展合作署: http://www.cidca.gov.cn/2019-04/02/c_1210097671.htm adresinden alındı
- CIDCA. (2022, March). *国家国际发展合作署 2022 年部门预算*. CIDCA: <http://www.cidca.gov.cn/download/gifzhzs2022bmys.pdf> adresinden alındı
- Coalition, H. (2021). *FROM HUMANITARIAN TO DEVELOPMENT AID*. Humanitarian Coalition: <https://www.humanitariancoalition.ca/from-humanitarian-to-development-aid> adresinden alındı
- Çokadar, S. N. (2021). “İnsani Yardımda Yeni Düzene Doğru”. *İNSAMER*.
- Commission, E. (2007). *European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations: Humanitarian Principles*. European Commission official web site: https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/who/humanitarian-principles_en#:~:text=The%20principles%20of%20humanity%2C%20neutrality,are%20fundamental%20to%20humanitarian%20action. adresinden alındı
- Congress of the United States of America, O. h. (2014). *S. 1104 (113th): Assessing Progress in Haiti Act of 2014*. Washington: Congress of the United States of America.
- Congress, 1. N. (2018, March 18). *国务院机构改革方案*. The National People's Congress of People's Republic of China: http://www.npc.gov.cn/npc/xinwen/2018-03/18/content_2050371.htm adresinden alındı
- Congress, t. S. (1961). *FOREIGN ASSISTANCE ACT OF 1961*. Washington.
- Cross, A. R. (1881). *A Brief History of the American Red Cross*. American Red Cross: <https://www.redcross.org/content/dam/redcross/National/history-full-history.pdf> adresinden alındı
- Cross, A. R. (2023, July 21). *AMERICAN RED CROSS COMPANY HISTORY TIMELINE*. <https://www.zippia.com/american-red-cross-careers-53203/history/> adresinden alındı
- Cross, A. R. (2023a). *Significant Dates in History*. American Red Cross: <https://www.redcross.org/about-us/who-we-are/history/significant-dates.html> adresinden alındı

- CSCIO, C. S. (2021, January 11). *China's International Development Cooperation in the New Era*. CIDCA: http://en.cidca.gov.cn/2021-01/10/c_581228.htm adresinden alındı
- Demirel, N. (2013). Uluslararası Hukukta İnsani Müdahale ve Hukuki Meşruiyet Sorunu. *FSM İlmi Araştırmalar İnsan ve Toplum bilimleri Dergisi*, 152- 172.
- Dr Marina Caparini and Anders Reagan. (2019, November 19). *Connecting the dots on the triple nexus*. STOCKHOLM INTERNATIONAL PEACE RESEARCH INSTITUTE: <https://www.sipri.org/commentary/topical-background/2019/connecting-dots-triple-nexus> adresinden alındı
- Dunant, H. (1959). *A Memory of Solferino*. Geneva: ICRC.
- ECHO. (2022). *European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations*. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/humanitarian-aid_en adresinden alındı
- EMERCOM. (2012, September). *Data on concessional financial and material aid to the other countries*. EMERCOM: http://www.mchs.gov.ru/activities/international/free_help adresinden alındı
- FEMA. (2010, October 22). *FEMA And American Red Cross Partnership Will Strengthen Mass Care During A Disaster*. FEMA: <http://www.fema.gov/news/newsrelease.fema?id=53086> adresinden alındı
- Finance, M. o. (2007). *Russia's Participation in International Development Assistance Concept*. Ministry of Finance: https://minfin.gov.ru/common/upload/library/2007/06/concept_eng.pdf adresinden alındı
- Franck Wiebe, Sarah Rose. (2015). *An Overview of the Millennium Challenge Corporation*. Center for Global Development.
- foreignassistance.gov. (2023, Temmuz 07). *Fiscal Year Budgets*. Foreign Assistance: <https://www.foreignassistance.gov/> adresinden alındı
- Foundation, C. R. (2012). *机构简介 (Brief Introduction)*. Chinese Red Cross Foundation: https://www.crcf.org.cn/article/category/about_jigoujianjie adresinden alındı
- Fumihiko IMAMURA, Suppasr ANAWAT. (2012). DAMAGE DUE TO THE 2011 TOHOKU EARTHQUAKE TSUNAMI AND ITS LESSONS FOR FUTURE MITIGATION. *The International Symposium on Engineering Lessons*, 21-30.
- Future, U. F. (2021). *Global Annual Data 2011-2021*. Washington: USAID.
- GAO. (2006, June 08). *Coordination between FEMA and the Red Cross Should Be Improved for the 2006 Hurricane Season*. U.S. Government Accountability Office: <https://www.gao.gov/products/gao-06-712> adresinden alındı
- Geneva Agreements. (1954, July 20-21). UN: https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/KH-LA-VN_540720_GenevaAgreements.pdf adresinden alındı
- Gerda Asmus, Andreas Fuchs, Angelika Müller. (2017). *BRICS and Foreign Aid*. Singapore: AIDDATA Working Paper.
- GHD. (2016). *About GHD*. Good Humanitarian Donorship: <https://www.ghdinitiative.org/ghd/gns/about-us/about-ghd.html> adresinden alındı
- Global Humanitarian Assistance*. (2021). Development Initiatives: <https://devinit.org/data/?nav=header> adresinden alındı

- Govt.Japan. (2011, March 11). *Acceptance of a rescue team of Russia*. Ministry of Foreign Affairs of Japan: https://www.mofa.go.jp/announce/announce/2011/3/0314_05.html adresinden alındı
- Govt.Russia. (2005, January 16). *Russian relief actions in response to the earthquake and tsunamis in the South-East Asia as of 16 Jan 2005*. Reliefweb: <https://reliefweb.int/report/sri-lanka/russian-relief-actions-response-earthquake-and-tsunamis-south-east-asia-16-jan-2005> adresinden alındı
- Govt.Russia. (2011, March 18). *Russian rescuers continue their work in areas of Japan, affected by the earthquake and tsunami*. Reliefweb: <https://reliefweb.int/report/japan/russian-rescuers-continue-their-work-areas-japan-affected-earthquake-and-tsunami> adresinden alındı
- Green, L. S. (2018). *Beginnings of the American Red Cross*. Digital Public Library of America: <https://dp.la/primary-source-sets/beginnings-of-the-american-red-cross> adresinden alındı
- Guan-Fu, G. (1983). Soviet Aid to the Third World an Analysis of Its Strategy. *Soviet Studies*, 71-89.
- Guardian, T. (2011). *Haiti earthquake aid pledged by country*. The Guardian: <https://www.theguardian.com/news/datablog/2010/jan/14/haiti-quake-aid-pledges-country-donations> adresinden alındı
- HIV.gov. (2023, March 02). *PEPFAR*. HIV.gov: <https://www.hiv.gov/federal-response/pepfar-global-aids/pepfar/> adresinden alındı
- Hongbo Ji, Denghua Zhang. (2020, April 22). *The new Chinese aid agency after its first two years*. Devpolicy: <https://devpolicy.org/the-new-chinese-aid-agency-after-its-first-two-years-20200422-2/> adresinden alındı
- House, T. W. (2005, February 9). *US support for earthquake and tsunami victims*. The White House: <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/infocus/tsunami/> adresinden alındı
- Huang, Y. (2017). China's Response to the 2014 Ebola Outbreak in West Africa. *Global Challenges*, 1,1600001.
- ICRC. (2010, 10 29). *The ICRC's mandate and mission*. The International Committee of the Red Cross: <https://www.icrc.org/en/doc/who-we-are/mandate/overview-icrc-mandate-mission.htm#:~:text=The%20International%20Committee%20of%20the%20Red%20Cross%20%28ICRC%29,of%20violence%20and%20to%20provide%20them%20with%20assistance.> adresinden alındı
- ICRC. (2015). *The Fundamental principles of The International Red Cross And Red Crescent Movement*. ICRC Official web site: https://www.icrc.org/sites/default/files/topic/file_plus_list/4046-the_fundamental_principles_of_the_international_red_cross_and_red_crescent_movement.pdf adresinden alındı
- ICRC. (2020). *Our volunteers*. ICRC: <https://www.ifrc.org/get-involved/volunteer-us/our-volunteers#:~:text=Our%20more%20than%2016%20million,peaceful%20place%20every%20single%20day.> adresinden alındı
- Kayaoğlu, B. (2009). Strategic imperatives, Democratic rhetoric: The United States and Turkey, 1945–52. *Cold War History*, Vol. 9(3), 321–345.
- KEKLİK, S. (2011). *AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ DIŞ POLİTİKASINDA DIŞ YARDIMLARIN ROLÜ VE ETKİSİ*. Bursa.

- KFF. (2019, September 04). *The Millennium Challenge Corporation (MCC) and Global Health*. KFF: https://www.kff.org/global-health-policy/fact-sheet/the-millennium-challenge-corporation-mcc-and-global-health/#endnote_link_420976-9 adresinden alındı
- KFF. (2023, April 18). *The U.S. President's Emergency Plan for AIDS Relief (PEPFAR)*. KFF: <https://www.kff.org/global-health-policy/fact-sheet/the-u-s-presidents-emergency-plan-for-aids-relief-pepfar/> adresinden alındı
- Khwaja, B. (2017, May 26). *Health Reform in Revolutionary Russia*. Socualist Health Association: <https://www.sochealth.co.uk/2017/05/26/health-reform-revolutionary-russia/> adresinden alındı
- KIRDIM, Ş. E. (2021). *ULUSLARARASI HUKUKTA İNSANİ MÜDAHALE DOKTRİNİ VE BİRLEŞMİŞ MİLLETLERDE PAYLAŞIMLI YETKİ MEKANİZMASI*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Lancaster, C. (2007). *Foreign Aid: Diplomacy, Development, Domestic Politics*. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- Lieberthal, K. G. (2023, June 28). *Cultural Revolution*. Encyclopedia Britannica: <https://www.britannica.com/event/Cultural-Revolution> adresinden alındı
- Lois Quam, Angeli Achrekar and Robert Clay. (2019). Saving Mothers, Giving Life: A Systems Approach to Reducing Maternal and Perinatal Deaths in Uganda and Zambia. *Global Health: Science and Practice*, S1-S5.
- Lucas, B. (2022). China's humanitarian assistance activities in Africa. *Helpdesk Report*, 1-19.
- Marshall, G. (1948). *Marshall Plan (1948)*. National Archives: <https://www.archives.gov/milestone-documents/marshall-plan#:~:text=On%20April%203%2C%201948%2C%20President,economic%20infrastructure%20of%20postwar%20Europe.> adresinden alındı
- Marshall, G. C. (1948). *The Marshall Plan*. National Archives: <https://www.archives.gov/exhibits/featured-documents/marshall-plan> adresinden alındı
- MCC. (2004). *About MCC*. Millennium Challenge Corporation: <https://www.mcc.gov/about> adresinden alındı
- MCC. (2021a, April 08). *MCC Operational Requirements and Milestones for Social Inclusion and Gender Integration*. MCC: <https://www.mcc.gov/resources/doc/requirements-milestones-social-inclusion-gender> adresinden alındı
- MCC. (2021b, July 15). *Millennium Challenge Corporation Climate Change Strategy*. MCC: <https://www.mcc.gov/resources/doc/climate-change-strategy> adresinden alındı
- Mearsheimer, J. J. (1990). Back to the Future: Instability in Europe after the Cold War. *International Security*, 5-56.
- Melissa D. Ho, Charles E. Hanrahan. (2011). *The Obama Administration's Feed the Future Initiative*. Washington: Congressional Research Service.
- Mingst, K. (2023, August 08). *World Food Programme*. Britannica: <https://www.britannica.com/topic/World-Food-Programme> adresinden alındı
- Morgenthau, H. (1962). A Political Theory of Foreign Aid. *The American Political Science Review*, 301-309.
- News, A. (2022, July 20). *Russia delivers 24 tons of humanitarian aid to Afghanistan*. Atnnews: <https://www.ariananews.af/russia-delivers-24-tons-of-humanitarian-aid-to-afghanistan/> adresinden alındı

- Norbert Götz Georgina Brewis Steffen Werther. (2020). *Humanitarianism in the Modern World: The Moral Economy of Famine Relief*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Norris, J. (2014, July 23). *Kennedy, Johnson and the early years*. devex: <https://www.devex.com/news/kennedy-johnson-and-the-early-years-83339> adresinden alındı
- OCHA. (1998). *History of OCHA*. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (UNOCHA): <https://www.unocha.org/about-ocha/history-ocha> adresinden alındı
- OCHA. (2016). *OCHA Annual Report*. New York: OCHA.
- OCHA. (2023). *Grouped View: China, Government of 2023*. UN.
- OCHA. (2023, July 05). *Grouped View: United States of America, Government of 2023*. Financial Tracking Services: <https://fts.unocha.org/donor-grouped/2933/summary/2023> adresinden alındı
- OCHA. (2023). *Russian Federation, Government of 2023*. UN.
- OCHA, U. N. (2004). *Glossary of Humanitarian Terms in Relation to the Protection of Civilians in Armed Conflict*. New York.
- OECD. (2017). *Profiles of other development co-operation providers*. Paris: OECD Publishing. OECD: <https://www.oecd.org/dac/dac-global-relations/russias-official-development-assistance.htm> adresinden alındı
- Özsoy, E. L. (2020, 09 24). *Geçmişten Günümüze İnsani Yardım*. Psikolektif: <http://psikolektif.com/psikososyal/gecmisten-gunumuze-insani-yardim/> adresinden alındı
- PEPFAR. (2022). *Latest Global Program Results*. Washington: PEPFAR.
- Philanthropy, T. C. (2005). *U.S. Organizations Providing Tsunami Relief*. The Center on Philanthropy at Indiana University.
- Purdy, E. R. (2023, August 18). *American Red Cross*. Britannica: <https://www.britannica.com/topic/American-Red-Cross>. adresinden alındı
- Rai, K. B. (1980). Foreign Aid and Voting in the UN General Assembly, 1967–1976. *Journal of Peace Research*, 269-277.
- RCSC. (2011, July 06). *Introduction Of RCSC*. 中国红十字会 : http://www.redcross.org.cn/ywzd/ywzd_Aboutus/ywzd_hhjj/ adresinden alındı
- RCSC. (2015). *中国红十字会 Red Cross Society of China 2015*. RCSC: https://data-api.ifrc.org/documents/CN/AR_China_2015.pdf adresinden alındı
- Rouf, A. A. (2023, February 16). *Problems with the U.S. Foreign Aid*. The Geopolitics: <https://thegeopolitics.com/problems-with-the-u-s-foreign-aid/> adresinden alındı
- RRC. (1867). *Who we are*. Russian Red Cross: <https://www.redcross.ru/en/about/> adresinden alındı
- Saving Mothers, G. L. (2018). *5 Years, 3 Countries, 1 Mission - 2018 FINAL REPORT*. Washington: USAID.
- Seidl, M. (2023, 05 10). *The Lend-Lease Program, 1941-1945*. Franklin D. Roosevelt Presidential Library and Museum: <https://www.fdrlibrary.org/lend-lease> adresinden alındı
- Shigeo Kobayashi, Jia Baobo and Junya Sano. (1999, September). *MThe "Three Reforms" in China: Progress and Outlook*. Japan Research Institute: <https://www.jri.co.jp/english/periodical/rim/1999/RIMe199904threereforms/> adresinden alındı
- Sørensen, B. R. (2003). Violence and humanitarian assistance: Reflections on an intricate relationship. *University of Copenhagen*, 24.

- TASS. (2022, April 10). *Russia delivers nearly 10,000 tonnes of humanitarian aid to Ukraine - Defense Ministry*. TASS: <https://tass.com/defense/1435331> adresinden alındı
- Tayyar ARI; Ferhat PİRİNÇÇİ. (2011). SOĞUK SAVAŞ SONRASINDA ABD’NİN BALKAN POLİTİKASI. *Alternatif Politika, Cilt. 3, Sayı. 1*, 1-30.
- Tiezzi, S. (2015, April 28). *After Devasating Earthquake, China Rushes Aid to Nepal*. The Diplomat: <https://thediplomat.com/2015/04/after-devasating-earthquake-china-rushes-aid-to-nepal/> adresinden alındı
- TOK, A. M. (2020). *AVRUPA BİRLİĞİ’NDE İNSANİ YARDIM: AFRİKA ÖRNEĞİ*. Yalova: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Truman, H. S. (1947). *The Truman Doctrine*. Harry S. Truman Library and Museum: <https://www.trumanlibrary.gov/node/322600> adresinden alındı
- Truman, H. S. (1949). POINT FOUR BACKGROUND AND PROGRAM (International Technical Cooperation Act of 1949). COMMITTEE ON FOREIGN AFFAIRS (s. 28). WASHINGTON : UNITED STATES GOVERNMENT PRINTING OFFICE.
- Tuncer, S. (1969). “Doğu Bloku İktisadi Yardımları. *İktisadi Gelişme ve Dış Yardım, İstanbul Üniversitesi Yayınları*, 213.
- U.S.GOVERNMENT. (1999). *Budget of the United States Government, Fiscal Year 2000*. WASHINGTON: U.S. GOVERNMENT PRINTING OFFICE.
- UN. (1948, December 10). *Universal Declaration of Human Rights*. United Nations: <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights> adresinden alındı
- UNDP. (1994). *Humanitarian Development Report*. UNDP.
- UNDP(China). (2014). *CHINA’S SECOND WHITE PAPER ON FOREIGN AID*. Beijing: UNDP.
- UNDP(China). (2015). *China Humanitarian aid*. Beijing: UNDP .
- UNHCR. (1994). *Humanitarian principles*. UNHCR Official web site: <https://emergency.unhcr.org/protection/protection-principles/humanitarian-principles#0> adresinden alındı
- United Nations. (1991). *General Assembly Resolution 46/182*. New York.
- UNOCHA. (2022). *Global Overview 2022*. Geneva: UNOCHA.
- Ursu, S. (2022, November 03). *A brief history of USAID*. Developmentaid: <https://www.developmentaid.org/news-stream/post/152125/a-brief-history-of-usaid> adresinden alındı
- Ursu, S. (2023, March 03). *A brief history of the WFP*. developmentaid: <https://www.developmentaid.org/news-stream/post/157998/a-brief-history-of-the-wfp> adresinden alındı
- usa.gov. (2023, May 17). *The federal budget process*. USA.gov: <https://www.usa.gov/federal-budget-process> adresinden alındı
- USAID. (1961). *USAID History*. USAID FROM THE AMERICAN PEOPLE: <https://www.usaid.gov/about-us/usaid-history> adresinden alındı
- USAID. (2014, April 21). *TYPHOON HAIYAN/YOLANDA FACT SHEET #22*. USAID from the American People: <https://2012-2017.usaid.gov/haiyan/fy14/fs22#:~:text=To%20date%2C%20USAID%2FOF%20DA%20has,response%20to%20Typhoon%20Yolanda%2F%20Haiyan> adresinden alındı

- USAID. (2015, May 03). *Nepal Earthquake - Fact Sheet #7*. USAID: <https://www.usaid.gov/nepal/fact-sheet/nepal-earthquake-fact-sheet-7> adresinden alındı
- USAID. (2017, September). *Saving Mothers, Giving Life*. USAID: <https://2012-2017.usaid.gov/what-we-do/global-health/maternal-and-child-health/projects/saving-mothers-giving-life> adresinden alındı
- USAID. (2023). *Feed the Future*. USAID: <https://www.usaid.gov/feed-the-future> adresinden alındı
- Vengroff, R. (1982). Food and Dependency: P.L. 480 Aid to Black Africa. *The Journal of Modern African Studies*, 27-43.
- Wang, Y. (2023, 07 02). *Chinese NGO Internationalization Database*. Belt and Road Research Platform: <https://www.beltroadresearch.com/ngo-map/> adresinden alındı
- WFP. (1961). *WFP History*. World Food Programme: <https://www.wfp.org/history> adresinden alındı
- WFP. (2023, May 10). *Contributions to WFP in 2022*. World Food Programme: <https://www.wfp.org/funding/2022> adresinden alındı
- Xiaoxia. (2019, April 25). *Nepal says 80 pct of reconstruction projects under China aid completed*. 新华网 (XinHuaNet): http://www.xinhuanet.com/english/2019-04/25/c_138008567.htm adresinden alındı
- Yu, Z. (2020). China's Foreign Aid to the Middle East: History and Development. *ASIAN JOURNAL OF MIDDLE EASTERN AND ISLAMIC STUDIES*, 301-321.
- Zhaohui, L. (2022, June 14). *China's Foreign Aid and International Development Cooperation in a COVID-19 Pandemic World*. CIDCA: http://subsites.chinadaily.com.cn/cidca/2022-06/14/c_770501.htm#:~:text=China%20provided%20more%20than%204.2,we re%20sent%20to%2034%20countries. adresinden alındı
- Zhou, E. (1964). *The Chinese Government's Eight Principles for Economic Aid and Technical Assistance to Other Countries*. Wilson Center Digital Archive.
- Zusy, C. (2014, June 07). *HISTORY OF USAID*. The Borgen Project: <https://borgenproject.org/history-of-usaid/> adresinden alındı
- Анной Брежневой, Дарьей Уховой. (2013, ИЮНЯ 27). РОССИЯ КАК ГУМАНИТАРНЫЙ ДОНОР. *ДОКЛАД ОКСФАМ*, с. 1-31.
- МЧС. (2012). *Деятельность*. <http://www.minfin.ru/ru/press/speech/index.php?id4=12569> adresinden alındı
- ПРАВИТЕЛЬСТВО РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ ПОСТАНОВЛЕНИЕ, №1239 (ИЮЛЯ 12, 2022).
- России, М. (2023). МЧС России: <https://en.mchs.gov.ru/> adresinden alındı
- Федерации, М. и. (2005, January 12). *Reference Information on the Humanitarian Aid of the Russian Federation to the Countries of South and Southeast Asia Hit by the Natural Disaster on December 26, 2004*. Министерство иностранных дел Российской Федерации: <https://www.mid.ru/print/?id=1697933&lang=en> adresinden alındı
- 中华人民共和国外交部. (2014, October 14). *China Provides Aid to African Countries to Fight against Ebola*. Reliefweb: <https://reliefweb.int/report/liberia/china-provides-aid-african-countries-fight-against-ebola> adresinden alındı

俞子荣. (2020, June). 不平凡的探索, 改革与成就-隆重纪念中国对外援助 70 年.
CAID (国际发展与援助): <https://caidev.org.cn/news/1065# adresinden alindi>

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : ZEYNALLİ Gulshan

Uyruğu : Azerbaycan

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Yüksek lisans	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Siyaset ve Sosyal Bilimler	Devam ediyor
Lisans	Cumhurbaşkanlığına bağlı Kamu Yönetimi Akademisi / Siyaset Bilimi	2020

